

ПАРАФІЯЛЬНИЙ ІНФОРМАТОР

27. NEDĚLE V MEZIDOBÍ – 8. ŘÍJNA 2023

Dům Izraelův je vinicí Páně.

MILOSTNÝ OBRAZ NA HLAVNÍM OLTÁŘI PAPEŽSKÉ BAZILIKY PANNY MARIE RŮŽENCOVÉ V POMPEJÍCH.
Peregrinatio In Honorem Apostolorum Gentium Slavorum, 8. července 2019, Pompei, Itálie.

MODLITBA VĚŘÍCÍCH

K: Bratři a sestry, předložme Otci své potřeby v modlitbě a prosbě s děkováním, aby Boží pokoj uchránil naše srdce a myšlenky v Kristu Ježíši. **L: PROSÍME TĚ, VYSLYŠ NÁS.**

- Za Církev, aby jako Pánova vinice přinášela hojné ovoce Božího království.
- Za všechny pokřtěné, aby věrně naslouchali andělu strážnému, po celý život se jím nechali inspirovat a vést, a tak vydávali dokonalé svědectví své lásky k Bohu i k člověku.
- Za věřící naší farnosti, aby modlitbou posvátného růžence stále hlouběji pronikali do tajemství evangelia spásy.
- Na přímluvu sv. Jana XXIII., prosme za zmučený ukrajinský národ, ať zbaven ruského terorizmu, pozná čas míru.
- Modleme se, aby církev na všech úrovních přetvořila svůj životní styl nasloucháním a rozhovorem a nechala se vést Duchem Svatým na periferie světa.
- Modleme se za ty, kdo se zcela zasvětili Bohu, aby žili ve svých komunitách v pokoji a vzájemné lásce.
- Prosme za ty, kteří nás předešli se znamením víry a spí spánkem pokoje, ať do nebe uvedou je andělé.

K: Bože, s otcovskou dobrotou chraň tuto svou rodinu, aby zbavena všech protivenství, mohla ve svatosti života sloužit tobě, který žiješ a kraluješ na věky věků **L: Amen.**

„SRDEČNĚ VÍTÁM POUTNÍKY Z ČESKÉ REPUBLIKY, KTERÍ PŘIJELI DO ŘÍMA U PŘÍLEŽITOSTI SVÁTKU SVATÉHO VÁCLAVA, A ZVLÁŠTĚ ZDRAVÍM SBOR ONDRÁŠEK. KÉŽ VÁM PŘÍKLAD HLAVNÍHO PATRONA ČESKÉHO NÁRODA, KTERÝ BYL VELKÝM SVĚDKEM VÍRY, POMŮŽE UCHOVAT VAŠE DUCHOVNÍ DĚDICTVÍ A PŘEDAT JE VAŠIM DĚTEM! ŽEHNÁM VÁM I VAŠIM RODINÁM. POCHVÁLEN BUĎ JEŽÍŠ KRISTUS!“
(Novojičínský pěvecký sbor ZUŠ Ondrášek s papežem Františkem na závěr středeční generální audience na náměstí sv. Petra v Římě, 27. září 2023).

POUTNÍCI U HROBU SV. JANA XXIII. V BAZILICE SV. PETRA VE Vatikánu,
Peregrinatio ad Miracula Fidei, 15. června 2014, Vatikán.

EUCHARISTIE U ARCHY SV. LUKÁŠE, EVANGELISTY, V BAZILICE SV. JUASTINY V PADOVĚ,
Peregrinatio In Honorem Apostolorum Gentium Slavorum, 11. července 2019, Padova, Itálie.

ПАРАФІЯЛЬНИЙ ІНФОРМАТОР

28. NEDĚLE V MEZIDOBÍ – 15. ŘÍJNA 2023

Smím přebývat v Hospodinově domě na dlouhé, předlouhé časy.

ARCHA SV. LUKÁŠE, EVANGELISTY V BAZILICE SV. JUSTINY V PADOVĚ.

Peregrinatio In Honorem Apostolorum Gentium Slavorum, 11. července 2019, Padova, Itálie.

MODLITBA VĚŘÍCÍCH

K: Bratři a sestry, nebeský Otec nás zve na Ježíšovu svatební hostinu. Prosme, aby nám dal sváteční šat víry a lásky a ve své radosti sjednotil všechny lidi:

L: PROSÍME TĚ, VYSLYŠ NÁS.

- Za Církev a její pastýře, ať na přímluvu sv. Terezie od Ježíše, čerpají z bohatého stolu Božího Slova a eucharistického stolu Kristova těla a krve, a neúnavně dávají zaznít Otcovu pozvání na tuto hostinu, kde všichni hladoví jsou nasyceni.
- Na přímluvu sv. Lukáše, v jehož evangeliu zní hlas andělů nad Betlémem, ohlašujících pokoj lidem dobré vůle, prosme za zmučený ukrajinský národ, ať pozná čas míru.
- Modleme se, aby církev na všech úrovních přetvořila svůj životní styl nasloucháním a rozhovorem a nechala se vést Duchem Svatým na periferie světa.
- Modleme se za ty, kdo se zcela zasvětili Bohu, aby žili ve svých komunitách v pokoji a vzájemné lásce.
- Za věřící, aby v tomto měsíci posvátného růžence dávali v každém ze Zdravasů zaznít bolestnému volání lidstva, jakož i síle touhy po naději.
- Za věrné zemřelé, ať zasednou u stolu věčné hostiny v tvém království.

K: Nebeský Otče, přijmi nás ke svatební hostině tvého Syna a ve své nezměrné lásce vyslyš modlitbu této svá rodiny. Skrze Krista našeho Pána

L: Amen.

LITURGICKÉ TEXTY 27. NEDĚLE V MEZIDOBÍ

1. ČTENÍ – Iz 5,1-7

Čtení z knihy proroka Izaiáše.

Zazpívám píseň svému miláčkovi, píseň svého přítele o jeho vinici. Vinici měl můj přítel na úrodném svahu. Okopal ji, očistil od kamení, osázel ji ušlechtilou révou. Uprostřed postavil věž, i lis v ní vyhloubil: čekal, že ponese hrozny, ona však plodila pláňata. Nyní tedy, obyvatelé Jeruzaléma a judští mužové, sud'te mezi mnou a mou vinicí! Co jsem měl ještě udělat své vinici a neudělal jsem? Když jsem čekal, že ponese hrozny, proč přinesla plané plody? Teď vám ukážu, co udělám své vinici: odstráním její plot, že ji spasou, rozbořím její zeď, že ji rozšlapou. Udělám z ní pustinu, nebude ořezána ani okopána, vzroste v trní a hloží. Mrakům dám příkaz, aby ji neskropily deštěm. Vinicí Hospodina zástupů je dům Izraele, Judovci – jeho milou sazenicí. Čekal spravedlnost, a hle – nepravost, čekal právo, a hle – bezpráví!

ŽALM 80

Révu z Egypta jsi přenesl, Bože, vyhnals pohany a zasadils ji. Vyhnala své ratolesti až k moři – a své úponky až k Řece. Proč jsi dal strhnout její ohradu? Všichni ji obírají, kdo chodí kolem. Pustoší ji kanec z lesa – a polní zvěř ji spásá. Bože zástupů, vrať se, shlédni z nebe a podívej se, pečuj o tuto révu! Ochraňuj, co tvá pravice zasadila, výhonek, který sis vypěstoval! Už od tebe neustoupíme, zachovej nás naživu, a budeme velebit tvé jméno. Hospodine, Bože zástupů, obnov nás, rozjasni svou tvář, a budeme spaseni.

2. ČTENÍ – FLP 4,6-9

Čtení z listu svatého apoštola Pavla Filipánům.

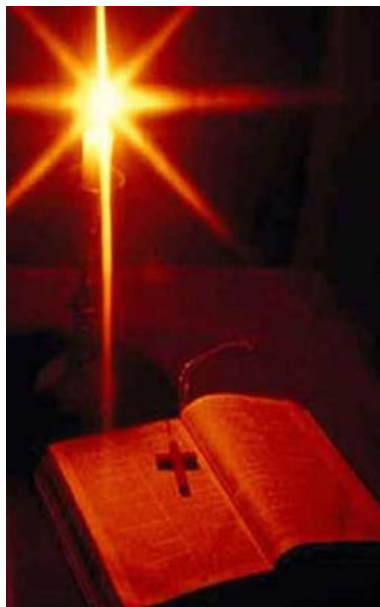
Bratři! O nic nemějte starost! Ale ve všem předkládejte Bohu své potřeby v modlitbě a prosbě s děkováním. Pak Boží pokoj, který převyšuje všechno pomýšlení, uchrání vaše srdce a vaše myšlenky v Kristu Ježíši. Konečně, bratři, mějte zájem o všechno, co je pravdivé, co je čestné, co je spravedlivé, co je nevinné, co je milé, co slouží dobré pověsti, a o každou zdatnost nebo činnost, která si zasluhuje chválu. Dělejte i nadále to, čemu jste se ode mě naučili, co jste ode mě převzali, ode mě slyšeli a na mně viděli. A Bůh, dárce pokoje, bude s vámi.

EVANGELIUM – MT 21,33-43

Slova svatého evangelia podle Matouše.

Ježíš řekl velekněžím a starším lidu: "Poslyšte podobenství: Byl jeden hospodář a ten vysázel vinici. Obehnal ji plotem, vykopal v ní jámu pro lis a vystavěl strážní věž, pronajal ji vinařům a vydal se na cesty. Když se přiblížilo vinobraní, poslal k vinařům své služebníky vyzvednout z ní výtěžek. Ale vinaři jeho služebníky popadli, jednoho zbili, druhého zabili, třetího ukamenovali. Hospodář poslal tedy jiné služebníky, ještě ve větším počtu než poprvé, ale naložili s nimi zrovna tak. Naposled k nim poslal svého syna; myslel si: 'Na mého syna budou mít ohled.' Když však vinaři uviděli syna, řekli si mezi sebou: 'To je dědic. Pojd'me, zabijme ho, a jeho dědictví bude naše!' A popadli ho, vyhnali ven z vinice a zabili. Až pak přijde pán té vinice, co asi s těmi vinaři udělá?" Odpověděli mu: "Krutě ty zlosyny zahubí a vinici pronajme jiným vinařům, kteří mu budou ve svůj čas odvádět výtěžek." Ježíš jim řekl: "Nečetli jste nikdy v Písmu: 'Kámen, který stavitelé odvrhli, stal se kvádrem nárožním. Učinil to Pán a v našich očích je to podivuhodné'?" Proto vám říkám: Vám bude Boží království odňato a bude dáno národu, který ponese jeho ovoce."

LITURGICKÉ TEXTY 28. NEDĚLE V MEZIDOBÍ

1. ČTENÍ – IZ 25,6-10A

Čtení z knihy proroka Izaiáše.

Hospodin zástupů vystrojí všem národům na této hoře tučné hody, hody s výborným vínem; budou to šťavnatá jídla a vybraná vína. Na této hoře sejme závoj, který halil všechny lidi, příkryvku, která kryla všechny národy. Zničí smrt navždy, Pán, Hospodin, setře slzy z každé tváře. Odejme na celé zemi hanbu svého lidu, neboť Hospodin to pravil. V ten čas se řekne: „Hle, náš Bůh, doufali jsme v něho, že nás vysvobodí; on je Hospodin, v něho jsme doufali, jásejme a radujme se z jeho spásy, neboť Hospodinova ruka spočine na této hoře.“

ŽALM 23

Hospodin je můj pastýř, nic nepostrádám, – dává mi prodlévat na svěžích pastvinách, – vodí mě k vodám, kde si mohu odpočinout, – občerstvuje mou duši. Vede mě po správných cestách – pro svoje jméno. – I kdybych šel temnotou rokle, – nezaleknu se zla, vždyť ty jsi se mnou. – Tvůj kyj a tvá hůl, – ty jsou má útěcha. Prostíráš pro mě stůl – před zraky mých nepřátel, – hlavu mi mažeš olejem, – má číše přetéká. Štěstí a přízeň mě provázejí – po všechny dny mého života, – přebývat smím v Hospodinově domě – na dlouhé, předlouhé časy.

2. ČTENÍ – FLP 4,12-14.19-20

Čtení z listu svatého apoštola Pavla Filipánům.

Bratři! Dovedu žít v odříkání, a dovedu žít v hojnosti. Seznámil jsem se důvěrně se vším: se sytostí i hladověním, s nadbytkem i nedostatkem. Všechno mohu v tom, který mi dává sílu. Ale jste hodní, že jste mi pomohli v mém tíživém postavení. A protože můj Bůh je přebohatý, skvěle vám to odplatí skrze Krista Ježíše ve všem, cokoli budete potřebovat. Bohu, našemu Otci, buď sláva na věčné věky! Amen.

EVANGELIUM – MT 22,1-14

Slova svatého evangelia podle Matouše.

Ježíš mluvil k velekněžím a starším lidu v podobenstvích: „Nebeské království je podobné králi, který vystrojil svému synovi svatbu. Poslal služebníky, aby svolali hosty na svatbu, ale ti nechtěli přijít. Poslal znovu jiné služebníky se vzkazem: ‚Řekněte pozvaným: Hostinu jsem přichystal, moji býci a krmný dobytek jsou poraženi, všechno je připraveno, pojdte na svatbu!‘ Ale oni nedbali a odešli, jeden na své pole, jiný za svým obchodem. Ostatní pochytili jeho služebníky, ztýrali je a zabili. Krále to rozhněvalo. Poslal svá vojska, vrahy zahubil a jejich město vypálil. Potom řekl svým služebníkům: ‚Svatební hostina je sice připravena, ale pozvaní jí nebyli hodní. Jděte proto na rozcestí a pozvěte na svatbu, koho najdete.‘ Služebníci vyšli na cesty a shromáždili všechny, které našli, zlé i dobré, takže svatební síň byla plná hostí. Když vstoupil král podívat se na hosty, uviděl tam člověka, který neměl na sobě svatební šaty. Řekl mu: ‚Příteli, jak jsi sem přišel bez svatebních šatů?‘ On se nezmohl na slovo. Tu řekl král sloužícím: ‚Svažte mu ruce i nohy a vyhoďte ho ven do temnot. Tam bude pláč a skřípění zubů.‘ Mnoho je totiž povolaných, ale málo vyvolených.“

*Slyšte Slovo, vyšlé od Boha, Slovo, jež krmí lidské duše,
Slovo, jež sílí srdce i rozum, Slovo, jež vede k poznání Boha“
(Proglas, č. 24–27)*

LITURGICKÉ MEZIDOBÍ

S TOMÁŠEM KARDINÁLEM ŠPIDLÍKEM, S.J., *čestným občanem Pustiměře*

a

P. FRANTIŠKEM BENÍČKEM

PONDĚLÍ 27. TÝDNE V MEZIDOBÍ - 9. ŘÍJNA 2023

Jeden znalec Zákona povstal, aby přivedl Ježíše do úzkých, a zeptal se ho: „Mistře, co mám dělat, abych dostal věčný život?“ (Ježíš) mu řekl: „Co je psáno v Zákoně? Jak tam čteš?“ On odpověděl: „Miluj Pána, svého Boha, celým svým srdcem, celou svou duší, celou svou silou i celou svou myslí, a svého bližního jako sám sebe!“ Řekl mu: „Správně jsi odpověděl. To dělej a budeš žít.“ Ale on se chtěl ospravedlnit, a proto se Ježíše zeptal: „A kdo je můj bližní?“ Ježíš se ujal slova a řekl: „Jeden člověk sestupoval z Jeruzaléma do Jericha a octl se mezi lupiči. Ti ho o všechno obrali, zbili, nechali napolo mrtvého a odešli. Náhodou šel tou cestou nějaký kněz; viděl ho, ale vyhnul se mu. Stejně i jeden levita přišel k tomu místu; viděl ho, ale vyhnul se mu. Také jeden Samaritán přišel na své cestě k němu, viděl ho a bylo mu ho líto. Přistoupil k němu, nalil mu do ran oleje a vína, obvázal je, vysadil ho na svého soumara, dopravil do hostince a staral se o něho. Druhého dne vytáhl dva denáry a dal je hostinskému se slovy: 'Starej se o něho, a co vynaložíš navíc, já ti doplatím, až se budu vracet.' Co myslíš, kdo z těch tří se zachoval jako bližní k tomu, který se octl mezi lupiči?“ On odpověděl: „Ten, kdo mu prokázal milosrdenství.“ A Ježíš mu řekl: „Jdi a stejně jednej i ty!“ (Lk 10,25-37)

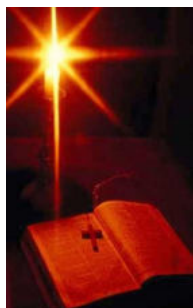

Člověk sestupoval z Jeruzaléma do Jericha. Jeruzalém leží 760 m nad hladinou Středozemního moře, Jericho 250 pod hladinou. Proto tam cestující „sestupoval“. Cesta vede pustým krajem Judské pouště. Jericho bylo výletní místo, vhodné k pobytu zvláště v zimě. Tam bylo teplo, kvetly tam růže, byly tam zábavy. Zdá se, že Ježíš to město nikdy nenavštívil, ale chodili tam boháči. Když museli jít se svými penězi pouští plnou jeskyní, loupeže tam nebyly ničím vzácným. Od nejstarších dob vysvětlují toto podobenství evangelia Otcové církve symbolicky. Jeruzalém je Boží město. Bydlit v něm, to znamená duchovně: zabývat se Božími myšlenkami, Božími zájmy. Přejde však často pokušení sestoupit do Jericha, tj. dovolit si potěšení, které nabízí zpusťlá společnost. K tomu se musí „sestoupit“. Při tom sestupu z duchovní výšky najde

člověk poušť, tj. prázdnotu ideálů a přepadnou ho lupiči, tj. přijde o všechny opravdové hodnoty ba skoro i o život.

Kněz a levita se poraněnému vyhnuli. Kněžský úřad vykonávali potomci prvního velekněze Árona. Z ostatních příslušníků Léviova kmene byli vybíráni muži pro nižší posvátné služby, proto se jim říkalo prostě „levité“. V dnešní církvi se tak jmenují jáhni. Evangelní podobenství je nestaví do pěkného světla. Ale je to proto, aby vynikl protiklad mezi nimi a Samaritánem. Parabola má být totiž odpovědí na otázku, koho máme považovat za svého bližního, tj. ke komu se máme hlásit, koho se máme zastávat, o koho se chceme opřít v době nouze a neštěstí. Bývají to ti, kterým říkáme „naši“, tj. z naší rodiny, z naší politické strany, z našeho národa apod. Čím jsou vlivnější, tím víc nadějí v ně vkládáme. Ježíš tu konstatuje to, co je prastará lidská zkušenost. V neštěstí to bývají právě ti tzv. naši a ti vlivní, kteří zklamou, dělají, že nevidí, zapomenou. Už Aristotelés upozorňuje, že se pravé přátelství udrží jenom ctností. Sv. Maxim Vyznavač proto radí, abychom se ve volbě styků s lidmi řídili víc měřítky duchovního života než národními, rodinnými, zájmovými hledisky, protože ty v nouzi zklamou.

Ujal se ho Samaritán. Volba této osoby pro podobenství odpovídá jejímu hlavnímu smyslu. Ježíš nemínil dávat přednost Samaritánům před Židy, převracet národní cítění. Ale vyjadřuje zase všeobecnou zkušenost, že se ve velké nouzi někdy dočkáme pomoci právě tam, kde bychom se toho nejméně nadáli, i od tzv. odpůrců, od těch, kterým se vyhýbáme. Z toho plyne to, co je řečeno teoreticky, ale co si dost neuvědomujeme v konkrétním životě, že jsou totiž naším bližním všichni lidé a že se musí křesťan stále snažit o to, aby překračoval zdi, které světská společnost mezi lidmi staví. Antický král Filip Makedonský tvrdil, že není žádná zeď tak vysoká, aby ji nepřelezl osel s nákladem zlata. A přece se to vždycky nepovede. Křesťané říkají něco jiného. Zdi mezi lidmi nepřekonají peníze, ale láska. Ta dokáže i z nepřítele udělat bližního, tj. někoho, kdo je nám blízko, komu pomůžeme my, a kdo pomůže nám.

ÚTERÝ 27. TÝDNE V MEZIDOBÍ - 10. ŘÍJNA 2023

Ježíš přišel do jedné vesnice, kde ho přijala do domu nějaká žena jménem Marta. Měla sestru, která se jmenovala Marie. Ta se posadila Pánu k nohám a poslouchala jeho řeč. Marta měla plno práce s obsluhou. Přistoupila k němu a řekla: „Pane, nezáleží ti na tom, že mě má sestra nechala obsluhovat samotnou? Řekni jí přece, ať mi pomůže!“ Pán jí odpověděl: „Marto, Marto! Děláš si starosti a znepokojuješ se pro mnoho věcí. Ano, jen jedno je třeba. Marie si vybrala nejlepší úděl a ten jí nikdo nevezme.“ (Lk 10,38-42)

Život aktivní a kontemplativní. Úryvek evangelia o Martě a Marii zavdal podnět k mnoha úvahám o přednostech dvou způsobů života. Jednomu se říká činný, aktivní, popřípadě apoštolský, druhému zas rozjímavý, kontemplativní. Ale není to problém, který začal teprve v křesťanském prostředí. Už v starořeckém Sofoklově dramatu Antigona vystupují dva bratři a každý z nich hájí jako důležitější jeden z těchto způsobů žití.

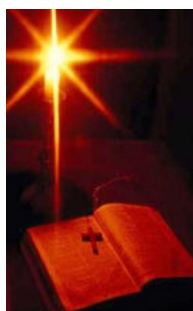

Latinsky se říkalo otium et negotium, klid a zaměstnání. Ale slovu klid se nesmí rozumět jako odpočinek v zahálce. Je to doba činnosti, ale jiného druhu. Pracujeme rukama v řemesle, na poli. Inženýr užívá mysl, pracuje hlavou, ale pro hmotné výsledky a obchodník pro hmotný výdělek. Ale je možné pracovat sám pro sebe, obohatit své myšlení, své vzdělání, zlepšovat ne pole ani stroje, ale sám sebe. Je pochopitelné, že velcí lidé považovali tento druh činnosti, která je vnitřní, která je v myslí, za důležitější než práci rukama, i když i ta nutně patří k životu.

Dva druhy řeholního života. V církvi je mnoho řádů a kongregací řeholního života. Byly založeny pro různé cíle a mají různá pravidla. Ale zhruba je rozlišujeme do dvou skupin: apoštolské a kontemplativní. První pracují v duchovní správě, v charitativní činnosti, v nemocnicích, v misiích. Druhé žijí v uzavřené klauzuru a jejich hlavní cíl je se modlit. I tu se někdy diskutuje o tom, který druh života je pro církev potřebnější. Odpovídá se, že oba. Jako pták nemůže létat než se dvěma křídly, jako v Betanii žily obě sestry Marta i Marie pospolu, tak také církev potřebuje oba druhy řádů. Ale podle Kristova naučení, který dal přednost Marii, i církev považuje povolání k rozjímavému životu za vyšší. Není pro všechny, ale kdo je má, ať za ně Bohu poděkuje a uskuteční je. Modlitba je totiž činnost, která přetváří lidi a svět vnitřně. Posvěcuje i ty, kteří pracují, protože svolává Ducha svatého na všechno lidské úsilí.

Nerozlučitelnost práce a kontemplace. Jsou dva druhy řeholních společností, které odpovídají dvojímu povolání: k práci a k modlitbě. Ovšem hranice mezi oběma není přesně vyhraněna, protože obojí je neoddělitelné. I kontemplativní v určitém čase pracují a zase ti, kdo pracují, potřebují okamžiky klidu, aby se mohli modlit. Proto sv. Benedikt stanovil zásadu: „Modli se a pracuj“ (Ora et labora). I lidé velmi zaměstnaní si musí najít chvíli k modlitbě. „Kdo nemá čas k tomu, aby se pomodlil,“ říkal prý Abrahám Lincoln, „ten nemá kdy, aby žil.“ Ale rytmus práce někdy člověka tak pohltí, že neví, co je okamžik klidu a volné chvíle. A když tu chvíli najde, jeho mysl je tak zavalena starostmi o mnoho věcí, že se nedokáže soustředit. A přece bylo a je mnoho těch, kdo dokázali i tuto potíž překonat. Pracovali do úpadku, ale vždycky ve shodě s Boží vůlí. Tak se stalo, že slyšeli slova Ježíšova i při práci. V tomto smyslu píše i společník sv. Ignáce z Loyoly o svém mistru: „Byl kontemplativní i v činnosti.“

STŘEDA 27. TÝDNE V MEZIDOBÍ - 11. ŘÍJNA 2023

Jednoho dne se (Ježíš) na nějakém místě modlil. Když přestal, řekl mu jeden z jeho učedníků: „Pane, nauč nás modlit se, jako i Jan naučil své učedníky.“ Odpověděl jim: „Když se modlíte, říkejte: Otče, posvět se jméno tvé. Přijď království tvé. Chléb náš vezdejší dávej nám každý den. A odpusť nám naše hříchy, neboť i my odpouštíme každému, kdo se provinuje proti nám. A neuveď nás v pokušení.“ (Lk 11,1-4)

Pane, nauč nás se modlit. Kdo se modlí a kdo se nemodlí? Těžko říci, pokud nevíme, co modlitba je. Stará, ještě předkřesťanská definice praví, že je „pozdvížení myslí k

Bohu“. Zní to knižně, málo životně. A přece je to zkušenost všech normálních lidí. Od dětských let den ze dne objevujeme skutečnost: dům, pole, lesy, hory. Ale stále podvědomě cítíme, že to není všecko. Díváme se nahoru a přijde nám sama najednou myšlenka, že „tam nahoře musí něco být“. Pokud by to bylo jenom „něco“, podráždilo by to jenom naši zvědavost. Ale my cítíme víc: je tam Někdo, kdo zasahuje do našeho života, koho se začínáme bát. Pomůže nám? Uškodí nám? Mohli bychom se s ním domluvit? V tom okamžiku tedy vzniká i přání, aby nás někdo naučil modlit. Naučili nás sice už v dětství odříkávat modlitbičky. Ale v jistém okamžiku pocítíme, že za nimi musí být něco hlubšího, že se musí stát opravdovým rozhovorem s Bohem.

Když se modlíte, říkejte "Otče!" Lukáš uvádí Otčenáš v kratší formě než Matouš v souběžném místě (Mt 6,9-13). Ale podstatná pravda křesťanského zjevení je právě v tomto výrazu „Otče“. Naše Krédo nezní jenom „Věřím v jednoho Boha“, ale především „Věřím v jednoho Boha Otce“. Rozumným uvažováním dojdeme k tomu, že svět, jeho krása a pořádek, má jednu příčinu, že se řídí jedním principem. I filosofové mu říkají Bůh. Ale víc o něm povědět nemohou. Princip, pořádek, zákon musíme zachovávat, musíme se mu podřídit, ale nemůžeme s ním rozmlouvat, vést dialog. Dohodnout se můžeme jenom s živou osobou. Křesťanské zjevení nás učí, že nejvyšší zákonodárce světa je osoba a má takové vlastnosti, že ji můžeme nazvat Otcem na nebesích. Jenom tak je možné v náboženském životě to, co se nám zdá jednoduché: prosba, odpuštění, slib, naděje, láska... Kdyby zůstal Bůh jenom zákonem světa, to všecko by odpadlo. Náboženství by se stalo „vědeckým“, ale přestalo by být životem a láskou.

Přijď království tvé! Mluvit s Bohem jako s Otcem, tomu říkají církevní spisovatelé „návrat do ráje“. První člověk, dokud byl nevinný, měl svobodný přístup k tomu, kdo ho stvořil. Ale dřív, než ho Bůh stvořil, připravil pro něho „ráj“, tj. prostředí, které odpovídalo důstojnosti Božího syna. Atavistická vzpomínka na první krásu světa je dodnes inspirací všech umělců a myslitelů. Všichni by rádi přeměnili svět v království, které našim touhám odpovídá. A přesto všechny pokusy končí žalostně. Ráj není království lidské, ale Boží. Proto v modlitbě *Otčenáše* prosíme, aby se k nám navrátilo, aby přišlo, abychom mohli žít tak, jak to odpovídá našim přáním. Mešní preface ze svátku Krista Krále upřesňuje, zač se tu modlíme: „Aby všechno bylo podrobeno tvé svrchované vládě v jeho království věčném: království pravdy a života, království svatosti a milosti, království spravedlnosti, lásky a pokoje...“.

ČTVRTEK 27. TÝDNE V MEZIDOBÍ - 12. ŘÍJNA 2023

Ježíš řekl svým učedníkům: „Někdo z vás bude mít přítele a půjde k němu o půlnoci s prosbou: 'Příteli, půjč mi tři chleby. Právě totiž ke mně přišel můj přítel, který je na cestách, a nemám, co bych mu předložil.' On však by mu zevnitř odpověděl: 'Neobtěžuj mě! Dveře jsou už zavřeny a moje děti jsou se mnou na lůžku. Nemohu vstát a dát ti to.' Říkám vám: Když přece vstane a dá mu, tedy ne proto, že je to jeho přítel, ale pro jeho neodbytnost se zvedne

a dá mu všechno, co potřebuje. Proto vám říkám: Proste, a dostanete; hledejte, a naleznete; tlučte, a otevře se vám! Neboť každý, kdo prosí, dostává, a kdo hledá, nalézá, a kdo tluče, tomu se otevře. Je mezi vámi takový otec, že když ho syn poprosí o chléb, on mu dá kámen. Anebo když ho poprosí o rybu, on mu dá místo ryby hada? Anebo když ho poprosí o vejce, on mu dá štíra? Jestliže tedy vy, třebaže jste zlí, umíte dávat svým dětem dobré dary, čím spíše nebeský Otec dá Ducha svatého těm, kdo ho prosí! (Lk 11,5-13)

Proste a bude vám dáno. Abrahamu Lincolnovi se připisuje tento výrok. Na něčem se americký parlament usnesl a předseda vyzval přítomné, aby se pomodlili za to, aby Bůh pomohl. Lincoln prý pokrčil rameny: „Bůh vždycky pomůže, ale jenom těm, kdo dělají jeho vůli. Modlit se máme za to, abychom dělali, co chce Bůh, a ne aby Bůh vyplnil to, co si přejeme my.“ Vypadá to vznešeně, ale přesto to neodpovídá ani evangeliu ani víře prostých věřících. Lidé chodí na pouti, obětují svíce před obrazem Panny Marie, aby si něco vyprosili. Ježíš nám v tom nebrání, naopak nás povzbuzuje, abychom to dělali často. Je to snad proto, že by nám jinak nic dobrého nechtěl dát? Ptá se sv. Augustin. Odpovídá si sám na námitku: Bůh nám stále dává dobré, i když ho neprosíme. Ale když ho prosíme, uvědomíme si, že je náš Otec. To poznání pak je větší dar, než všechno ostatní.

Jestliže vy, třebaže jste zlí, umíte dávat svým dětem dobré dary, tím spíše nebeský Otec. Je snadné říci, že je Bůh Otec. Ale víme, že žádné lidské slovo nevyjádří jeho velikost. Naše výrazy jsou obrazné. Přenášíme na Boha zkušenosti, které máme s lidmi. Poměr rodičů k dětem je, máme-li to tak nazvat, nejpodivnější jev v přírodě. Všude panuje boj o život, rostliny se přerůstají, zvířata požírají, lidé odstrkují jeden druhého. A tu najednou se objeví na tomto bitevním poli člověk, který udělá všechno pro druhého, pracuje pro něho, má radost z jeho úspěchu, zanechá mu všechno, co sám vydělal. Je to otec vůči dětem. Je to tedy v přírodě obraz lásky. Kdo ji nezažil, je sirotkem. Co k tomu dodává zjevení evangelia? Potvrzení, že tu jde skutečně jenom o obraz, někdy víc, někdy méně dokonalý. Pravá skutečnost je sice prozatím neviditelná, ale je neskonale krásnější: Věříme v jednoho Boha Otce, ke kterému se můžeme vždycky obrátit a který nemůže zklamat.

Pro jeho neodbytnost mu dá všechno, co potřebuje. V logice se někdy užívá důkazu, kterému říkali „silou opaku“, kontradikcí. Vězeň se vracel po válce z koncentračního tábora a šel o něco poprosit do domu na cestě. Tam mu řekli, že zrovna nemají, ale když slyšeli, že mu už pomohli i hlídači, kteří ho propouštěli, dali se do hledání: „Přece nemůžeme být horší!“ Podobný myšlenkový pochod je i v obraze evangelia o neodbytném prošení u lidí. Bůh rozhodně nemůže být horší. Ve středověkém Španělsku kvetlo tzv. kavalírství: touha ukázat se tak, že překonám všechny ostatní. Nebylo to jenom v bitce, ale i ve skutcích dobročinnosti. Na něco se např. vybírá, kavalír dá ostentativně nejvíc, aby byl na prvním místě. V této souvislosti se dá vysvětlit výraz sv. Ignáce, který říkal, že je Bůh „kavalír“. Vždy a za všech okolností nám ukazuje, že je to On, který nám dává nejvíc, a že je pro nás dobré, když mu svou závislost na něm ukazujeme častými a naléhavými prosbami.

Ve středověkém Španělsku kvetlo tzv. kavalírství. Byla to touha ukázat se, překonat všechny ostatní. Nebylo to jenom v bitce, ale také ve skutcích dobročinnosti. Na něco se třeba vybírá, ale kavalír dá ostentativně nejvíc, aby byl na prvním místě. Svátý Ignác říkával, že Bůh je "kavalír". Vždy a za všech okolností nám dává nejvíc, co potřebujeme a co je pro nás dobré. Vyžaduje však od nás, abychom mu svou závislost na něm projevovali častými a naléhavými prosbami. Je známo ze života sv. Jana Pavla II., že když fašisti podnikli v roce 1944 razii na mladé Poláky v továrně, kde pracoval i on, všichni utekli, zatímco Karol Wojtyła zůstal v místnosti, klečel a modlil se a nacisté ji obešli, vůbec do ní nevšli. Někdy se nám ovšem zdá, že Bůh nejenže naše modlitby neslyší, ale že vůbec náš život v duchu evangelia nás nějak nenaplnuje a zmocňuje se nás pochybnost, zdali se vyplatí žít podle svědomí a Božích přikázání, vždyť se nám kdekdo poušívá, využívá, zatímco nevěrcům, sobcům, bezcitným se daří dobře. Takové otázky si kladli lidé už v době proroka Malachiáše. Oko Boží všechno vidí a bude jednou spravedlivě hodnotit jednání jednoho každého.

PÁTEK 27. TÝDNE V MEZIDOBÍ - 13. ŘÍJNA 2023

Když Ježíš vyháněl zlého ducha z němého člověka, někteří ze zástupu řekli: „Vyhání zlé duchy s (pomocí) Belzebuba, vládce zlých duchů!“ Jiní ho pokoušeli a žádali od něho znamení z nebe. On však znal jejich myšlenky, a proto jim řekl: „Každé království proti sobě rozdvojené zpustne a dům na dům padne. Je-li tedy i satan v sobě rozdvojen, jak obstojí jeho království? Říkáte totiž, že vyháním zlé duchy s (pomocí) Belzebuba. Jestliže já vyháním zlé duchy s (pomocí) Belzebuba, s čím (pomocí) je vyhánějí vaši synové?

Proto oni budou vašimi soudci. Jestliže však vyháním zlé duchy prstem Božím, pak už k vám přišlo Boží království. Dokud ozbrojený silák hlídá svůj dvůr, jeho majetek je v bezpečí. Přepadne-li ho však někdo silnější a přemůže ho, vezme mu jeho zbraně, na které spoléhal, a jeho kořist rozdává. Kdo není se mnou, je proti mně, a kdo neshromažďuje se mnou, rozptyluje! Když nečistý duch vyjde z člověka, potuluje se po pustinách a hledá odpočinek. Když nenajde, řekne si: 'Vrátím se do svého domu, odkud jsem vyšel.' Přijde a nalezne ho vyčištěný a vyzdobený. Tu jde, přibere si sedm jiných duchů, horších, než je sám, a vejdou a usadí se tam. Konce toho člověka jsou horší než začátky.“ (Lk 11, 15-26)

Každé království samo v sobě rozdvojené zpustne. Z dějin a z politického života máme mnoho příkladů. I v Bibli se mluví po slavné vládě Šalamounově o rozkolu mezi severní a jižní částí Izraele (1 Král 12). Rozkoly a odpady po dva tisíce let oslabují církev a její působení ve světě. Ale vnější dějiny jsou odleskem toho, co se děje v člověku samém. „Ach, dvě duše bydlí v mé hrudi, jedna se chce od druhé oddělit“, píše Goethe. Starořímský Ovidius se diví, jak vidí a schvaluje všechno dobré, a jak přitom dělá to, co je zlé. Nejdramatičtěji však popisuje sv. Pavel toto vnitřní rozdvojení v

listu k Římanům: „Dobrou vůli sice mám, ale skutek mi schází. Vždyť nekonám dobro, které chci, nýbrž dělám zlo, které nechci. Pozoruji, že je v mých údech jiný zákon, který je v rozporu se zákonem, jak mi ho předkládá můj rozum“ (Řím 7,18-23). Je toto rozdělení překonatelné? Máme být, jak říkal Pascal, napůl anděl a napůl zvíře? Hnutí asketická, mnišství, i mimo křesťanství vycházejí z optimismu, že je toto rozdělení překonatelné, že se může člověk vnitřně sjednotit, aby mohl sjednotit svět.

Prázdny dům útočištěm zlých duchů. Vnitřní rozdělení člověka nemůže být od Boha. Ten stvořil ráj srdce. Pustoší jej zlo. Objevuje se tu ve formě zlých myšlenek, nápadů jako had, který se znenadání vplížil do ráje. Jde mu to snadno? Sv. Efrém přirovnává srdce člověka k malé váze. Je-li plná, těžko je tam něco přilévat. Naopak do nádoby prázdné se může vlít cokoliv. Smysl obojího přirovnání, tj. prázdného domu nebo prázdné vázy, je stejný: nebezpečí špatných myšlenek je vystavena mysl, která se ničím užitečným nezabývá. Staré přísloví říká, že je lenost matkou všech neřestí. Sv. Don Bosco měl proto tuto pedagogickou zásadu: stále zaměstnávat chlapce, ať už prací nebo hrou, ale tak, aby neměli čas na hřích. To, co on aplikuje při výchově dětí, musíme umět aplikovat i sami na sobě, na svou vlastní sebevýchovu: dělat dobře znamená nemít čas na to, abychom mysleli zle.

Kdo není se mnou je proti mně. Snadno se řekne: zabývat se stále něčím užitečným. Ale co je doopravdy užitečné? To se dá rozhodnout, až když si vážně položíme otázku, oč vlastně usilujeme. Kdo chce zbohatnout, považuje za užitečné všecko, kde se dají vydělat peníze. Kdo chce vyniknout ve vědě, hledí, aby neztrácel čas bez studia. Kdybychom se ho snažili rozptýlit, považoval by nás za protivníky. Křesťan usiluje o mnoho věcí podle toho, jaké má zaměstnání a zájmy. Ale přesto nesmí ztratit z očí, že jeho poslední cíl je dojít ke Kristu. Co jej od této cesty odvádí, je proti němu samému. Co je to v konkrétním životě, to se pozná podle výsledku. Jsou zájmy a skutky vysloveně hříšné. Tam není pochybnosti. Ale většina lidí se před smrtí přiznává: Kolik jsem ztratil času a námahy zbytečností, kolik života jsem promarnil! Abychom tomu předešli, je užitečné, abychom si častěji stavěli před oči cíl jako horu, na kterou máme a chceme vystoupit.

SOBOTA 27. TÝDNE V MEZIDOBÍ - 14. ŘÍJNA 2023

Když Ježíš mluvil k zástupům, zvolala na něho jedna žena ze zástupu: „Blahoslavený život, který tě nosil, a prsy, které tě kojily!“ On však řekl: „Spíše jsou blahoslavení ti, kdo slyší Boží slovo a zachovávají ho.“ (Lk 11,27-28)

Blahoslavený život, který tě nosil. Jsme zvyklí na to, že bývají matky pyšné na děti, které mají úspěch. Přičítá se ta zásluha i jim. A dobří synové to uznávají, jsou si vědomi toho, co dostali z domu, z rodiny. Vidíme tu však jenom bezprostřední souvislost mezi rodiči a dětmi. Starozákonní myšlení bylo historicky hlubší. Všichni se viděli jako děti Abrahámovy, cítili souvislost se všemi, co byli před nimi a také odpovědnost za ty, kdo přijdou po nich. Proto jsou hříchy i zásluhy společné. Nám je dnes zatěžko vysvětlit dědičný hřích. Proč bych měl trpět za někoho, kdo byl přede mnou? Pro starozákonního člověka byl naopak nepochopitelný hřích osobní, individuální. V jednom člověku hřeší celý národ. Ale to, co platí o hříchu, platí daleko víc o dobrém. I dobré

skutky mají historický a kosmický důsledek. Děláme-li dobře, můžeme si přičítat to, co se krásného ve světě děje. Každá dobrá duše, píše Origenes, je blahoslavenou matkou Krista, který proniká do světa.

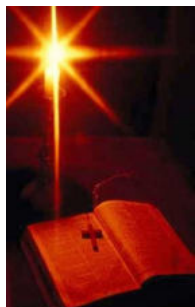
Blahoslavení, kdo slyší Boží slovo. Bůh stvořil svět svým slovem. Řekl, a bylo (srv. Gn 1). Všecko, co vidíme ve vesmíru, je zkonkretizované Boží slovo, slovo, které se stalo tělem. To slovo bylo vyřčeno na počátku světa, ale dodnes zachovává svou sílu a životnost. Ryby se v moři množí, píše sv. Basil, protože je v nich dynamika Božího slova, protože jim bylo řečeno: „Plod'te a množte se a naplňte vody v mořích!“ (Gn 1,22). To slovo bylo řečeno všemu, co existuje, tedy i člověku. Ale přece k němu promluvil Bůh způsobem zvláštním. Rostliny a zvířata rostou a nevědí o tom. Člověk však dostal zvláštní dar: poznání, vědomí, svobodu. Musí tedy přijat Boží, stvořitelské slovo vědomě a dobrovolně, slyšet je. Tak se stane tím, čím má být: člověkem. Všude, kde slovo Boží zaznívá, tj. ve svědomí, v evangeliu, v církvi, všude se zjevuje jako síla, která nás vede k tomu, abychom uskutečnili sami sebe a vedli k dokonalosti své lidství.

Kdo je zachovávají. Je člověk svobodný? Všichni to uznáváme a po svobodě toužíme. Ale přesto vědecká analýza naši svobodu omezuje. Objevují se vlivy dědičnosti, prostředí, psychologický nátlak. Jdeme-li důsledně touto cestou, nakonec prohlásíme, že nikdo za nic nemůže. Ale potom také nesmíme nikoho za nic trestat ani chválit. Ale pak už bychom nebyli lidmi, protože bez svobody není člověk. Jak ji však zařadíme do přírodních zákonů? V době Kristově žil v egyptské Alexandrii největší z židovských myslitelů Filón a ten o tomto problému diskutoval se svými pohanskými kolegy. Ti zastávali nezměnitelnost přírodních zákonů. Ty musí poslouchat, jak říkali, bohové i lidé. Takový je osud. Filón jim ukazoval, proč Bůh v Bibli dělá zázraky: aby dokázal lidem, že je svobodný a že tedy mohou svobodně jednat i oni. Lidská svoboda je jakýsi druh zázraku v přírodě. A Bůh chce, abychom přijali jeho slovo tímto „zázračným“ způsobem, abychom mu sloužili jako přítel příteli a ne jako otroci.

Svatý otec Jan Pavel II. píše ve své encyklice *Mulieris dignitatem*, že žena může sama sebe plně nalézt, - tedy naplno se realizovat - pokud se daruje druhým; tím poukazuje na mateřství, kde hraje každá matka nezastupitelnou roli. Přirozeně se proto každá matka raduje z úspěchu svých dětí, ale také těžce nese, když se její děti zatoulají, nežijí dobře nebo jinak strádají. Dnes se dostává velkého ocenění Ježíšově matce, Panně Marii. Spontánní výkřik ženy ze zástupu je vlastně prvním chvalozpěvem v dějinách světa. Zvýrazňuje Mariino mateřství, můžeme říci v tělesné-fyzické rovině. Pán Ježíš však doplňuje a zdůrazňuje to, co se vztahuje k její duši. Blahoslavení Boží slovo slyší a zachovávají ho. Tak se nám zdá, jako by Pán Ježíš Pannu Marii nějak neoceníl, nechtěl o ní mluvit, ale opak je pravdou. kdo jiný, než Panna Marie Boží slovo slyšela, rozvažovala o něm a také ho žila, než právě ona?

PONDĚLÍ 28. TÝDNE V MEZIDOBÍ - 16. ŘÍJNA 2023

Když se u Ježíše shromažďovaly zástupy, začal mluvit: „Toto pokolení je pokolení zlé. Hledá znamení, ale jiné znamení mu dáno nebude než znamení Jonášovo. Jako Jonáš byl znamením pro Ninivany, tak bude i Syn člověka znamením pro toto pokolení. Královna jihu povstane na soudu proti mužům tohoto pokolení a odsoudí je, protože přišla až z daleké země, aby slyšela Šalomounovu moudrost, a zde je přece (někdo) víc než Šalomoun. Ninivští mužové povstanou na soudu proti tomuto pokolení a odsoudí ho, protože se na základě Jonášova kázání obrátili, a zde je přece (někdo) víc než Jonáš.“ (Lk 11,29-32)

Toto pokolení je pokolení zlé, dožaduje se znamení. V denním životě se setkáváme často se znameními různého druhu. Šipka na značce ukazuje, že se jezdí doprava, namalované děti ukazují, že je v blízkosti škola, že má řidič dávat pozor. Někdo nám z dálky zamával, aby dal znamení, že nás poznal a že nás zdraví. V jistém smyslu se celá řeč, všecko dorozumívání skládá ze znamení. Bůh, který se v Bibli zjevuje, který k lidem mluví, tedy rovněž užíval znamení. Vlastně je celý Starý zákon, jeho dějiny, jediným velkým znaméním. Proto Židé, když mluvili o Bohu, obvykle začínali od Abraháma, aby ukázali názorně, jak se po celou dlouhou dobu Bůh o svůj lid staral, jak jej vedl, jaká znamení mu dával. Čeho zlého se tedy dopouštějí Židé v době Kristově, když po něm žádají znamení? Dalo by se to osvětlit přirovnáním. Je to asi tak, jako když někdo celou dobu ve škole neposlouchal a pak chce, aby se mu krátce řeklo, o čem šlo. I my jsme celý život v Boží škole, Prozřetelnost nám den ze dne, podobně jak Židům v dějinách, ukazuje, že nás vede. A najednou se vyskytnou lidé a řeknou: Dokažte mně, že Bůh existuje! Mělo by smysl mu něco dokazovat?

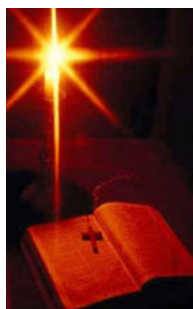
Velké znamení Starého zákona. Mezi mnoha Božími znameními byla některá tak velká, že působila úžas. Za největší z nich považovali Židé vyvedení svého národa z Egypta přes Rudé moře, Sinajskou poušť a řekou Jordán až do zaslíbené země, tzv. „Exodus“. Toto znamení se stalo Židům symbolem a příslibem. Tím jako by jim chtěl Bůh říci: Takové budou celé vaše dějiny, plné nebezpečí, ale ze všech vás vysvobodím. Křesťané vidí v „exodu“ symbol dějin církve, ale i každého života. Přešli jsme už všichni Rudým mořem, které je obrazem křtu. Unikli jsme tak otroctví hříchu. Ale nyní pokračujeme cestou pouští. Hlavní nebezpečí pouště nejsou divoká zvířata, ale možnost zabloudit, ztratit se a umřít hladem. Těmto nebezpečím, v duchovním smyslu, jsme denně vystaveni. Vždyť nikdo z nás neví, kudy má vlastně v životě směřovat. Ale dívá-li se nazpět, zjistí ke svému velkému překvapení, že ho někdo stále vedl a že mu nic nechybělo. V tomto pohledu nazpět objevíme velké znamení svého života.

Znamení proroka Jonáše. I Jonáše Bůh vedl, mluvil k němu jasně. Ale on měl nápad cestu Boží opustit, utéci před Hospodinem někam daleko až za moře. Ale prožije nové znamení, a to velmi důležité. Překvapí ho prudká bouře. Ti, kdo před Bohem utíkají, myslí, že budou v klidu, že půjdou svou vlastní cestou. Ale ta „vlastní cesta“ se promění v pohromu. V životě je tomu jako na moři. Koho vede Bůh, toho vlny nesou. Kdo před Bohem utíká, toho vlny potopí. Jonáš se podle vypravování octne až v hlubinách moře, kde podle starých představ bydlí Leviatan (Job 3,8), mytologická velryba, symbol smrti a

zániku. Ale stane se nově, a to největší znamení, které Ježíš předpovídá Židům: Koho Bůh vede, toho vysvobodí i ze zániku a ztroskotání. A přivede nazpět i ty, kdo před ním utíkají. Židé dostali toto znamení při Ježíšově Vzkříšení z mrtvých. Nám se dostane vždycky, když v životě pobloudíme a když objevíme, že nás Bůh i z toho poblouzení znovu vyvedl na správnou cestu a že loď našeho života, která ztroskotala, zase pluje dál k cíli.

Vzpomínám si na slova P. Zdeňka Čížkovského (jeho velké nadšení u nás opadlo), který působil více jak 30 let v jižní Africe jako misionář, že v misiích lidé přijímají Kristovo poselství evangelia s velkým nadšením a zaujetím, takže misie zde mají velký úspěch, zatímco u nás jsou misie těžší, protože lidé nemají o Krista a jeho učení zájem, je zde tupá lhostejnost a z toho pramení i malý úspěch evangelizace v našich podmínkách. I v době Pána Ježíše tomu nebylo jinak, než je tomu u nás dnes. Jeho ostrá slova bohužel platí i nám. Ježíš se vrací do minulosti, do dějin izraelského národa, které ukazují na vnímavost předků pro Boží slovo. Pohanská královna je okouzlena moudrostí Šalomounovou natolik, že váží dlouhou cestu, aby si ho poslechla a jistě se i její život změnil. Podobně to byli i ninivští obyvatelé, kteří vzali Jonášovu výzvu k obrácení vážně, obrátili se, činili pokání a Bůh upustil od trestu, kterým jim hrozil. Vraťme se i my v duchu do své minulosti. Byli to naši předkové, kteří měli tolikrát těžký život, ale přesto věděli, že nejcennější dědictví, které je třeba předat dětem a zachovat je za všech okolností, je víra. My jsme jejich pokračovatelé. Kde máme své potomky? Nejsme my tím pokolením, které víru pohřbilo? Čekáme na nějaká znamení, která nás utvrdí ve víře? Žádná zvláštní už nebudou. A ta menší znamení kolem nás nejsou snad dost výmluvná? Katastrofální povodně v Čechách, na Moravě, tisíce mrtvých po teroristických útocích, zrovna tento týden v Las Vegas, kde zahynulo 69 lidí a další stovky zraněných? To všechno nejsou náhodné věci, ale zcela jistě znamení, která mají lidem ukázat nejen pomíjivost všech věcí, ale také důsledky ateizmu, bezbožectví. Zní to možná ostře, ale je třeba se nad tím zcela jistě vážně zamyslet. Víra se jistě nedá nikomu vnutit. Děláme však všechno proto, abychom svou víru druhým předali anebo jsou nám lhostejní? Zvláště u dětí a vnoučat, tam je ještě možné sklidit ty největší úspěchy, protože se teprve formuje jejich osobnost. Prosme Pána, abychom měli starost nejen o spásu své duše, ale usilovali všemožně o předání víry také našim bližním, zvláště nejbližším.

ÚTERÝ 28. TÝDNE V MEZIDOBÍ - 17. ŘÍJNA 2023

Jeden farizeus pozval Ježíše k jídlu. Přišel tedy a zaujal místo u stolu. Farizeus se podivil, když viděl, že se před jídlem napřed neumyl. Pán mu však řekl: „Ano, vy farizeové, vnějšek číše a talíře očišťujete, ale vaše nitro je plné loupeže a špatnosti. Pošetilci! Copak ten, který stvořil vnějšek, nestvořil také vnitřek? Raději dejte to, co je v mísách, jako almužnu, a pak vám bude všechno čisté.“ (Lk 11,37-41)

Neumyl se před jídlem. Umývání, které je prostředek hygieny, se stalo v náboženstvích rituálním prvkem. Při obřadech omývání uznává člověk, že se potřebuje očistit, aby mohl předstoupit před Boha. V křesťanství užíváme tohoto symbolu při křtu. Židé užívali obřadné umývání často. Velekněz se musel omývat, než přijal úřad (Ex 29,4; 40,12). Omýt se musel každý, kdo se dotkl mrtvoly (Lv 11,39 nn.), malomocného (Lv 14,8 nn). Farizeové rozmnožili tento obřad na mnoho případů denního života, i tam, kde to Zákon výslovně nenařizoval. Samozřejmě v tom není nic špatného po stránce hygienické. I nábožensky – jako obřad – je to pěkný obraz vnitřního postoje. Ježíš však farizeům často vytýkal, že se vnější zachovávalo, ale vnitřní smysl vyprchal. V Káni proměnil ve víno vodu, která byla ve džbánech na očišťování (Jan 2,6) a obrazně tím naznačil, že se má tělesné očišťování stát duchovním. Proto také před farizeji někdy schválně opomenul vnější obřad, aby ukázal na důležitost toho, co je hlavní a podstatné: očištění duše.

Omývání duše. Když toho výrazu užíváme, jsme si vědomi, že mluvíme obrazně. Co tím chceme vlastně vyjádřit? Omýváním se odstraňuje to, co nepatří k tomu, co se omývá. Prach a bláto nepatří k čistému nábytku nebo ke kůži. K člověku nepatří v morálním smyslu hřích, špatné náklonnosti, zlé myšlenky. Dají se omýt? Náboženské přesvědčení národů tuto možnost předpokládá. Rituální omývání je výrazem této víry. Je však zajímavá jedna okolnost. Lidé nevěří, že by omyla vinu každá voda. V Shakespearově dramatu Mackbeth si vražedkyně stále myje ruce a pořád na nich vidí skvrny od krve. Indové se chodí umývat k pramenům řeky Gangy. Ta je totiž posvátná. Je to symbol křesťanského křtu? Do jisté míry. Vyznává se tu, že je k omytí duše potřeba Božího zásahu. Ten je zaručen tím, že je Ganga posvátný pramen. Při křtu není voda sama posvátná. Je obyčejná. Ale dostává očištnou sílu slovem církve: „Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“ To slovo církve se spojí s vyznáním člověka, který je křtěn, s jeho vůlí začít dělat dobře. Je tu setkání slov Božích a lidských, a toto navázání dialogu mezi Bohem a lidmi omývá duše. Je to nové stvoření pronesené nad vodou.

Omývání myslí. Proč se umýváme především před jídlem? Obáváme se, že by se dostaly do jídel věci, které by znečistily náš vlastní organismus. Jsme tedy pozorní na to, co dáváme do úst. Tím víc bychom měli být pozorní na to, co přijímáme do duše, tj. myšlenky. O jídle všichni vědí, že se nedá jíst, cokoli se namane, a že i dobré ovoce se omyje dřív, než se dá na stůl. Kolik „neomytých“ myšlenek však přijímáme každou chvíli. Ospravedlnujeme to výrokem: „Myslet si přece mohu, co chci. Dívat se mohu, nač chci.“ Nikdo nám tuto svobodu nebere, ale rozumný člověk ví, že neprospívá všechno, co mohu. Duchovní omývání před duchovním jídlem znamená schopnost kontrolovat myšlenky. Jak to vypadá konkrétně? Slyšíme např. poplašnou zprávu, pohoršlivý úsudek o druhém. Zastavíme se a uvážíme, je-li rozumné, abychom tomu hned uvěřili, abychom to vypravovali dál. Napadne nás, abychom četli knihu nebo viděli na obrazovce program. Nemusíme hned reagovat. Stačí si položit otázku: Není pro mě nic užitečnějšího? Chceme povědět něco druhému. Otázka, která by měla předcházet, zní: Povede to k něčemu dobrému? Duše je jak okno: je-li stále očišťovaná, umožňuje čistý pohled na svět.

Pro nás je běžné, že se umýváme před jídlem. Důvod je jasný. Máme strach, abychom se něčím nenakazili. Bdíme však stejně nad tím, co vchází do našich myslí, což je ještě mnohem důležitější? Kolik je to různých myšlenek, které přijímáme každou chvíli a je nám to úplně jedno. Ospravedlňujeme se výrokem: myslet si přece mohu, co chci. Dívat se mohu také, na co chci. Rozumný však ví, že neprospívá všechno, co 'mohu'. Svátý Pavel krásně píše 'všechno mohu, ale ne všechno mi prospívá. My také slyšíme kolem sebe třeba nějakou pomluvu či nactiutrhaní. Máme se zastavit a zamyslet se, je-li rozumné tomu věřit, abychom to vypravovali dál. Napadne nás, že bychom se mohli podívat na televizi. Pokládáme si otázku: není pro mě nic užitečnějšího, než sedět u televize? Chceme říci něco druhému. Ptáme se: Povede to k něčemu dobrému? A tak se učme i my očišťovat své nitro tímto filtrem, abychom byli před Bohem pravdiví.

STŘEDA 28. TÝDNE V MEZIDOBÍ - 18. ŘÍJNA 2023

Pán řekl: „Běda vám, farizeové! Odvádíte desátky z máty, z routy a z každé zeleniny, ale nedbáte na spravedlnost a lásku k Bohu. Tohle jste měli dělat, a tamto nezanedbávat. Běda vám, farizeové! Máte rádi přední sedadla v synagogách a když vás lidé pozdravují na ulicích. Běda vám! Jste jako neznatelné hroby, a lidé, kteří přes ně chodí, to nevědí.“ Jeden ze znalců Zákona mu na to řekl: „Mistře, když takhle mluvíš, urážíš i nás!“ On odpověděl: „Běda i vám, znalcům Zákona! Uvalujete na lidi břemena, která sotva mohou unést, a sami se těchto břemen nedotknete ani jedním prstem.“ (Lk 11,42-46)

Desátky z máty, z routy a každé zahradní rostliny. Odvádět desátky z příjmů ve prospěch chrámu a kněží byl v Izraeli starý zvyk (srv. Am 4,4; Gn 28,22), i když na počátku o něm ještě nemluví. Původní zákonodárství se vztahuje víc na tzv. „prvotiny“. První plody země jsou obvykle nejlepší. Židé, podobně jako Babyloňané, Egypťané a jiné národy, obětovali tento první výtěžek božstvu. Kněžské zákonodárství ustanovovalo hlavně dvojí oběti slavnostnější: prvního ječmene v době velikonočního týdne (Lv 23,10n) a první pšenice v době letnic (Ex 34,22; Lv 23,17). Časem se k tomu přidaly i „desátky“, tj. dát na udržování kléru desátou část svého zisku. Při každém placení daní jsou jedni svědomitější a jiní méně, někteří dokonce i podvádějí. Záleží na tom, jaký mají postoj k tomu, co udržují. Farizeové patřili k těm nejpoctivějším po stránce finanční. Proč je tedy Ježíš kárá? Nestačí dávat Bohu jenom peníze. I ty peníze musejí být jenom symbolem lásky a upřímného postoje k Bohu.

Přední sedadla v synagogách. Říká se žertovně, že farizeové asi nebyli muži, protože muži hledají v našich kostelích místa poslední a nejzazší kouty. Často je za to napomínají, že to není pěkně, že se křesťan nemá stydět za svou zbožnost. Modlit

se veřejně je veřejné vyznání víry. Ale přece cítíme, že i to by mohlo být přehnané a nepřírozené. Vždyť i Kristus nás napomenul, abychom se modlili k Bohu Otci ve skrytu (Mt 6,18). Jsou v našich modlitbách dva prvky, které se sice nevylučují, ale jsou přesto protichůdné. Církevní obřady a společná shromáždění jsou skutečně vyznání společné víry a jednoty církve. Proto je dobré, aby se tu nikdo neutíkal v ústraní. Ale modlitba sama je rozhovor s Bohem. Ten pak je tím intimnější, čím je soukromější. Jak ty dva prvky spojit? Instrukce Druhého vatikánského koncilu nás vedou k rozumnému střednímu postoji. Chodíme na veřejné bohoslužby, protože jsou společnou modlitbou církve. Ale doplňujeme a vyvažujeme tento sociální charakter zbožnosti modlitbami soukromými, aby se veřejnými manifestacemi zbožnosti nevytratil farizejský jejich pravý obsah.

Lidé vás pozdravují na veřejných místech. Přiznal se jeden kněz, že ho velmi dojíká, když jde naprosto neznámým místem, a přesto ho lidé zdraví, protože vidí kněžský kolárek. Není to snad farizejská radost? Namítnul mu někdo. Ale on se jen usmál: „Kdyby mě ti lidé osobně znali, mohl bych si dělat iluzi, že zdraví mě. Ale tu je to daleko krásnější. Mě jako osobu vůbec neznají, zdraví kněze, tj. někoho, kdo jim zastupuje Krista. Je to tedy pozdravení, které jde dál, než je moje prostá osoba.“ Tak mají křesťané přijímat každou úctu a chválu, které se jim dostane: poděkovat Bohu za to, že dostali od Boha něco, co jiní obdivují, a hned nato dát najevo, že za to patří úcta Bohu, který to dal. Člověk je totiž obraz Boží. Vlastnost Božích obrazů pak je, že se nedává úcta ani jejich dřevu ani jejich formám a barvám, ale tomu, koho zobrazují. Jinak by se staly modlami. Nesmíme tedy dělat ani modlu sami ze sebe, ale stát se průzračnými tak, aby ten, kdo se setkává s námi, setkal se i s Bohem.

ČTVRTEK 28. TÝDNE V MEZIDOBÍ - 19. ŘÍJNA 2023

Pán řekl (znalcům Zákona): „Běda vám! Stavíte náhrobky prorokům, a vaši předkové je zabíjeli. Tím tedy sami dosvědčujete a schvalujete činy svých předků, neboť oni je zabíjeli, a vy jim stavíte (náhrobky). Proto také Boží moudrost řekla: Pošlu k nim proroky a apoštoly. Z nich některé budou zabíjet a pronásledovat, takže na tomto pokolení bude pomstěna krev všech proroků, prolévaná od založení světa, od krve Abelovy až po krev Zachariáše, který byl zabit mezi oltářem a svatyní. Ano, říkám vám: Toto pokolení stihne (pomsta). Běda vám, znalci Zákona! Odstranili jste klíč k poznání. Sami jste (k němu) nedošli, a těm, kdo k němu chtěli dojít, jste v tom bránili.“ Když odtamtud odcházel, učitelé Zákona a farizeové začali na něho zle dorážet a zahrnovat ho spoustou otázek. Přitom na něj číhali, aby ho mohli chytit za slovo. (Lk 11,47-54)

Pošlu k nim proroky. V každé těžké době se vyskytuje mnoho tzv. proroků, kteří předpovídají, že bude zle, že přijde válka, že bude konec světa apod. Některým se věří, některým se nevěří, nerozumní lidé věří mnoho, rozumní málo nebo nic. Jde tu o skutečné proroky, o kterých mluví Písmo a jejichž kázání čteme v knihách Starého zákona? Je tu jisté nedorozumění v názvu samém. Dnešní slovo prorokovat znamená předpovídat, co bude. Ale to dělají např. i tzv. jasnovidci. Někteří z nich mají opravdu zvláštní schopnosti,

ale přesto nejsou proroky v biblickém smyslu. I tam se však mluví o pravých a falešných prorocích. Jak se rozeznávají? Falešní mluví o tom, co jim napadlo, „co se jim zdálo“, pravý prorok sděluje lidem to, co mu zjevil Bůh. To není na prvním místě předpověď, je to něco důležitějšího: Bůh osvítí svědomí člověka, aby dobře rozeznal, co je dobré a co je zlé. Když to ví, něco může předpovědět, může říci lidem: „Děláte zle, a to skončí tragicky, hleďte se obrátit, jenom dobrem se zachrání svět!“ Tento dar proroctví ovšem v církvi nikdy nevyhynul. Bůh v každé době tyto proroky posílá.

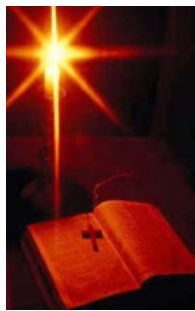

Proroky lidé pronásledují a zabíjejí. Nejvíce se lidé rozzlobí, když jim povíte pravdu, tvrdí prastará zkušenost. Platí to vždycky? Jistě ne. Nezlobíme se, když nám někdo pravdivě poví, kdy jede vlak, která je nejkratší cesta do místa, kam chceme dojít. Poznání pravdy těší každého vědce, lékaře, umělce. Docela jiný případ je, když děláme zle a chceme sobě i jiným namluvit, že je všechno pořádku a že to má tak být. Tehdy je naším nepřítelem každý, kdo chtěl tuto iluzi rozptýlit. Jsou tyto případy časté? Teologové se ptají, jaké jsou hlavní následky dědičného hříchu. Jeden z hlavních, jak se udává, je zatemnění mysli. Svědomí se stává nemocným okem, které vidí věci jinak, než jsou, má „brýle mámení“, jak čteme v Labyrintu světa Komenského. Na neštěstí jsme si na tento falešný pohled zvykli a hledáme falešné proroky, kteří nás utvrdí, že jednáme správně. Potřebujeme mnoho odvahy, síly a Boží pomoci, abychom pohlédli odvážně pravdě do očí.

Odstranili jste klíč k poznání. V trapné situaci je člověk, který se večer vrátí ke svému domu a nemůže dovnitř, protože ztratil klíč. Všechno, co má doma, je mu v tom okamžiku jakoby odcizeno. Srdce člověka se často přirovnává k zámku, zavřenému domu. Hledáme klíč, tj. způsob, jak otevřít srdce lidí, s kterými žijeme. Jsou-li před námi uzavřeni, je nám těžko s nimi žít. Ale nejsmutnější situace je, když neznáme sami sebe, když jsme ztratili klíč ke svému svědomí a nedovedeme rozeznat, co je dobré a zlé, co je nám ke štěstí a co vede k tragédii. Je to ovšem mluva obrazná. Co je „klíčem“ k poznání osoby? Cesta se hodnotí podle toho, kam vede. Tedy i naši životní cestu budeme správně hodnotit, až si upřímně položíme otázku, kam vlastně máme dojít. Jsme stvořeni k tomu, abychom se na věčnosti setkali s Kristem. Hodnotíme-li všechno, co děláme, podle tohoto cíle, našli jsme klíč, abychom si sami porozuměli a dovedli si nahlédnout do hlubin srdce.

‘Na pravdu se každý zlobí’, tvrdí prostá zkušenost. Ovšem každé přirovnání pokulhává, nedá se vzít doslova v každé situaci. Pokud nám třeba někdo poradí cestu kudy máme jít, abychom dosáhli svého cíle, tak se na něho pochopitelně nezlobíme, ale jsme rádi, těší nás to. Poznání pravdy těší každého lékaře, vědce, umělce. Jiný případ nastane, když děláme zle a chceme druhým namluvit, že je všechno v pořádku, nasadit jim brýle mámení. A pokud to někdo prohlédne, stává se naším nepřítelem. Proto se nedivme, že i Pán Ježíš měl své nepřátele, když jim řekl pravdu do očí. Jak často si i my namlouváme, že jsme takoví, jací bychom chtěli být a neradi si přiznáváme svá selhání a omezení. Potřebujeme hodně odvahy a Boží pomoci abychom pohlédli odvážně pravdě do očí.

PÁTEK 28. TÝDNE V MEZIDOBÍ - 20. ŘÍJNA 2023

Kolem Ježíše se shromáždilo tak obrovské množství (lidí), že se div neušlapali. Začal mluvit nejprve ke svým učedníkům: „Varujte se farizejského kvasu, to znamená pokrytectví! Nic není zahaleného, že by to nebylo odhaleno, a nic skrytého, že by to nebylo poznáno. Proto všechno, co jste řekli ve tmě, bude slyšet na světle, a co jste pošeptali do ucha za zavřenými dveřmi, bude rozhlášeno ze střeš. Říkám vám, moji přátelé: Nebojte se těch, kdo zabíjejí tělo, ale potom už nemají, co by ještě udělali. Ukážu vám, koho se máte bát: Bojte se toho, který když usmrtí, má moc uvrhnout do pekla. Ano, říkám vám: toho se bojte! Copak se neprodává pět vrabců za dva halíře? A ani jediný z nich není u Boha zapomenut. U vás však jsou spočítány i všechny vlasy na hlavě. Nebojte se! Máte větší cenu než všichni vrabci!“ (Lk 12,1-7)

Nic není zahaleného, aby to nevyšlo najevo. Jedna holandská povídka vypravuje o chlapci, který se dostal do školního internátu. Cítil se tam zle. Pocházel ze samoty, byl navyklý na ticho, na procházku chodil do lesa, kde ho nikdo neviděl. A teď se najednou octnul v hluku, uprostřed rozjařené mládeže, kde ho šťouchali, postrkovali i u stolu. Bylo mu do pláče. Přijal jako velkou úlevu to, co ostatní brali jako omezení svobody, že se totiž v ložnici večer nesmí mluvit, zvláště ne, až se zhasne světlo. Už nedočkavě na to zhasnutí čekal. Ale co se nestalo? Nebyla tam tma úplná. V rohu sálu bylo v kartónu vyřezané velké oko a za ním světlo malé žárovky. I zde potmě tě někdo vidí, někdo pozoruje. Tak prý ho to vylekalo, a tak mu utkvělo ve vzpomínce, že prý po letech, když se stal školním inspektorem, jeho první nařízení bylo, aby se to oko odstranilo. A přece úmysl těch, kdo takové kartonové oko umísťovali, byl jistě dobrý. Chtěli připomenout chlapcům pravdu, která je samozřejmá, ale na kterou se zapomíná: Bůh tě všude vidí. Proč nás to tedy leká? Bude ten pocit tak dlouho hrozný, dokud nepochopíme, že je to oko Boží lásky a sympatie a ne hlídač, který špehuje.

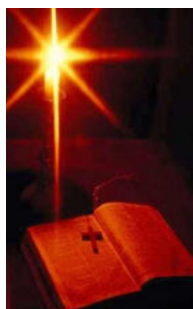
Co je ve tmě, bude na světle. Sv. Ignác přirovnává ďábla k záletníku, který chce svést prosté děvče. Všelico mu namlouvá, ale má zájem, aby to všechno zůstalo tajné. Jakmile se to prozradí, svedení se nepovede. Toto přirovnání slouží k tomu, aby se lidé naučili svěřit se se svými nápady a inspiracemi zkušené osobě. V duchovním životě je to dobrý duchovní otec. Ti, kterým se tato rada nelíbí, se obvykle brání tvrzením, že mají ve své záležitosti jasno, že „jasně vidí“, co mají nebo nemají dělat. Ale právě tato tzv. jasnost a zřejmost je klam, protože znamená zkrácení obzoru. Jasně vidí věci ten, kdo se dívá jenom několik metrů před sebe. Kdo pozoruje svět z vysoké hory, tomu se naopak rozhled ztrácí v neznámu, ale zato vidí malé domky v jejich pozici a místě, které mají v krajině. Každý člověk sám o sobě je tajemství, protože je jenom jedním kaménkem ve velké mozaice Božích dějin. Vidět se izolovaně je tedy vidět se ve tmě. Osvícení přichází z Božího světla, z poznání povolání, které jsme dostali ve světě.

Co jste řekli ve tmě, bude slyšet na světle. Dá se odposlouchávat to, co se mluví. Kdyby nám někdo namontoval odposlouchávání do světnice, považovali bychom to za hrubé porušení osobní svobody. Kdyby pak tato odposlouchaná slova publikovali v novinách,

podáme žalobu u soudu. Ovšem něco úplně jiného je, když jsme řekli něco v přítomnosti mnoha jiných tak, že to mohli všichni slyšet. Tohoto přirovnání užívají kazatelé, když mluví o posledním soudu. Všechno bude veřejné, a to nejenom to, co jsme o kom řekli, ale i to, co jsme si mysleli. Kazatelé dodávají: Jaký stud zalije tvář člověka, až se objeví přede všemi, jaký doopravdy je! To je ovšem užitečné rozjímání. Ale je to jenom jedna stránka skutečnosti, a ta je vyvážena druhou. Kolik dobrých skutků, myšlenek a prací zůstává „ve tmě“, tj. jsou neuznávány a zapomenuty. Objeví se ve světle Božím před celým světem a všechno dobré dojde světového uznání a hodnoty.

Pán Ježíš varuje své učedníky před postoji farizeů: varujte se farizejského kvasu. Díky dobrému kvasu se připravuje kvalitní těsto a může se z něj upéci chutný chléb, zatímco je-li kvas špatný, potom ani těsto za nic nestojí. Na tomto příkladu chce Kristus Pán ukázat, jak je nebezpečný kvas, který byl mezi farizeji a tím bylo pokrytectví. Rozpor mezi tím, co si myslím ve svém nitru a co provádím navenek, náboženský formalismus. Přetvářka nemá budoucnost, protože nic není skryto, co by nebylo odhaleno. Jediné, co obstojí je život podle pravdy. Před lidmi se dá leccos zahrát, před Bohem ovšem nikoliv. Dále jsme slyšeli výzvu k odvážnému svědectví víry před lidmi. Vzpomeňme na první slova, která 16. října 1978 pronesl při svém prvním papežském projevu Jan Pavel II.: "Nebojte se!" Proč se nemáme bát? Na tuto otázku známého italského spisovatele a žurnalisty, Vittoria Messoriho, papež odpověděl: "Protože člověk byl vykoupěn Bohem. Bůh si zamiloval svět. A zamiloval si ho natolik, že dal svého jednorozeného Syna. tento Syn zůstává v lidských dějinách jako vykupitel. Moc Kristova kříže a vzkříšení je větší než veškeré zlo, z něhož by člověk mohl a musel mít strach. Na konci druhého tisíciletí potřebujeme snad víc než kdy jindy slova zmrtvýchvstalého Krista: "Nebojte se!" Potřebují je lidé a národy celého světa. Je třeba, aby v jejich svědomí znovu zesílila jistota, že existuje Někdo, kdo ve svých rukou drží osudy tohoto světa, jenž pomíjí; Někdo, kdo má klíče od smrti a pekel; Někdo, kdo je Alfa i Omega dějin člověka. A tento Někdo je Láska: Láska, která se stala člověkem, Láska ukřižovaná a zmrtvýchvstalá, Láska, která je mezi lidmi stále přítomná". A tak se, bratři a sestry, ani my nemusíme v těchto pohnutých dobách ničeho bát. Máme-li víru v Krista, pak máme vše potřebné!

SOBOTA 28. TÝDNE V MEZIDOBÍ - 21. ŘÍJNA 2023

Ježíš řekl svým učedníkům: „Ke každému, kdo se ke mně přizná před lidmi, i Syn člověka se přizná před Božími anděly. Kdo však mě před lidmi zapře, bude zapřen před Božími anděly. Každému, kdo řekne slovo proti Synu člověka, bude odpuštěno; kdo by se však rouhal Duchu svatému, tomu odpuštěno nebude. Až vás budou předvádět do synagog na soud, před úřady a vrchnosti, nedělejte si starosti, jak a čím byste se hájili nebo co byste měli říci. V tu chvíli vás totiž Duch svatý poučí, co je třeba říci.“ (Lk 12,8-12)

Kdo se ke mně bude znát před lidmi. V morálce se řeší otázka, kdy a jak je člověk povinen se přiznat, že je křesťan, že je kněz, že byl v kostele apod. Nejde tu ovšem jenom o zvědavost ostatních, ale o následky, jaké by v době pronásledování takové přiznání mělo. Autoři souhlasí v tom, že není nikdo povinen sám se vydávat v nebezpečí. Ale přímo zapřít víru nemůžeme. Jak se však toto vyznání Krista má projevit v denním životě? Není vždycky nejvhodnější způsob rozdávání letáků, jako to dělají sekty. Nesmíme ani vnucovat rozhovory a náboženství tam, kde to budí odpor. Vyznáním Krista je však vždycky dobrý příklad. V životě sv. Františka z Assisi se čte, že pozval své spolubratry, aby šli spolu s ním kázat. Přešli celé město a vrátili se zpět. Sv. František neotevřel ústa. Ptali se ho pak, proč nekázali. Odpověděl, že má být nejlepším kázáním evangelia příklad jejich chudoby a skromnosti. Každá křesťanská ctnost je vyznáním Krista před lidmi. (LM)

Zapření Krista. V evangeliu máme příklad zapření Krista, a to u samého prvního apoštola. „Nepatříš také ty k učedníkům toho člověka?“ ptala se služka u brány Annášova domu sv. Petra. On odpověděl: „Nepatřím“ (Jan 18,17). Totéž řekl i vojákům. Moralisté ovšem učí, že zapření Krista je těžký hřích. Ale dá se říci i obráceně: Každý těžký hřích zapírá Krista, i když na to výslovně nemyslíme. A můžeme pokračovat logicky: Každé zapření Krista je zapřením sebe sama. Je to totiž zohavení Božího obrazu v srdci. Je to, jako bychom řekli, že my sami k sobě nepatříme, že zavrhuje to, co nás dělá tím, co jsme. Právem tedy uváděli Otcové církve jako hlavní následek hříchu rozklad vlastní osobnosti. Krásně vylíčil tento stav po psychologické stránce Dostojevskij v románu Běsi. Jsou to typy lidí, kteří působí zmatek kdekoli jsou a sami končí sebevraždou. Jen Kristus by mohl znovu sjednotit jejich rozervanou existenci.

Před Božími anděly ... Autoři v tom výrazu vidí narážku na poslední soud, kdy se Syn člověka objeví v oblacích nebe uprostřed andělů (srv Mt 24,30). Malíři jej často zobrazili. Zajímavé je např. podání Fra Angelica. Hlavní motiv tu je konečné sjednocení a rozdělení. Duha spojuje nebe a zemi jako znamení po potopě. Vyvolení, kteří jsou na pravici, se drží všichni za ruku a průvodem tanečním vystupují vzhůru. Zavržení po levici se sesouvají dolů, ale přitom jeden k druhému se obracejí zády. Člověk, který zapřel Krista, zapírá sebe a zapírá i svou soudržnost se všemi ostatními, s nebem i zemí. Prohlašuje: „Nepatřím k nim.“ Raskolnikov v románu Dostojevského Zločin a trest chce po vraždě zůstat sám. Ostatně i jeho jméno Raskolnikov je symbolické: rozpoltil se a odloučil se od všeho, co existuje. V tom je trest jeho zločinu. Z Božího milosrdenství jsou zde na zemi tresty i lékem, abychom hledali znovu spojení s tím, kdo sjednocuje nebe a zemi.

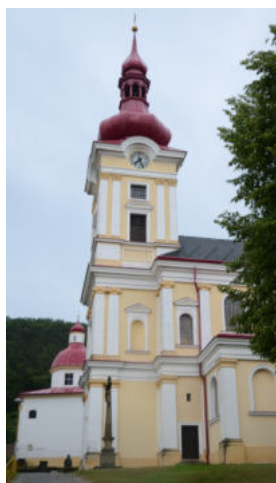

Po celá staletí se lidé zajímali o to, co je to za hřích, který je neodpuštělný. Co si představit pod hříchem proti Duchu svatému? My víme, že Boží milosrdenství nemá hranic pro toho, kdo hříchů lituje. Ovšem když někdo odmítá odpuštění hříchů, odmítá milost nabízenou od Boha, tomu samozřejmě Bůh neodpustí, protože ho dotyčný nechce. Proti svobodnému rozhodnutí člověka Bůh nic

nezmůže. Pěstujme tedy kající smýšlení, vyznávejme své hříchy, i když nejsou závažné. Víme, že mnoho malých věcí, když se dají dohromady tvoří jednu velkou - mnoho kapek naplní řeku, mnoho zrněk tvoří hromadu (sv. Augustin).

**FARNOST EUCHARISTII, MODLITBOU, DOBROČINNOSTÍ ŽIJE.
PROSÍM S VDĚČNOSTÍ - PAMATUJTE DAREM NA RODINU SVÉ FARNOSTI:**

**ŘÍMSKOKATOLICKÁ FARNOST PUSTIMĚŘ:
číslo účtu: 1560129309/0800**

**ŘÍMSKOKATOLICKÁ FARNOST DRYVICE:
číslo účtu: 1560130369/0800**

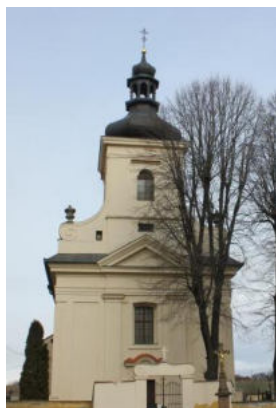
**ŘÍMSKOKATOLICKÁ FARNOST PODIVICE:
číslo účtu: 1560131329/0800**

**ŘÍMSKOKATOLICKÁ FARNOST TOPOLANY:
číslo účtu: 1560196309/0800**

**SVŮJ DAR MŮŽETE ODEPSAT Z DANÍ!
POŽADAVEK NA POTVRZENÍ PRO ODPIS ZAŠLETE
NA EMAIL: josef.benicek@seznam.cz**

PÁN BŮH ZAPLAŤ ZA KAŽDÝ VÁŠ DAR A ŽEHNEJ VÁM.

PRAVIDELNÁ MĚSÍČNÍ SBÍRKA (1. 10. 2023)

PUSTIMĚŘ: 5.100,-Kč; DRYSICE: 7.500,-Kč; PODIVICE: 1.300,-Kč; TOPOLANY: 850,-Kč
Pán Bůh zaplať vám všem, kdo pamatujete na potřeby své farnosti!

FARNÍ INFORMÁTOR, XXX. ročník, týdeník pro vnitřní potřebu farností PUSTIMĚŘ, DRYVICE, PODIVICE, TOPOLANY (tel.517356351, 723593106. Email: josef.benicek@seznam.cz). Vychází každou neděli díky Božím požehnání, mému namáhání a vašemu finančnímu přispívání. Na mě pamatujte v modlitbě, na příspěvek u pokladny v kostele – „Příspěvky na Farní Informátor“ označené (resp. na účet farnosti u ČS a.s., Vyškov, č.ú.: 1560129309/0800), neboť bez toho, jak každý nepochybně ví, by letošní ročník mohl být i poslední. **Díky sponzorům dotovaná cena: 30,-Kč/ks.** Tisk: MORAVIATISK spol s r.o. Ve formátu pdf na <http://www.pustimer-farnost.cz>.

Co je růženec?

zamyšlení Tomáše kardinála Špidlíka, S.J., čestného občana Pustiměře

Nejznámější mariánskou modlitbou je růženec. Z které doby pochází?

Zvyk počítat modlitby je velmi starý. Na nějakém pomníku z Ninive jsou vyobrazeny dvě ženy, které stojí u posvátného stromu a mají, jak se zdá, v ruce nějaké modlitební počítadlo. Marco Polo píše o králi malabarském, že měl na krku provaz se 104 drahokamy, aby mohl počítat modlitby ráno a večer. Něco podobného se vyskytuje u budhistů, muslimané nosí růženec se 160 zrnky. — A křesťané? —

Z dob křesťanských se vypravuje o sv. Pavlu poustevníku, že nabral denně do kapsy tři sta kamínků a jeden po jednom vyhazoval, když řekl stanovenou modlitbu. Podobného způsobu užívala i sv. Klára. Daleko praktičtější se ukázalo vzít provaz se suky. Když se jeho oba konce spojily, vznikla »corona«, » otčenášový provaz« (filza di Paternostri, o které mluví Boccaccio). Otevřená forma se nosila zavěšená u pasu a dlouho se udržela v Anglii.

Brzy se ovšem suky nahradily zrníčky, jádru, dřívky, ale také perlami a drahokamy. Když se r. 1389 vdávala bohatá nevěsta z Milána za francouzského krále, vypočítávají se drahokamy, které si vzala. Je mezi nimi i »otčenášový provaz« s knoflíky stříbrnými, zlatými, smaltovými, a s perlami. Výroba takových růženců patřila k uměleckému řemeslu. Mezi cechy velkých měst, jako např. v Londýně, ve Vídni, v Praze za Karla IV., Vídni, v Praze za Karla IV., se jmenují »patemostřící«, výrobci růženců, kterým se říkalo »paternoster «.

Kdy se začalo se Zdrávasy?

Už jméno naznačuje, že se zpočátku počítaly modlitby Otčenáše. Od 12. století si navykli někteří mariánští ctitelé počítat také Zdrávasy. Tak se modlila např. bl. Benvenuta Boiani (+1291) denně tisíc Zdrávasů, v sobotu dva tisíce, v den zvěstování Panny Marie tři tisíce. Také dominikán Domenico di Levia se modlil denně tisíc Ave. Čte se, že s tímto nástrojem v ruce umřel.

Jak se ustálil počet stopadesáti?

První zprávu máme z 12. století. O nějaké řeholnici Eulálii se čte, že prý ji sama Panna Maria napomenula, aby se nemodlila tak rychle; proto se od té doby modlila jen třetinu, tj. padesát Zdrávasů. I sv. Dominik, kterého legenda udělala autorem růžence, propagoval modlitbu stopadesáti, nebo alespoň padesáti Zdrávasů. Důvod tohoto počtu je dost zřejmý. Mniši recitovali denně stopadesát žalmů, ti, kteří měli mnoho práce, modlivali se jenom třetinu. Přidávaly se pak i žalmy ke cti Panny Marie. Těm, kdo neuměli číst, se doporučovalo, aby se modlili místo žalmů stejný počet Otčenášů a potom také Zdrávasů. Jedna anglická kniha ze 14. století popisuje, jak se už mezi řadu Zdrávasů vsunovaly antifony. Prvních padesát se modlilo ráno ke cti zvěstování, druhých padesát v poledne ke cti narození Páně, třetích padesát večer ke cti nanebevzetí P. Marie. Protože je v žaltáři obvykle pět antifon, říkalo se deset Zdrávasů pod jednou antifonou.

Definitivní forma růžence, jak ho známe dnes, je známá z 15. nebo 16. století. R. 1507 píše mnich z konventu sv. Brigity, že někteří lidé přidávají ke každému Zdrávasu nějakou příhodu ze života Krista Pána, pro obyčejný lid však prý stačí 50 Zdrávasů a pět Otčenášů. Jméno rosarium, růženec, je dost podivného původu. Ve středověku se tímto jménem jmenují traktáty morálky, sbírky příkladů pro kázání apod. Ještě r. 1500 vyšlo Rosarium theologiae (Růžová zahrada teologie). Znamenalo to tedy prostě příručku. Obrazně pak nazvali růženec příručkou zbožného člověka.

Růženec v celém světě

Velkou dobou rozkvětu růžence je především 19. století. Papež Lev XIII vydal řadu listů, ve kterých tuto modlitbu vřele doporučuje. Píše např. na Štědrý den r. 1883: »Napomínáme a zapřisaháme všechny, aby se modlili růženec denně a vytrvale. Zároveň prohlašujeme, že je přáním našeho srdce, aby se konala růžencová modlitba v hlavních kostelích diecézí každý den, ve farních kostelích alespoň v neděle a ve svátky.« Encyklikou z r. 1893 doporučuje růženec jako účinnou zbraň k nápravě mravnosti: »Zdá se nám, že zvláště tři věci přivádějí zkázu veřejného dobra: nechuť k moudrému a rozumnému životu, odpor ke snášení bolestí a zanedbávání myšlenky na budoucnost, ve které je všechna naše naděje. Proti tomuto zlu doby se má užít jako spasitelného léku růžence. Rozjímání o tajemstvích růžence radostného má těm, kdo se ho modlí zbožně, dát lásku k moudrému a pilnému životu, jak se dá vidět ve Svaté rodině v Nazaretě... Proti druhému zlu je růženec bolestný ..., proti třetímu slavný.«

Růženec se doporučuje i při velkých zjeveních P. Marie: v Lurdech, v La Salettě, ve Fatimě. Vznikají růžencová bratrstva. Církev dala modlitbě růžence mnoho odpustků.

Růženec v moderní době

Jakási nechuť k růženci se však vyskytuje v moderní době. Zdá se, že je to modlitba málo intelektuální, vyšlá z prostředí primitivního, kdy lidé neuměli číst žalmy. Unavuje svou jednotvárností.

Jsme si dobře vědomi, že jsou tyto námitky oprávněné. A přece síla této modlitby je právě v tom, co se jí nejvíc vytýká: nedostatek intelektuálního prvku. Snad dělali chybu i knihy, které se snažily tuto prostotu zakrýt jakýmsi umělými metodami a doporučovaly složité způsoby rozjímání o »tajemstvích« při jednotlivých desátcích.

Nesmíme zapomenout, že růženec je na prvním místě modlitba obyčejného lidu, našich matek, našich poutí, večerních modliteb. Tam také musíme hledat způsob, jak se naučit modlit růženec.

Je přirozené, že se lidé intelektuální chtějí také modlit způsobem intelektuálním, mluvit k Bohu tak, jak normálně myslí. A přece právě oni jsou si vědomi, jak se jejich modlitba stává obtížnou pro neustálé roztržitosti a nedostatek soustředěnosti. Sotva vezmou do ruky žaltář, napadne je tisíc jiných myšlenek z denního života a všechny překážejí, všechny odvádějí od předmětu modlitby. Prostí lidé se modlí jinak. Nesoustředují se na jednu věc, ale vztahují všechno, co je napadne k Bohu. Myslí na příbuzné, myslí na polní úrodu, myslí na zdraví. Ke všemu se hodí jeden Zdrávas. V růženci je jich dost, je jich padesát, a proto se na všechny a na všechno dostane. K takové modlitbě je ovšem potřeba prostoty. Kdo tu ztratil, nemůže se modlit růženec. Ale ztratil víc, než myslí, protože prosté srdce má k Bohu nejbliž.

APOŠTOLSKÁ CESTA PAPEŽE FRANTIŠKA DO MONGOLSKA

31. SRPNA - 4. ZÁŘÍ 2023 (dokončení)

Návštěva papeže Františka v této západnímu světu vzdálené oblasti je příležitostí k tomu, jak se seznámit se setbou katolické víry, kterou zde zasévali průkopníci evangelizace. Papež v této souvislosti připomněl původem filipínského biskupa Václava Selgu Padillu, prvního apoštolského prefekta v Mongolsku, který tuto katedrálu postavil. Vrátil se rovněž do prvního tisíciletí, poznamenaného evangelizačním hnutím syrské tradice, které se šířilo po Hedvábné stezce. To dalo vzniknout značnému misionářskému nasazení, poznamenal František a zmínil diplomatické mise ve 13. století, ale také apoštolskou péči Giovanniho da Montecorvino jako prvního biskupa v Chán Bālīqu, který zajistil první překlad Knihy žalmů a Nového zákona do mongolštiny. V roce 1992 přijely první misionářky z Kongregace Neposkvrněného Srdce Panny Marie, ke kterým se připojili zástupci dalších řeholních institutů, diecézní duchovní a laičtí dobrovolníci. Papež zvláště vzpomněl na aktivního a horlivého otce Stephana Kim Seong-hyeona. Zhruba třetinu misionářů v Mongolsku totiž tvoří korejští řeholníci a řeholnice.

„Vzpomínáme na tolik věrných služebníků evangelia v Mongolsku, kteří jsou tu nyní s námi a kteří po tom, co strávili svůj život pro Krista, vidí a zakoušejí zázraky, které jeho dobrota stále působí ve vás a skrze vás. Proč ale vydat život za evangelium? Právě proto, že jste zakusili onoho Boha, který se v Ježíši učinil viditelným a dosažitelným, s kterým se můžeme setkat v Ježíši“.

Papež pochválil více než třicetileté nasazení mongolské církve v nejrůznějších charitativních iniciativách: od vzdělávání přes kulturu po zdravotní péči.

„Povzbuzuji vás, abyste pokračovali na této plodné a prospěšné cestě pro milovaný mongolský lid:

jsou to gesta lásky a milosrdenství. Zároveň vás vyzývám, abyste zakoušeli a nazírali Boha, abyste se stále znovu vraceli k onomu původnímu pohledu, z něhož se vše zrodilo. Bez něj totiž síla selhává a pastorační nasazení se vystavuje riziku, že se stane sterilním poskytováním služeb, ve sledu náležitých úkonů, které nakonec nepřinášejí nic jiného než únavu a frustraci“.

František zdůraznil, že mongolský lid tento druh svědectví očekává, neboť má silný smysl pro posvátno a schopnost rozeznat skutečnou ryzost svědectví.

„Křesťan je ten, kdo je schopen adorovat, uctívat v tichu. Od této adorace se pak odvíjí veškerá činnost. Nezapomínejte se klanět. V tomto pragmatickém století jsme tak trochu ztratili smysl pro adoraci: nezapomínejte adorovat a pak konat. Je třeba se vrátit k prameni: Ježíšově tváři, vychutnat si jeho

přítomnost, protože On je naším pokladem a drahocennou perlou, pro niž se vyplatí vše prodat“.

Církev, která se rodí z tohoto mandátu, je chudá církev, která se opírá pouze o opravdovou víru, o odzbrojenou a odzbrojující moc Zmrtvýchvstalého, schopnou zmírnit utrpení zraněného lidstva. Papež proto ujistil státní představitele, že se nemusejí obávat evangelizačního působení církve, protože ta nemá žádný politický program, ale zná jedině pokornou moc Boží milosti a Slovo milosrdenství a pravdy, které působí k dobru všech.

Papež dále vyzval mongolské věřící, aby v biskupovi neviděli manažera, ale živý obraz Krista, Dobrého pastýře, který shromažďuje a vede svůj lid. A s odkazem na kardinála Giorgia Marenga upřesnil:

„Skutečnost, že váš biskup je kardinálem, má být dalším výrazem blízkosti: vy všichni, kteří jste vzdálení jen fyzicky, jste velmi blízko Petrovu srdci; a celá církev je blízko vám, vašemu společenství, které je skutečně katolické, to znamená všeobecné, a které přitahuje sympatie všech bratrů a sester rozptýlených po celém světě do Mongolska, ve velkém církevním společenství“.

Jednota v církvi podle papeže Bergoglia ovšem nesouvisí s řádem a respektem, ani nejde o dobrou strategii týmové práce:

„Je to záležitost víry a lásky k Bohu, je to věrnost Jemu. Proto je důležité, aby se všechny církevní složky sjednotily kolem biskupa, který představuje živého Krista uprostřed svého lidu, a budovaly tak ono synodální společenství, které je samo hlásáním a které značně pomáhá inkulturovat víru“.

V závěru se František zmínil o překvapivém nálezu

mariánské sošky na smetišti, díky jemuž se zdánlivý odpad stal zdrojem světla a čistoty. A připodobnil Mariino mateřství k mongolské tradici suun dalai ijii, matce se srdcem velkým jako oceán mléka.

„Bůh miluje nepatrnost a rád skrže ni koná velké věci, jak Maria dosvědčuje. Bratři, sestry, nebojte se malého počtu, úspěchů,

kteří se dostavují opožděně, významu, který se nijak neprojevuje. To není Boží cesta“.

V neděli dopoledne papež František předsedal ekumenické a mezináboženské akci v ikonickém mongolském divadle Hun v hlavním městě země Ulánbátaru, které se zúčastnili zástupci šintoismu, buddhismu, islámu, judaismu, hinduismu, šamanismu a různých křesťanských vyznání. Setkání na podporu mírového soužití, které bylo vrcholem papežovy návštěvy Mongolska od 31. srpna do 4. září, se zúčastnili také vládní pozorovatelé a zástupci univerzit. Ve svém projevu papež řekl:

Dobrý den vám všem, drazí bratři a sestry!

Dovolte mi, abych vás takto oslovil jako bratr ve víře s věřícími v Krista a jako bratr vás všech ve jménu společného náboženského hledání a příslušnosti k těmto lidstvu. Lidstvo lze v jeho náboženské touze přirovnat ke společenství poutníků kráčejících po zemi s pohledem obráceným k nebi. V tomto ohledu je příznačné, co o Mongolsku řekl jeden věřící, který přišel z daleka, a napsal, že zde cestoval "a neviděl nic než nebe a zemi" (GUGLIELMO DI RUBRUK, *Viaggio in Mongolia*, XIII/3, Milano 2014, 63). Nebe, tak průzračné a vsutku modré, zde objímá rozlehlou a impozantní zemi a evokuje dva základní rozměry lidského života: pozemský, tvořený vztahy s druhými, a nebeský, tvořený hledáním Druhého, který nás přesahuje. Stručně řečeno, Mongolsko nám připomíná potřebu nás všech, poutníků a pocestných, hledět vzhůru, abychom našli svou cestu na zemi.

Jsem proto rád, že mohu být s vámi na tomto důležitém setkání. Vřele děkuji každému z vás za vaši přítomnost a za každý projev, který obohatil naše společné úvahy. Již to, že jsme se sešli na jednom místě, je poselstvím: náboženské tradice ve své originalitě a rozmanitosti představují ohromný potenciál pro dobro ve službě společnosti. Kdyby si ti, kdo stojí v čele národů, zvolili cestu setkávání a dialogu s ostatními, jistě by rozhodujícím způsobem přispěli k ukončení konfliktů, které stále přinášejí utrpení tolika národům.

Příležitost ke společnému poznávání a vzájemnému obohacování nám poskytuje milovaný mongolský národ, který se může pochlubit historií soužití vyznavačů různých náboženských tradic. Je hezké si připomenout ctnostnou zkušenost starobylého císařského hlavního města Charakhorum, v jehož rámci se nacházela bohoslužebná místa patřící k různým "vyznáním", což svědčí o chvályhodné harmonii. Harmonie: rád bych zdůraznil toto slovo s typicky asijskou příchutí. Jde o onen zvláštní vztah, který se vytváří mezi různými skutečnostmi, aniž by se překrývaly a homologovaly, ale respektovaly rozdíly a byly ku prospěchu společného života. Ptám se sám sebe: kdo je povolán více se snažit o harmonii všech než věřící?

Bratři, sestry, podle toho, jak se nám daří harmonizovat s ostatními poutníky na zemi a jak se nám daří šířit harmonii tam, kde žijeme, se měří společenská hodnota naší religiozity. Každý lidský život, a tím spíše každé náboženství, je vlastně povinen "měřit se" altruismem: ne abstraktním altruismem, ale konkrétním altruismem, který se promítá do hledání druhého a do velkorysé spolupráce s druhým, protože "moudrý člověk se raduje z dávání a jen tím se stává šťastným" (Dhammapáda: Buddhova cesta moudrosti, Srí Lanka 1985, č. 177; srov. Ježíšova slova uvedená ve Sk 20,35). Modlitba inspirovaná Františkem z Assisi zní: "Kde je nenávisť, ať přináším lásku; kde je urážka, ať přináším odpuštění; kde je nesoulad, ať přináším sjednocení". Altruismus buduje harmonii a kde je harmonie, tam je porozumění, tam je prosperita, tam je krása. Harmonie je možná nejvhodnějším synonymem pro krásu. Naproti tomu uzavřenost, jednostranné vnučování, fundamentalismus a ideologické prosazování ničí bratrství, podněcují napětí a podkopávají mír. Krása života je plodem harmonie: je společná, roste s laskavostí, nasloucháním a pokorou. A uchopí ji čisté srdce, protože "pravá krása koneckonců spočívá v čistotě srdce" (M. K. GANDHI, *Il mio credo, il mio pensiero*, Roma 2019, 94).

Náboženství jsou povolána k tomu, aby světu nabídla tuto harmonii, kterou samotný technický pokrok nemůže poskytnout, protože tím, že se zaměřuje na pozemský, horizontální rozměr člověka, riskuje, že zapomene na nebe, pro které jsme byli stvořeni. Sestry a bratři, jsme tu dnes spolu jako pokorní dědicové starověkých škol moudrosti. Když se setkáváme, zavazujeme se, že se podělíme o mnoho dobrého, které jsme obdrželi, abychom obohatili lidstvo, které je na své cestě často dezorientováno krátkozrakou honbou za ziskem a blahobytem. Často nedokáže najít nit: obráceno pouze k pozemským zájmům, nakonec ničí samotnou zemi, zaměňuje pokrok za úpadek, jak ukazuje tolik nespravedlností, tolik konfliktů, tolik devastace životního prostředí, tolik pronásledování, tolik plýtvání lidským životem.

Asie má v tomto ohledu co nabídnout a Mongolsko, které leží v srdci tohoto kontinentu, střeží velké dědictví moudrosti, které zde rozšířená náboženství pomohla vytvořit a k jehož objevování a oceňování bych rád všechny vyzval. Zmíním se pouze o deseti aspektech tohoto sapienciálního dědictví, aniž bych je blíže rozváděl. Deset aspektů: dobrý vztah k tradici, navzdory pokušení konzumu; úcta ke starším a předkům - jak moc dnes potřebujeme generační spojenectví mezi nimi a nejmladšími, dialog mezi prarodiči a vnoučaty! A pak péče o životní prostředí, náš společný domov, další nesmírně aktuální potřeba: jsme tu v ohrožení. A ještě dále: hodnota ticha a vnitřního života, což je duchovní protilátka na tolik nemocí dnešního světa. Dále zdravý smysl pro skromnost; hodnota pohostinnosti; schopnost odolat lpění na věcech; solidarita, která vychází z kultury vazeb mezi lidmi; docenění jednoduchosti. A nakonec určitý existenciální pragmatismus, který

má tendenci houževnatě hledat dobro jednotlivce i společenství. Těchto deset prvků je součástí dědictví moudrosti, které tato země může nabídnout světu.

Pokud jde o vaše zvyky, už jsem mluvil o tom, jak mě při přípravě na tuto cestu fascinovala tradiční obydlí, jejichž prostřednictvím mongolský lid odhaluje moudrost usazenou v tisícileté historii. Jurta představuje vlastně lidský prostor: odehrává se v něm život rodiny, je to místo přátelské pospolitosti, setkávání a dialogu, kde i když je jich mnoho, člověk umí udělat místo někomu jinému. A pak je to konkrétní záchytný bod, snadno identifikovatelný v rozlehlých prostorách mongolského území; je to důvod k naději pro ty, kteří ztratili cestu: je-li tam jurta, je tam život. Člověk ji vždy najde otevřenou, připravenou přivítat přítele, ale i pocestného, a dokonce i cizince, nabídnout mu horký čaj, který mu v zimním chladu dodá sílu, nebo čerstvě zkvašené mléko, které osvěží v horkých letních dnech. Takovou zkušenost mají i katoličtí misionáři z jiných zemí, kteří jsou zde vítáni jako poutníci a hosté a po špičkách vstupují do tohoto kulturního světa, aby nabídli pokorné svědectví evangelia Ježíše Krista.

Spolu s lidským prostorem však jurta evokuje základní otevřenost vůči božství. Duchovní rozměr tohoto obydlí představuje jeho otvor směrem vzhůru s jediným bodem, jímž do jurty vstupuje světlo v podobě členěného světlíku. Interiér se tak stává velkými slunečními hodinami, v nichž se světlo a stín navzájem stíhají a označují denní a noční hodiny. Z toho plyne krásné ponaučení: pocit plynutí času přichází shora, nikoli z pouhého toku pozemských činností. V určitých obdobích roku pak paprsek, který proniká shora, osvětluje domácí oltář a připomíná prvořadost duchovního života. Lidské soužití, které se odehrává v kruhovém prostoru, si tak neustále připomíná své vertikální poslání, své transcendentní a duchovní poslání.

Smířené a prosperující lidstvo, které jako představitelé různých náboženství pomáháme podporovat, je symbolicky představováno tímto harmonickým soužitím otevřeným transcendentnu, v němž závazek ke spravedlnosti a míru nachází inspiraci a základ ve vztahu k božství. Zde je, drahé sestry a bratři, naše odpovědnost velká, zvláště v této hodině dějin, protože naše chování je povoláno k tomu, aby fakticky potvrzovalo učení, které vyznáváme; nemůže mu odporovat a stát se příčinou pohoršení. Nesmíme tedy směřovat víru a násilí, posvátnost a vnučování, náboženskou cestu a sektářství. Kéž vzpomínka na utrpení prožité v minulosti - mám na mysli především buddhistické komunity - dodá sílu proměnit temné rány ve zdroje světla, záludnost násilí v životní moudrost, zlo, které ničí, v dobro, které buduje. Takto ať je tomu u nás, nadšených žáků našich příslušných duchovních mistrů a svědomitých služebníků jejich učení, ochotných nabídnout jejich krásu těm, které doprovázíme, jako přátelští společníci na cestě. Ať je to tak, ano, protože v pluralitních společnostech, které věří v demokratické hodnoty, jako je Mongolsko, má každá náboženská instituce, řádně uznaná občanskou autoritou, povinnost a především právo nabízet to, čím je a v co věří, s respektem ke svědomí druhých a s cílem vyššího dobra všech.

V tomto smyslu bych vám chtěl potvrdit, že katolická církev chce jít touto cestou a pevně věří v ekumenický dialog, mezináboženský dialog a dialog kultur. Její víra je založena na věčném dialogu mezi Bohem a lidstvem, vtěleným do osoby Ježíše Krista. S pokorou a v duchu služby, který oživoval život Mistra, jenž nepřišel na svět, "aby si nechal sloužit, ale aby sloužil" (Mk 10,45), nabízí dnes církev poklad, který obdržela, každému člověku a každé kultuře, přičemž zůstává v postoji otevřenosti a naslouchá tomu,

co nabízejí jiné náboženské tradice. Dialog totiž není protikladem hlásání: nezplošťuje rozdíly, ale pomáhá je pochopit, zachovává je v jejich originalitě a umožňuje jejich upřímné vzájemné setkání a obohacení. Tímto způsobem lze v lidstvu požehnaném nebem nalézt plán, jak kráčet po zemi. Bratři a sestry, máme společný původ, který nám všem dává stejnou důstojnost, a máme sdílenou cestu, po níž můžeme jít jen společně, přebývajíce pod stejným nebem, které nás obklopuje a osvěcuje.

Bratři a sestry, naše dnešní přítomnost zde je znamením, že naděje je možná. Doufat je možné. Ve světě zmítaném boji a neshodami se to může zdát utopické, nicméně největší skutky začínají ve skrytu, v téměř nepostřehnutelné podobě. Velký strom se rodí z malého semínka ukrytého v zemi. A jestliže "vůně květů se šíří pouze ve směru větru, vůně těch, kdo žijí podle ctnosti, se šíří všemi směry" (srov. Dhammapáda, č. 54). Dejme rozkvést této jistotě, aby naše společné úsilí o dialog a budování lepšího světa nebylo marné. Pěstujme naději. Jak řekl jeden filozof: "Každý byl velký podle toho, v co doufal. Někdo byl velký podle toho, že doufal v možné, jiný podle toho, že doufal ve věčné, ale ten, kdo doufal v nemožné, byl největší ze všech" (S. A. KIERKEGAARD, Bázeň a chvění, Milán 2021, 16). Kéž modlitby, které vznášíme k nebi, a bratrství, které žijeme na zemi, živí naději; kéž jsou prostým a věrohodným svědectvím naší zbožnosti, toho, že kráčíme společně s pohledem upřeným vzhůru, že obýváme svět v harmonii - nezapomínejme na slovo "harmonie" - jako poutníci povolání střežit atmosféru domova, pro všechny.

V neděli odpoledne celebroidal papež František mši na zimním stadionu zvaném "Stepní aréna". Jedná se o hlavní bohoslužbu během jeho apoštolské cesty do Mongolska. Při ní pronesl následující homílii:

„Nejlepší ze všech cest: přijmout Kristův kříž“

Slovy žalmu jsme se modlili: "Bože, [...] má duše po tobě žízni, mé tělo po tobě touží ve vyprahlé, žíznivé, bezvodé zemi" (Ž 63,2). Tato nádherná invokace provází naši životní cestu uprostřed pouští, které jsme povoláni projít. A právě v této vyprahlé zemi nás oslovuje dobrá zpráva: na své cestě nejsme sami, naše vyprahlost nemá moc učinit náš život navždy neplodným, volání naší žízně nezůstane nevyslyšeno. Bůh Otec poslal svého Syna, aby nám dal živou vodu Ducha svatého, která uhasí žízeň naší duše (srov. J 4,10). A Ježíš - právě jsme to slyšeli v evangeliu - nám ukazuje cestu k utišení: je to cesta lásky, po níž šel celou dobu, až na kříž, a na níž nás vyzývá, abychom ho následovali, "ztratili svůj život, abychom ho znovu našli" nový (srov. Mt 16,24-25).

Zastavme se společně u těchto dvou aspektů: u žízně, která v nás přebývá, a u lásky, která naši žízeň hasí.

Především jsme povoláni rozpoznat žízeň, která v nás přebývá. Žalmista volá k Bohu o své žízni, protože jeho život se podobá poušti. Jeho slova mají zvláštní ohlas v zemi, jako je Mongolsko: obrovské území s bohatou historií a země plná kultury, ale také poznamenaná vyprahlostí stepí a pouští. Mnozí z vás jsou tak zvyklí na krásu a únavu chůze, činnosti, která připomíná podstatný aspekt biblické spirituality, reprezentovaný postavou Abraháma a obecněji izraelského lidu a každého Božího učedníka: všichni jsme

vlastně "Boží kočovníci", poutníci hledající štěstí, poutníci žíznící po lásce. Poušť, kterou žalmista evokuje, se tedy vztahuje k našemu životu: jsme tou vyprahlou zemí, která žízní po čisté vodě, po vodě, která by uhasila naši žízeň v hloubce; je to naše srdce, které touží objevit tajemství pravé radosti, která nás i uprostřed existenciální vyprahlosti může doprovázet a udržovat. Ano, nosíme v sobě neuhasitelnou žízeň po štěstí; hledáme smysl a směr svého života, motivaci pro činnosti, kterým se každý den věnujeme; a především žízníme po lásce, protože jedině láska nás skutečně uspokojuje, dává nám cítit se dobře - láska nám dává cítit se dobře -, otevírá nás důvěře a dává nám vychutnat krásu života. Draží bratři a sestry, křesťanská víra na tuto žízeň reaguje, bere ji vážně, neodstraňuje ji, nesnaží se ji uhasit tisíci prostředky nebo náhražkami: ne! Protože v této žízni spočívá naše velké tajemství: otevírá nás živému Bohu, Bohu lásky, který nám přichází vstříc, aby nás učinil svými dětmi a bratry a sestrami mezi sebou.

A tak se dostáváme k druhému aspektu: k lásce, která hasí naši žízeň. Nejprve byla naše žízeň, existenciální, hluboká, a nyní myslíme na lásku, která hasí naši žízeň. To je obsah křesťanské víry: Bůh, který je láska, se ve svém Synu Ježíši přiblížil tobě, mně, nám všem, chce sdílet tvůj život, tvou práci, tvé sny, tvou žízeň po štěstí. Je pravda, že se někdy cítíme jako opuštěná země, vyprahlá a bez vody, ale stejně tak je pravda, že Bůh se o nás stará a nabízí nám čistou, žízeň hasící vodu, živou vodu Ducha, která do nás tryská a obnovuje nás, osvobozuje nás od nebezpečí sucha. Tuto vodu nám dává Ježíš. Jak uvádí svatý Augustin, "poznáme-li sami sebe ve žíznícím, poznáme se i v žízeň hasícím" (O žalmu 62,3). Pokud totiž mnohokrát v životě zakoušíme poušť, osamělost, únavu, neplodnost, nesmíme na to zapomínat: "Abychom v této poušti neselhali," dodává Augustin, "Bůh nás kropí rosou svého Slova [...]. Ano, dává nám pocítit žízeň, ale pak ji přichází uhasit. [...] Bůh se nad námi smiloval a otevřel nám cestu na poušti: našeho Pána Ježíše Krista", a to je cesta na poušti života. "A poskytl nám útěchu na poušti: hlasatele svého slova. Dal nám vodu na poušti, naplnil své kazatele Duchem svatým, aby v nich vznikl pramen vody, která vyvěrá k věčnému životu" (tamtéž, 3.8). Tato slova, draží přátelé, připomínají váš příběh: v pouštích života a v únavě z toho, že jste malým společenstvím, vám Hospodin nedává postrádat vodu svého Slova, zejména prostřednictvím kazatelů a misionářů, kteří pomazáni Duchem svatým rozsévají jeho krásu. A Slovo nás vždy, vždy přivádí zpět k tomu podstatnému, k základům víry: nechat se milovat Bohem, aby se náš život stal obětí lásky. Protože jedině láska skutečně uhasí naši žízeň. Nezapomínejme: jen láska skutečně uhasí naši žízeň.

To říká Ježíš v dnešním evangeliu důrazně apoštolu Petrovi. Ten se nesmíří s tím, že Ježíš bude muset trpět, být obviněn vůdci lidu, projít mučením a pak zemřít na kříži. Petr reaguje, Petr protestuje, rád by Ježíše přesvědčil, že se mýlí, protože podle něj - a tak si to často myslíme i my - Mesiáš nemůže skončit poražený a rozhodně

nemůže zemřít ukřižovaný, jako Bohem opuštěný provinilec. Ježíš však Petra kárá, protože tento jeho způsob uvažování je "podle světa", říká Kristus, a ne podle Boha (srov. Mt 16,21-23). Pokud si myslíme, že k uhašení žízně v našem životě stačí úspěch, moc, materiální věci, je to světské smýšlení, které nevede k ničemu dobrému a ve skutečnosti nás zanechává ještě vyprahlejší než předtím. Ježíš nám místo toho ukazuje cestu: "Kdo chce jít za mnou, ať zapře sám sebe, vezme svůj kříž a následuje mě. Neboť kdo chce zachránit svůj život, ztratí ho, ale kdo ztratí svůj život pro mě, nalezne ho" (Mt 16, 24-25).

Bratři a sestry, nejlepší ze všech cest je tato: přijmout Kristův kříž. V srdci křesťanství je tato otřásající, mimořádná zpráva: když ztratíš svůj život, když ho velkoryse obětuješ ve službě, když ho riskuješ tím, že ho věnuješ v lásce, když ho zdarma daruješ druhým, pak se ti vrátí v hojnosti, vlije do tebe radost, která nepomíjí, pokoj srdce, vnitřní sílu, která tě podepře. A my potřebujeme vnitřní pokoj.

To je pravda, kterou nás Ježíš zve objevit, kterou chce Ježíš zjevit vám všem, této mongolské zemi: nepotřebujete být velcí, bohatí nebo mocní, abyste byli šťastní: ne! Jen láska uhasí naše srdce, jen láska léčí naše rány, jen láska nám dává opravdovou radost. A to je cesta, kterou nás Ježíš naučil a kterou nám otevřel.

I my, bratři a sestry, pak naslouchejme slovům, která Kristus říká Petrovi: "Jdi za mnou" (Mt 16,23), to znamená: staň se mým učedníkem, jdi stejnou cestou jako já a nemysli už podle světa. Pak budeme s Kristovou milostí a Duchem svatým schopni jít cestou lásky. Dokonce i tehdy, když milovat znamená zapřít sebe sama, bojovat proti osobnímu a světskému sobectví, riskovat živé bratrství. Je totiž pravda, že to všechno stojí úsilí a oběti a někdy to znamená, že musíme vystoupit na kříž, ale ještě pravdivější je, že když ztratíme svůj život pro evangelium, Bůh nám ho dá v hojnosti, plný lásky a radosti, na věčné časy.

Když papež František v neděli ukončil mši v divadle Hun v mongolském hlavním městě Ulánbátaru, využil chvíle a pozval dva čínské biskupy, aby s ním na chvíli stanuli u oltáře. Papež pozdravil kardinála Johna Tong Hona, emeritního biskupa Hongkongu, a čerstvě jmenovaného kardinála Stephena Chow Sau-yana, SJ, biskupa Hongkongu. Když jim zvedl ruce, papež František poslal pozdravy "vznešenému čínskému lidu" a popřál "všem lidem vše nejlepší". Povzbudil čínský lid, aby "usiloval o pokrok a stále postupoval vpřed". Obrátiv se k čínským věřícím, papež František vyzval čínské katolíky, aby "byli dobrými křesťany i dobrými občany".

"Jsou to dva bratři biskupové, emeritní hongkongský a současný hongkongský biskup. Rád bych využil jejich přítomnosti, abych srdečně pozdravil ušlechtilý čínský lid. Všem lidem přeji vše nejlepší. Snažte se jít kupředu a vždy postupujte vpřed. A čínské katolíky žádám, aby byli dobrými křesťany i dobrými občany... Děkuji vám."

Nedělní mše svatá byla závěrečnou akcí dne a papež se v pondělí vrací do Říma po setkání s několika zástupci církevních charitativních pracovníků, kteří slouží mongolskému lidu. V poslední den svého pobytu v Ulánbátaru, předstoupil papež František před shromáždění charitativních organizací a dobrovolníků a vyjádřil jim vděčnost za vřelé

přijetí, jehož součástí byly i tradiční mongolské písně a tance. Svůj projev zahájil inspirací Ježíšovými slovy:

„Měl jsem hlad a dali jste mi najíst, měl jsem žízeň a dali jste mi napít“.

„V těchto slovech nám Kristus dává kritérium pro rozpoznání své přítomnosti v našem světě a podmínku pro vstup do nejvyšší radosti jeho království při Posledním soudu.“

Dále vyzdvihl dlouholetou tradici charitativní činnosti v církvi a zdůraznil, jak angažovanost prvních křesťanských společenství ve službě pomohla vybudovat církve na pilířích společenství, liturgie, služby a svědectví. Papež František poznamenal, jak duch charity prostupuje malou, ale živou církev v Mongolsku, a označil ji za svědectví trvalých hodnot společenství, modlitby, nezištné služby a víry. Poté obrátil pozornost k "Domu milosrdenství", který je hmatatelným vyjádřením péče církve o druhé.

„Velkorysá služba bližním charakterizuje tuto živou část Božího lidu od jejího vzniku.“

Ocenil četné charitativní iniciativy, které z těchto kořenů vzešly, a vyjádřil svou vděčnost:

„Tyto projekty nadále čerpají z obětavosti misionářů z mnoha zemí, kteří dávají své znalosti, zkušenosti, prostředky a zejména lásku do služeb mongolské společnosti.“

Papež František popsals Dům milosrdenství jako místo, kde jsou všichni vítáni, a povzbudil dobrovolníky, aby se přihlásili a přijali étos nezištné služby. Zdůraznil, že dobrovolnická práce není jen pro bohaté, ale i pro lidi se skromnými prostředky, kteří se rozhodnou věnovat svůj čas a prostředky z lásky k druhým.

Papež František také odmítl několik rozšířených mýtů, které obklopují charitativní práci.

„Za prvé, mýtus, že se do dobrovolnické práce mohou zapojit pouze bohatí lidé. Skutečnost nám říká pravý opak. Ke konání dobra není nutné být bohatý, naopak, téměř vždy jsou to lidé se skromnými prostředky, kteří se rozhodnou věnovat svůj čas, schopnosti a velkorysost péči o druhé.“

Upřesnil, že angažovanost katolické církve v sociální podpoře není vedena proselytismem:

„Ne! křesťané dělají vše, co mohou, aby zmírnili utrpení potřebných, protože v osobě chudého uznávají Ježíše, Božího Syna, a v něm důstojnost každého člověka, povoláního být Božím synem nebo dcerou.“

Nakonec zdůraznil, že charita se nesmí stát byznysem.

"Charita vyžaduje profesionalitu, ale charitativní díla by se neměla měnit v podnikání. Spíše by si měly zachovat svou svěžest jako charitativní díla, kde potřební mohou najít lidi připravené jim soucitně naslouchat bez ohledu na to, jakou mzdu za to dostanou."

Papež František zakončil svůj projev anekdotou o svaté Tereze z Kalkaty, která byla příkladem nezištné lásky, když pečovala o nemocné spíše z lásky k Bohu než kvůli finančnímu zisku.

„Jednou ji pozoroval jakýsi novinář, jak se sklání k zapáchající ráně nemocného a říká jí: „To, co děláte je krásné, ale osobně já bych to nedělal ani za milion dolarů“. Matka Tereza mu odpověděla: „Za milion dolarů bych to nedělala ani já. Dělán to z lásky k Bohu!“

Papež také vyjádřil naději, že právě tento druh nezištné lásky bude hnací silou Domu milosrdenství. Na závěr papež František poděkoval všem, kteří se podílejí na charitativních dílech, a udělil jim požehnání. Vyzval všechny, aby se při své práci za něj modlili, a vyzval občany

Mongolska, aby se věnovali dobrovolnické práci a pěstovali kulturu soucitu pro společné dobro. Při této poslední veřejné akci během své návštěvy Mongolska zanechal papež poselství, že nesobecká láska je cestou k osobnímu i společenskému růstu.

TISKOVÁ KONFERENCE NA PALUBĚ LETADLA

Matteo Bruni, tiskový mluvčí Svatého Stolce:

„Děkuji Vám, Vaše Svatosti, za tyto intenzivní dny setkání s tímto malým a kulturně bohatým národem ve velké zemi, jak jste jej nazval; a také s živým křesťanským společenstvím, které svědčí o své víře se svěžestí. Novináři se mohli seznámit a prohlédnout si toto místo a stále mají několik otázek, které by vám rádi položili.“

Papež František: Přejí vám všem dobrý den a děkuji za společnost. Děkuji vám za práci, kterou jste vykonali. Ukazujete prostřednictvím médií také kulturu těchto lidí, historii. Moc vám děkuji.

Jargalsaikhan Dambadarjaa (Defacto Gazete): Děkuji Vám, Vaše Svatosti, za návštěvu Mongolska. Moje otázka zní: co bylo hlavním cílem Vaší návštěvy a zda jste spokojen s dosaženým výsledkem.

Papež František: Myšlenka navštívit Mongolsko mě napadla při pomýšlení na malou katolickou komunitu. Podnikám tyto cesty, abych navštívil katolické komunity a také abych vstoupil do dialogu s historií a kulturou lidí, s mystikou daného národa.

Je důležité, aby evangelizace nebyla pojmána jako proselytismus. Proselytismus vždy svazuje. Papež Benedikt řekl, že víra neroste proselytismem, ale přitažlivostí. Hlásání evangelia vstupuje do dialogu s kulturou. Dochází k evangelizaci kultury a také k inkulturaci evangelia. Křesťané totiž vyjadřují své křesťanské hodnoty také kulturou vlastního národa. To je opak toho, co by bylo náboženskou kolonizací.

Pro mě bylo cílem cesty poznat tento lid, vstoupit do dialogu s tímto lidem, vnímat kulturu tohoto lidu a doprovodit církve na její cestě s velkým respektem ke kultuře tohoto lidu. A s výsledkem jsem spokojen.

Ulambadrakh Markhaakhuu (ULS Suld Tv): Dnešní konflikt civilizací lze vyřešit pouze prostřednictvím dialogu, jak jste řekl, Vaše Svatosti. Může se Ulánbátar nabídnout jako platforma pro mezinárodní dialog mezi Evropou a Asií?

Papež František: Myslím, že ano. Máte však velmi zajímavou věc, která tomuto dialogu také přeje, a dovolím si ji nazvat "mystikou třetího souseda". Pomyslete, že Ulánbátar je hlavním město nejdál od moře, a můžeme říci, že vaše země leží mezi dvěma velmocemi, Ruskem a Čínou. A právě proto je vaší mystikou snaha o dialog i s vašimi "třetími sousedy": ne z pohrdání těmito dvěma, protože s oběma máte dobré vztahy, ale z touhy po univerzálnosti, po tom, abyste ukázali své hodnoty celému světu, a také abyste přijali od ostatních jejich hodnoty, abyste mohli vést dialog.

Je zvláštní, že v dějinách bylo putování za jinými zeměmi mnohokrát zaměňováno s kolonialismem, neboli putováním za nadvládou, vždy. Místo toho vy, s touto mystikou třetího souseda, máte tuto filozofii, že jdete hledat, abyste vedli dialog. Tento výraz "třetího soused" se mi velmi líbí. Je to vaše bohatství.

Cristina Cabrejas (EFE): Včera jste vyslal poselství čínskému lidu a požádal katolíky, aby byli dobrými občany poté, co úřady země nepovolily biskupům přijet do Mongolska. Jaké jsou v současné době vztahy s Čínou? A jsou nějaké zprávy o cestě kardinála Zuppiho do Pekingu a o misi pro Ukrajinu?

Papež František: Mise kardinála Zuppiho je mírová mise, kterou jsem mu přidělil. A on vypracoval plán návštěvy Moskvy, Kyjeva, Spojených států a také Pekingu. Kardinál Zuppi je mužem velkého dialogu a univerzální vize, má ve své historii zkušenost s prací vykonanou v Mosambiku při hledání míru, a proto jsem ho vyslal.

Vztahy s Čínou jsou velmi zdvořilé, velmi uctivé. Osobně mám k čínskému lidu velký obdiv, kanály jsou velmi otevřené, pro jmenování biskupů existuje komise, kde již nějakou dobu spolupracuje čínská vláda s Vatikánem, pak je zde mnoho nebo spíše jsou zde někteří katoličtí kněží nebo katoličtí intelektuálové, kteří jsou často zvaní na čínské univerzity, aby zde přednášeli. Domnívám se, že musíme pokročit v náboženském ohledu, abychom si lépe porozuměli a aby si čínští občané nemysleli, že církve nepřijímá jejich kulturu a hodnoty a že je církve závislá na jiné cizí mocnosti. Komise, které předsedá kardinál Parolin, si na této přátelské cestě počíná dobře: odvádí dobrou práci, také na čínské straně jsou vztahy na dobré cestě. Já si čínského lidu velmi vážím.

Gerard O'Connell (America Magazine) : Vaše Svatosti, vztahy mezi Vietnamem a Svatým stolcem jsou v současné době velmi pozitivní, v poslední době udělaly pozoruhodný krok vpřed. Mnoho vietnamských katolíků vás žádá, abyste je navštívil, jako jste to udělal v Mongolsku. Existuje nyní možnost navštívit Vietnam, existuje pozvání od vlády? A jaké další cesty plánujete?

Papež František: Vietnam je jednou z velmi krásných zkušeností s dialogem, které církve v poslední době zažila. Řekl bych, že je to něco jako sympatie v dialogu. Obě strany měly dobrou vůli se vzájemně pochopit a hledat cesty vpřed, vyskytly se problémy, ale v případě Vietnamu vidím, že dříve nebo později se problémy překonají. Před nedávnem jsme otevřeně hovořili s vietnamským prezidentem. Vztahy s Vietnamem hodnotím velmi pozitivně, dobrá práce probíhá již několik let. Vzpomínám si, jak před čtyřmi lety přijela na návštěvu skupina vietnamských poslanců: vedli jsme s nimi pěkný dialog, velmi uctivý.

Když je kultura otevřená, existuje možnost dialogu, pokud existuje uzavřenost nebo podezřívavost, je dialog velmi obtížný. S Vietnamem je dialog otevřený, má své plusy i mínusy, ale je otevřený a pomalu se posouváme vpřed. Vyskytly se určité problémy, ale podařilo se je vyřešit.

Pokud jde o cestu do Vietnamu, pokud nepojedu já, určitě pojede Jan XXIV. Je jisté, že cesta bude, protože je to země, která si to zaslouží, která má mé sympatie.

Pokud jde o další cesty, je tu Marseille a pak je tu jedna malá země v Evropě a uvidíme, jestli to zvládneme, ale abych pravdu řekl, pro mě teď udělat cestu není tak snadné, jako to bylo na začátku, jsou tu omezení v chůzi a to limituje, ale uvidíme.

Fausto Gasparroni (ANSA): Vaše Svatosti, nedávno vyvolaly debatu vaše výroky k mladým ruským katolíkům o velké matičce Rusi, o odkazu takových osobností, jako byl Petr Veliký a Kateřina II. Jsou to výroky, které - řekněme - značně podráždily Ukrajince, měly také důsledky v diplomatické sféře a byly do jisté míry vnímány téměř jako vyzdvihování ruského imperialismu a jakési schvalování Putinovy politiky. Vás jsem se chtěl zeptat, proč jste cítil potřebu učinit tato prohlášení, jestli jste je zvážil, jestli byste je zopakoval; a také, jestli nám můžete pro upřesnění říct, co si myslíte o imperialismech a zejména o ruském imperialismu?

Papež František: Postavme to na místo, kde to bylo: je to dialog s mladými Rusy. A na konci dialogu jsem jim předal poselství, které opakují vždy: aby se ujali svého dědictví. První bod: převezměte odpovědnost za své dědictví. Totéž říkám všude. A i s touto vizí se snažím vést dialog mezi prarodiči a vnoučaty: ať se vnoučata ujímají dědictví. To říkám všude a to bylo poselství.

Druhý krok, aby bylo jasné, co se myslí dědictvím: uvedl jsem skutečně myšlenku velkého Ruska, protože ruské dědictví je velmi dobré, je velmi krásné. Vezměte si oblast literatury, oblast hudby, až po Dostojevského, který k nám dnes mluví o vyspělém humanismu; [Rusko] navázalo na tento humanismus, který se rozvinul, v umění a literatuře. To by byl druhý plán, když jsem mluvil o dědictví, že?

Třetí je ten, možná ne šťastný, když jsem mluvil o velkém Rusku ve smyslu možná ani ne tak geografickém, ale kulturním, vybavilo se mi to, co nás učili ve škole: Petr I., Kateřina II. A tak vznikl ten třetí [prvek], který možná není úplně správný. Já nevím. To ať

nám řeknou historici. Ale byl to dodatek, který mi přišel na mysl, protože jsem se to učil ve škole. To, co jsem říkal mladým Rusům, je, aby se ujali svého dědictví, aby se ujali svého dědictví, což znamená, aby si ho nekupovali jinde. Přijmout své vlastní dědictví. A jaké dědictví nám velké Rusko dalo: ruská kultura je krásná, velmi hluboká; a neměla by být vymazána kvůli politickým problémům. V Rusku se zažila temná léta, ale dědictví vždy zůstalo stejné, na dosah ruky.

Pak mluvíte o imperialismu. A já jsem nemyslel na imperialismus, když jsem to říkal, mluvil jsem o kultuře, a předávání kultury není nikdy imperiální, nikdy; vždycky je to dialog, a o tom jsem mluvil. Je pravda, že existují imperialismy, které chtějí vnutit svou ideologii.

Tady se zastavím: když se kultura destiluje a mění v ideologii, je to jed. Kultura se využívá, ale destiluje se v ideologii. To je třeba rozlišovat, kdy jde o kulturu nějakého národa a kdy jde o ideologie, které pak vznikají skrze nějakého filozofa, nějakého politika tohoto národa. A to říkám na adresu všech, i na adresu církve. Mnohdy se do církve vkládají ideologie, které církve odtrhují od života, který vychází z kořenů a jde vzhůru, odtrhují církve od vlivu Ducha svatého.

Ideologie není schopna vtělení, je to jen idea. Ideologie však nabývá na síle a stává se politickou, obvykle se stává diktaturou, nebo ne? Stává se neschopnou dialogu, pohybu vpřed s kulturami. A to dělají imperialismy. Imperialismus se vždy upevňuje na základě ideologie.

I v církvi musíme rozlišovat mezi učením a ideologií: pravé učení není nikdy ideologické, nikdy; je zakořeněno ve svatém věrném Božím lidu; naopak ideologie je odtržená od reality, odtržená od lidí... Nevím, jestli jsem odpověděl.

Robert Messner (DPA) : Dobrý den. Otázka týkající se Vaší aktualizace Laudato si'. Lze ji chápat jako projev solidarity s ekologickými aktivisty, jako je "Poslední generace", tedy těmi, kteří dělají spektakulární protesty? Může být v této aktualizaci také poselství pro mladé aktivisty, kteří vycházejí do ulic?

Papež František: Trochu obecně: nebudu se vyjadřovat k těmto extremismům. Ale mladí lidé mají obavy. Jeden dobrý italský vědec - měli jsme setkání v Akademii - měl dobrý projev a končil takto: 'Nechtěl bych, aby moje vnučka, která se narodila včera, žila za třicet let v takovém ošklivém světě'. Mladí lidé myslí na budoucnost. A v tomto smyslu se mi líbí, že bojují statečně. Ale když s tím má něco společného ideologie nebo politický tlak, tak to nejde.

Moje apoštolská exhortace vyjde na svátek svatého Františka, 4. října, a je to přehled toho, co se stalo od pařížské konference COP, která byla možná nejspodnější, až do současnosti. Jsou v ní poznámky k některým COP a k některým věcem, které ještě nebyly vyřešeny, a je naléhavé je vyřešit. Není tak rozsáhlá jako Laudato si', ale posouvá Laudato si' k novým věcem.

Etienne Loraillère (KTO Tv): Chcete synodální církev, v Mongolsku i ve světě. Říjnové shromáždění je již plodem práce Božího lidu. Jak bude možné do této etapy zapojit pokřtěné z celého světa? Jak se podaří zabránit ideologické polarizaci? A budou účastníci

schopni veřejně mluvit a sdílet to, co prožívají, abychom mohli jít s nimi? Nebo bude celý proces tajný?

Papež František: Mluvil jste o tom, jak se vyhnout ideologickým tlakům. V synodě není místo pro ideologii, je to jiná dynamika. Synoda je dialog, mezi pokřtěnými, mezi členy církve, o životě církve, o dialogu se světem, o problémech, které se týkají dnešního lidstva. Jakmile však někdo pomýšlí na ideologickou cestu, synoda končí. Na synodě není místo pro ideologii, je zde prostor pro dialog. Pro vzájemné setkání, mezi bratry a sestrami, a pro setkání s učením církve. Jít dál.

Pak chci zdůraznit, že synodalita není můj vynález: byl to svatý Pavel VI. Když skončil Druhý vatikánský koncil, uvědomil si, že na Západě církev ztratila synodální rozměr; východní církev ho má. Proto vytvořil Sekretariát biskupské synody, který v těchto šedesáti letech pokračuje v reflexi synodálním způsobem, s neustálým pokrokem, jde kupředu. Když bylo padesát let od tohoto rozhodnutí svatého Pavla VI., podepsal jsem a zveřejnil dokument o tom, co je synoda, co se posunulo kupředu. A nyní se posunula kupředu, více dozrála, a proto jsem si myslel, že je velmi dobré mít synodu o synodalitě, což není móda, je to stará věc, východní církev ji měla vždycky. Ale [jde o to,] jak žít synodalitu a žít ji jako křesťan, a jak jsem již řekl, aniž bychom upadali do ideologií.

Průběh synodálního shromáždění: je tu jedna věc, kterou musíme zachovat, a to je synodální atmosféra. Není to televizní přenos, kde se mluví o všem možném. Ne. Je zde náboženský moment, je zde moment náboženského sdílení. Myslete na to, že po třech úvodních projevech na synodě trvajících vždy tři až čtyři minuty pak budou tři až čtyři minuty ticha na modlitbu. Pak další tři a modlitba. Bez tohoto ducha modlitby není synodalita, je to politika, je to parlamentarismus. Synoda není parlament.

K utajení: existuje oddělení, které vede doktor Ruffini, který je zde a který bude dělat tiskové zprávy o průběhu synody. Na synodě musíte střežit religiozitu a chránit svobodu lidí, kteří hovoří. Proto bude existovat komise, které předsedá doktor Ruffini a která bude dělat zprávy o průběhu synody.

Antonio PELAYO (Vida Nueva): Svatý otče, právě jste mluvil o synodě a všichni s vámi souhlasíme, že tato synoda vzbuzuje velkou zvědavost a velký zájem. Bohužel také vzbuzuje mnoho kritiky, která přichází z katolických kruhů. Chci odkázat na knihu s prologem kardinála Burkeho, který říká, že synoda je Pandořina skříňka, z níž vylezou všechny možné pohromy pro církev. Co si o tomto postoji myslíte? Myslíte si, že bude překonán realitou, nebo bude synodu ovlivňovat?

Papež František: Nevím, jestli jsem to už někdy řekl. Před několika měsíci jsem volal do jednoho karmelu. "Jak se daří řeholnicím, matko představená?". Nebyl to italský karmel. A převorka mi odpověděla. A na konci mi pak říká: "Vaše Svatosti. Máme strach ze synody." "Ale co se děje? - a říkám žertem: Chcete poslat na synodu nějakou sestru?" - "Ne, máme strach, že se změní nauka." A to je to, o čem mluvíte: existuje tato myšlenka... Ale když půjdete ke kořenům těchto myšlenek, najdete tam ideologie. Vždycky, když v církvi chcete rozdělit cestu společenství, to, co vždycky rozděluje, je ideologie. A oni takto obviňují církev z toho či onoho, ale nikdy ji neobviní z toho, co je pravdivé: že je hříšná. Nikdy neříkají "hříšná..." Obhajují "nauku", v uvozovkách, která je naukou jako destilovaná voda, nemá žádnou chuť a není pravou katolickou naukou, která je ve Vyznání

víry. A to tak často pohoršuje; stejně jako pohoršuje myšlenka, že Bůh se stal tělem, že Bůh se stal člověkem, že Panna Maria si zachovala panenství. To pohoršuje.

Cindy WOODEN (CNS): Dobrý den, Vaše Svatosti, ráda bych navázala na otázku svého francouzského kolegy ohledně synody a informací. Tolik laických věřících věnovalo tolik času, modlitby, zapojení do rozhovorů, naslouchání. Chtějí vědět, co se tam děje během synody, shromáždění. A vy jste mluvil o své zkušenosti ze Synody o řeholnicích, během níž někteří ze synody říkali "tohle nedávejte", "tohle nemůžete říkat...". My novináři nemáme přístup ani na shromáždění a generální zasedání, jak si můžeme být jisti, že to, co nám předkládají jako "kaši", je pravda? Není tu možnost být vůči novinářům trochu více otevření?

Papež František: Ale, drahá, jsme otevření, je to velmi otevřené! Je tu komise, které předsedá Ruffini, a ta bude každý den podávat zprávy, ale nevím, nevím, jak být otevřenější... a je dobré, aby tato komise velmi respektovala projevy všech a snažila se nežvanit, ale říkat věci přímo o průběhu synody, které jsou pro církev konstruktivní.

Jestli chcete, tedy jestli někdo chce, aby zprávy byly typu: tenhle se střetl s tímhle kvůli tomuhle nebo tamtomu, tak to je politické tlachání. Komise má nelehký úkol, říci: dnes jde reflexe tím a tím směrem, a předat církevního ducha, ne politického. Parlament je něco jiného než synoda. Nezapomeňte, že protagonistou synody je Duch svatý. A jak se to dá zprostředkovat? Proto je třeba tlumočit církevní směřování.

Vincenzo Romeo (RAI TG 2): Dobrý den, Vaše Svatosti. Jste papežem periferie a periferie, zejména v Itálii, velmi trpí. Zažili jsme několik znepokojivých epizod násilí, degradace... například nedaleko Neapole vás dokonce pozval farář Don Patriciello, abyste se tam vydal, pak do Palerma... Co se dá dělat? Navštěvoval jste vily misérias v Buenos Aires, takže s tím máte zkušenosti. Naše premiérka také navštívila jedno z těchto předměstí, hodně se o tom diskutuje. Co se dá dělat, co může církev i státní instituce udělat pro to, aby se tato degradace překonala a periferie se staly skutečnou součástí země?

Papež František: Mluvíte o periferiích jako o chudinských čtvrtích: musíte jít dopředu, jít tam a pracovat tam, jako to bylo v Buenos Aires s kněžími, kteří tam pracovali: tým kněží s pomocným biskupem v čele a pracujete tam. Musíme k tomu být otevření, vlády musí být otevřené, všechny vlády světa, ale jsou periferie, které jsou tragické. Vracím se ke skandální periferii, kterou se lidé snaží zakrýt: k periferii Rohingů. Rohingové trpí, nejsou to křesťané, jsou to muslimové, a trpí proto, že byli proměněni v periferii, byli vyhnáni.

Musíme vidět různé typy periferií a také se naučit, že periferie je místo, kde je lidská realita zřejmější a méně sofistikovaná - špatné momenty nechci idealizovat - ale je lépe viditelná. Jeden filozof kdysi řekl něco, co mě velmi zasáhlo: "Realita se nejlépe chápe z periferie". Musíme mluvit s periferiemi a vlády musí konat skutečnou sociální spravedlnost, opravdovou sociální spravedlnost, s různými sociálními periferiemi - a také si jít promluvit s ideologickými periferiemi, protože mnohdy jsou to některé výběrové ideologické periferie, které vyvolávají sociální periferie. Svět periferií není jednoduchý.

Apoštolská cesta do Mongolska

(katecheze papeže Františka při generální audienci, náměstí sv. Petra, Vatikán, 6. září 2023)

Když se dostavili a on spatřil Eliaba, řekl si : „Jistě tu stojí před Hospodinem jeho pomazaný.“ Hospodin však Samuelovi řekl: „Nehleď na jeho vzhled ani na jeho vysokou postavu, neboť já jsem ho zamítl. Nejde o to, jak se dívá člověk. Člověk se dívá očima, Hospodin však hledí srdcem.“ (1 Sam 16,6-7)

Drazí bratři a sestry, dobrý den!

V pondělí jsem se vrátil z Mongolska. Chtěl bych vyjádřit uznání všem, kteří tuto moji návštěvu provázeli modlitbou, a znovu vyslovit vděčnost státním představitelům, kteří mne slavnostně přijali: zejména panu prezidentovi Chürelsüchovi a bývalému prezidentu Enkhbajarovi, který mi předal oficiální pozvání k návštěvě své země. S radostí se v myšlenkách vracím k místní církvi a mongolskému národu – národu ušlechtilému a moudrému, který se vůči mně projevil velice srdečně a láskyplně. Dnes bych se s vámi rád vydal k jádru této cesty.

Nabízí se totiž otázka, proč se papež vydává tak daleko, aby navštívil malé stádce věřících? Protože právě tam, daleko od světelných ramp, často nacházíme známky Boží přítomnosti. Bůh nehledí na vnější zdání, ale na srdce, jak jsme slyšeli ve čtení z proroka Samuela (1 Sam 16,6-7). Hospodin nevyhledává ústřední postavení na jevišti, ale prosté srdce člověka, který po něm touží a miluje ho bez vnějších příkras, aniž by se vyvyšoval nad druhými. Dostalo se mi té milosti, že jsem se v Mongolsku setkal se skrovnou, leč radostnou církví, a mohu dosvědčit jejich radost z toho, že se na několik dní ocitli ve středu zájmu celé církve.

Ono společenství má pohnuté dějiny. Povstalo skrze Boží milost z apoštolského nadšení několika misionářů – onoho nadšení, nad nímž v této době (v našich katechezích) uvažujeme, kteří se zhruba před třiceti lety ve své horlivosti pro evangelium vydali do této země, již neznali. Naučili se její jazyk, který není jednoduchý, a přestože pocházeli z různých národů, uvedli do života jednotné a skutečně katolické společenství. Takový je totiž význam slova „katolický“, které znamená „všeobecný“. Nejedná se však o všeobecnost, spějící ke stejnorodosti, nýbrž o univerzalitu, která se inkulturuje. Toto je katolicita: vtělená všeobecnost, „vtělená“ v tom smyslu, že podchycuje dobro tam, kde žije, a slouží lidem, s kterými žije. Takto žije církve: s mírností dosvědčuje Ježíšovu lásku, nejprve životem a teprve poté slovy, a těší se ze svého pravého bohatství, jímž je služba Bohu a bližním.

Takto se zrodila ona mladá církve: ve stopě milosrdné lásky, která nejlépe svědčí o víře. V závěru své návštěvy jsem s radostí požehnal a otevřel „Dům milosrdenství“, první charitativní dílo, které v Mongolsku vzniklo jako výraz všech složek místní církve. Tento domov je vizitkou tanních křesťanů, avšak pobízí každé naše společenství k tomu, aby bylo domovem milosrdenství, tedy otevřeným a vstřícným místem, kde se bída každého člověka může bez ostychu setkat s pozvedajícím a uzdravujícím Božím milosrdenstvím. Zde se tedy projevuje svědectví mongolské církve, v níž se misionáři z různých zemí cítí zajedno s tanním národem, radostně mu slouží a odhalují jeho již existující krásy. Tito misionáři se tam totiž nevydali, aby někoho přetahovali na svou stranu, což není

evangelní. Přijeli, aby žili společně s mongolským národem, mluvili jeho jazykem, řečí oněch lidí, osvojili si hodnoty onoho národa a hlásali evangelium v mongolském stylu a mongolskými slovy. Přišli tam a „inkulturovali se“, přijali mongolskou kulturu, aby v této kultuře hlásali evangelium.

Měl jsem možnost trochu poodkrýt tuto krásu díky tomu, že jsem poznal některé tamní lidi, vyslechl jejich příběhy a ocenil jejich náboženské hledání. V tomto smyslu jsem vděčný za mezináboženské a ekumenické setkání, které se uskutečnilo minulou neděli (3. září 2023). Mongolsko má významnou buddhistickou tradici, k níž se hlásí řada lidí, kteří mlčky prožívají svou religiozitu upřímným a radikálním způsobem, prostřednictvím altruismu a zápasu s vlastními vášněmi. Pomysleme na to, kolika dobrým semenům tak ve skrytu dávají vzklíčit v zahradě tohoto světa, kde se běžně mluví pouze o hluku padajících stromů. Lidem, včetně nás, se líbí skandály: „Ale podívejte na to barbarství – skácel se strom a jaký to nadělalo hluk!“ – „Nevidíš ale prales, který denně tiše roste?“. Je rozhodující, abychom dokázali rozpoznat dobro. Často si naopak vážíme druhých lidí jenom do té míry, v jaké vyhovují našim představám. Musíme však vidět ono dobro. Z toho důvodu je důležité upřít zrak do výšky, ke světlu dobra, tak, jak to činí mongolský národ. Jedině takto, počínaje uznáním dobra, se utváří společná budoucnost – pouze doceněním druhého člověka mu napomáháme, aby se zlepšil.

Byl jsem v srdci Asie a prospělo mi to. Prospívá, když vstoupíte do dialogu s oním velkým světadílem, zachytíte jeho poselství, poznáte jeho moudrost a způsob nahlížení věcí i pojetí času a prostoru. Prospělo mi, že jsem se setkal s mongolským národem, který uchovává své kořeny a tradice, váží si starých lidí a žije v souladu s životním prostředím. Je to národ, který bedlivě zkoumá nebe a cítí dech stvoření. Pomysleme na bezmezná a tiché mongolské pláně, které v nás podněcují potřebu rozšířit obzory svého pohledu. Prosím, rozšiřme je do šíře a výšky, dívejme se a nedejme se uvěznit malichernostmi. Rozšiřme svůj pohled, aby zahlédl dobro, které je v druhých, a byl schopen rozšířit vlastní obzory a také rozšířit srdce, aby chápalo a bylo nablízku každému člověku a civilizaci.

NADŠENÍ PRO EVANGELIZACI:
APOŠTOLSKÁ HORLIVOST VĚŘÍCÍHO.
***Svědkové: sv. Daniel Comboni,
apoštol Afriky a prorok misií***

(katecheze papeže Františka při generální audienci, náměstí sv. Petra, Vatikán, 13. září 2023)

Ale Bůh nám svěřil evangelium, když nás napřed vyzkoušel, a proto se nechceme svým kázáním dělat pěknými v očích lidí, ale (chceme se líbit) Bohu, který zkoumá naše srdce. Ale my jsme si mezi vámi počínali tak něžně, jako když matka hýčká svoje děti. Tak jsme po vás toužili, že bychom vám nejraději nejen odevzdali Boží radostnou zvěst, ale dali za vás i vlastní život. Tak velice jsme si vás oblíbili.
(1 Sol 2,4.7b-8)

Drazí bratři a sestry, dobrý den!

V katechezích o evangelizačním nadšení, tedy o apoštolské horlivosti, se dnes zastavíme u svědectví svatého Daniela Comboniho. Byl to apoštol plný horlivosti pro Afriku. O jejích národech napsal: „zmocnily se mého srdce, které žije jen pro ně“ (*Spisy*, 941), „zemřu s Afrikou na rtech“ (*Spisy*, 1441). Je to krásné, co říkáte? A k tamním národům se obracel takto: „nejšťastnější z mých dnů bude, až za vás budu moci položit svůj život“ (*Spisy*, 3159). To je výraz člověka zamilovaného do Boha a do bratří a sester, kterým sloužil na misiích a s ohledem na které ustavičně a neúnavně připomínal, že Ježíš Kristus trpěl a zemřel i za ně (*Spisy*, 2499; 4801).

Potvrzoval to v kontextu, poznamenaném hrůzami otroctví, jehož byl svědkem. Otrokářství činí ze člověka věc, jeho hodnota je redukována na to, že je někomu nebo něčemu užitečný. Ale Ježíš, Bůh, který se stal člověkem, vyzdvihl důstojnost každé lidské bytosti a odhalil falešnost veškerého otroctví. Comboni si v Kristově světle uvědomil zlo, jímž je otroctví; pochopil také, že společenské otroctví má kořeny v hlubším otroctví, v otroctví srdce, v otroctví hříchu, z něhož nás Bůh osvobozuje. Jako křesťané jsme proto povoláni bojovat proti všem formám otroctví. Bohužel však otroctví, stejně jako kolonialismus, není minulou vzpomínkou. Bohužel. V Africe, kterou Comboni tolik miloval a již dnes zmítají mnohé konflikty, se „po politickém kolonialismu rozpoutal stejně zotročující 'ekonomický kolonialismus' (...). Je to drama, před nímž ekonomicky vyspělejší svět často zavírá oči, uši i ústa. Proto znovu vyzývám: Přestaňte Afriku dusit: není to důl, který je třeba vytěžít, ani půda, kterou je nutno drancovat“ (*Setkání se státními představiteli, Kinshasa, 31. ledna 2023*).

Vraťme se zpět k příběhu sv. Daniela. Po počátečním období v Africe musel ze zdravotních důvodů misii opustit. Příliš mnoho misionářů zemřelo poté, co se nakazili nemocemi, a to kvůli nedostatečné znalosti místních reálií. Pokud však ostatní Afriku opustili, Comboni nikoliv. Po čase rozlišování pocítil, že ho Pán inspiruje k novému způsobu evangelizace, který shrnul do těchto slov: „Zachránit Afriku Afrikou (*Spisy*, 2741f). Není v tom nic z kolonialismu: je to silná intuice, která pomohla obnovit misionářské nasazení: evangelizovaní lidé nebyli jen „objekty“, ale „subjekty misie“. Sv. Daniel Comboni chtěl ze všech křesťanů učinit protagonisty evangelizačního působení. V tomto duchu také myslel a celistvě jednal – zapojoval místní duchovní a podporoval laickou službu katechistů. Katechisté jsou pokladem církve: jsou to oni, kdo jdou vpřed v evangelizaci. Takto Comboni pojímal i rozvoj člověka, pečoval o řemeslné a profesionální vzdělání, podporoval roli rodiny a ženy v proměně kultury a společnosti. Jak důležité je i dnes prosazovat víru a lidský rozvoj zevnitř misijních kontextů, místo aby se transplantovaly vnější modely nebo se vše omezovalo na neplodné poskytování vnější pomoci! Ani vnější modely, ani pouhá humanitární pomoc! Odvozujme cestu k hlásání evangelia z kultury, z kultury jednotlivých národů. Evangelizace kultury a inkulturace evangelia jdou ruku v ruce.

Comboniho velké misionářské nadšení však nebylo primárně výsledkem lidského úsilí: nevedla ho k němu odvaha ani ho nemotivovaly pouze důležité hodnoty, jako je svoboda, spravedlnost a mír; jeho horlivost se rodila z radosti z evangelia, čerpala z Kristovy lásky a vedla k lásce ke Kristu! Svatý Daniel napsal: „Tak namáhavá a pracná misie, jako je ta naše, nemůže žít z pouhého zdání, z bezpáteřních jedinců plných sobectví a sebestřednosti, kteří se nestarají, jak by měli, o spásu a obrácení duší“. Takto hovoří o dramatickém

klerikalismu, který všechny křesťany, i laiky, vede ke klerikalizaci a dělá z nich, jak se zde píše, bezpáteční subjekty plné sobectví. To je mor, který rozsévá klerikalismus. A Comboni dodává: „je třeba rozněcovat láskou, která má svůj zdroj v Bohu a v lásce ke Kristu; a když někdo opravdu miluje Krista, pak jsou mu čímsi libým i nedostatky, utrpení, ba i mučednictví“ (*Spisy*, 6656). Jeho touhou bylo vidět horlivé, radostné a oddané misionáře: misionáře, jak napsal, „svaté a schopné“. [...] Za prvé: svaté, to znamená vzdálené hříchu a pokorné. Ale to nestačí: „potřebujeme lásku, která misionáře uschopňuje“ (*Spisy*, 6655). Zdrojem misionářské schopnosti je tedy pro Comboniho láska, zejména horlivé přisvojení si utrpení druhých lidí.

Jeho evangelizační vášeň ho navíc nikdy nevedla k tomu, aby jednal jako sólista, ale vždy ve společenství, v církvi. „Mám jen svůj život, který mohu zasvětit spáse těchto duší“, napsal, „přál bych si, abych jich měl tisíc, které bych pro tento účel vydal“ (*Spisy*, 2271).

Bratři a sestry, svatý Daniel svědčí o lásce Dobrého pastýře, který vychází hledat ztracené a dává svůj život za stádce. Jeho horlivost byla energická a prorocká v odporu proti lhostejnosti a vyřazování. Ve svých listech se zkormouceně dovolával své milované církve, která příliš dlouho zapomínala na Afriku. Comboniho snem je církev, která se spojí s křížovanými v dějinách, aby s nimi prožila vzkříšení. V tuto chvíli vám doporučuji, abyste pomysleli na křížované našich současných dějin: muže, ženy, děti, staré lidi, všechny, kteří jsou křížováni kvůli nespravedlnosti a nadvládě. Mysleme na ně a modleme se. Comboniho svědectví jako by opakovalo nám všem, mužům a ženám církve: „Nezapomínejte na chudé, milujte je, protože v nich je ukřížovaný Ježíš, který čeká na své zmrtvýchvstání“. Nezapomínejte na chudé: před příjezdem sem jsem se setkal s brazilskými zákonodárci, kteří pracují pro chudé, kteří se snaží podporovat chudé pomocí a sociální spravedlností. A nezapomínají na chudé: pracují pro ně. Vám proto říkám: nezapomínejte na chudé, protože právě oni vám otevřou dveře do nebe.

Životopis italského světce Daniela Comboniho, jemuž papež věnoval svou katechezi

Daniele Comboni se narodil 15. března 1831 v Limone sul Garda (Brescia - Itálie). Zasvětil svůj život Africe (1849) a realizoval projekt, kvůli němuž od roku 1857, kdy se do Afriky vydal poprvé, několikrát riskoval život na vyčerpávajících misijních výpravách. S jistotou, že se Afričané sami stanou protagonisty své vlastní evangelizace, vytvořil projekt „záchrany Afriky Afrikou“ (*Plán z roku 1864*). Jako prorocký hlas oznamuje celé církvi, zejména v Evropě, že nadešla hodina spásy afrických národů. Proto neváhal a jako prostý kněz se představil na I. vatikánském koncilu, aby požádal biskupy, aby se každá místní církev zapojila do obrácení Afriky (*Postulatum*, 1870). S na tehdejší dobu neobvyklou odvahou jako první zapojil do misií ve střední Africe misionářské sestry a v roce 1872 založil vlastní institut sester zasvěcených výhradně misiím: Misionářské sestry comboniánky. Veškeré své síly věnoval Afričanům a bojoval za zrušení otroctví. V roce 1877 je vysvěcen na biskupa a jmenován apoštolským vikářem pro střední Afriku. Zemřel v Chartúmu (Súdán) 10. října 1881, 6. dubna 1995 je uznán zázrak, který se stal na jeho přímmluvu ve prospěch afrobrasilské dívky Marie José de Oliveiry Paixão a 17. března 1996 byl blahorečen Janem Pavlem II. ve Svatopetrském chrámu. V prosinci 2002 byl uznán druhý zázrak učiněný na jeho přímmluvu ve prospěch súdánské muslimské matky Lubny Abdel Aziz a 5. října 2003 byl Janem Pavlem II. kanonizován ve Vatikánské bazilice.

APOŠTOLSKÁ CESTA PAPEŽE FRANTIŠKA DO MARSEILLE 22. - 23. ZÁŘÍ 2023

František, jako při každé apoštolské cestě, se během letu postupně zdravil s reportéry zahraničních deníků, kteří ho doprovázejí na této cestě do francouzského města, které, jak řekl do mikrofonu, "je dveřmi a oknem do Středomoří". V komentáři k situaci, která v těchto dnech panuje na Lampeduse a v dalších přistávacích oblastech, kde dochází k neustálému vylodování, vyjádřil lítost nad "krutostí", kterou mnozí migranti trpí. Jako vždy na svých cestách se papež postupně pozdravil se všemi reportéry a kameramany mezinárodních médií. Těm, kteří mu připomněli situaci těchto dní na Lampeduse a v dalších přistávacích oblastech, kde dochází k četným vyloděním migrantů, papež zdůraznil, že to, co se děje, je "krutost" a také strašný "nedostatek lidskosti". Papež také vyjádřil svůj zármutek před fotografií, kterou mu ukázali a na které je matka migrantka se svým synem - zármutek nad tolika lidmi, jako je tato žena, kteří jsou drženi v libyjských "lágrech" a poté jsou na moři posazeni na lodě a vystaveni řadě rizik. „Doufám, že budu mít odvahu říci vše, co říci chci". O toto osobní přání se papež František podělil s přibližně 70 novináři, kteří s ním letěli na jeho 44. apoštolskou cestu do Marseille, kde se papež účastní akce "Rencontres Méditerranéennes" věnované tématu migrace. František se chopil mikrofonu během letu a řekl: "Dobré odpoledne všem a děkuji vám, že jste přišli, přeji vám všem příjemnou práci. Bude to krátký čas, ale mnoho věcí v tomto městě, které je dveřmi, oknem, je vším... ve Středomoří. Děkuji vám.“

František je prvním papežem, který navštěvuje Marseille od roku 1533, kdy do tohoto města zavítal papež Klement VII., rodným jménem Giulio de' Medici, na svatbu syna krále Františka I., budoucího krále Jindřicha II., s Klementovou neteří Kateřinou Medicejskou.

Papeže Františka na mezinárodním letišti v Marseille přivítala francouzská premiérka Élisabeth Borneová. Na programu je pak papežova návštěva baziliky Notre Dame de la Garde, kde se v 17.15 hodin uskuteční mariánská modlitba s diecézním klérem. V 18 hodin se u nedalekého památníku věnovaného utonulým námořníkům a migrantům papež sejde k modlitbě s náboženskými představiteli. V 19 hodin se odebere na arcibiskupství v Marseille, kde bude v těchto dnech pobývat.

Papež František do francouzského přístavu Marseille zavítal v rámci tzv. Středomořských setkání, události mezinárodního charakteru. Středomořská setkání pokračují v práci započaté na předchozích obdobných setkáních v Bari (v roce 2020) a ve Florencii (v roce 2022). Účastní se jich asi sedmdesát biskupů ze všech středomořských břehů a asi šedesát mladých lidí z 29 zemí, které sousedí se Středozemním mořem. Jedná se o „týdenní výměnu názorů a práce na pochopení výzev, kterým čelí Středomoří (politické krize, nerovnosti, ekologické otázky, zraněná paměť), na využití zdrojů, které má k dispozici, na odpovědi na tyto výzvy (posvátná místa a velké společné postavy, dialog věřících, společné kulturní dědictví) a na vytyčení nových cest k míru a smíření, na nichž jsou církve pozvány zaujmout zvláštní místo ve službě společnému dobru.

Papež František od své první cesty pontifikátu, která jej zavedla mezi africké migranty a místní obyvatele na italský ostrov Lampedusa, navštívil celkem sedmnáct zemí ležících u Středozemního moře, což dokládá, že si uvědomuje význam této středomořské pánve a že se jí věnuje.

"Habemus papam!" hlásá titulek regionálních novin La Provence tento pátek. Jedná se o historickou návštěvu, protože žádný papež v moderní době město nikdy nenavštívil. Několik hodin před papežovým příjezdem byla v ulicích druhého největšího francouzského města cítit euforie a vzrušení;

na mnoha místech vlály vlajky Vatikánu společně s vlajkami Marseille a Francie. Plně obsazené hotely, chaotická doprava - obvykle spíše poklidná Marseille zažívá nejhektičtější týden v roce. Obyvatelé, majitelé stánků a taxikáři se shodují, že tolik lidí najednou ve městě ještě neviděli. Okolí baziliky vysoko nad městem, oblast kde se papež bude v pátek modlit, a "Palais du Pharo" poblíž pláží jsou uzavřené; právě v Palais pronese František v sobotu hlavní projev o Středomoří před 900 lidmi, včetně prezidenta Emmanuela Macrona, první dámy a řady oficiálních představitelů. Vrcholem těchto třiceti hodin bude sobotní "vyprodaná" mše na "Stade Vélodrome", které se zúčastní 67 000 věřících, 800 sboristů, 700 kněží a 150 biskupů. Ještě předtím František ujede v papamobilu jeden kilometr po "Avenue du Prado", kde se očekává asi 100 000 přihlížejících. Kvůli papeži bude nasazeno 5 000 policistů a 1 000 členů bezpečnostních složek, což pro město představuje obrovskou bezpečnostní a logistickou výzvu. Prefektura departementu Bouches-du-Rhône prohlašuje: "Něco takového v Marseille ještě nikdy nebylo." V Marseille se bude jednat o velkou událost.

Bazilika Notre Dame de la Garde (Panny Marie Strážné), známá jako la Bonne Mère (Dobrá matka), která dominuje městu Marseille, byla první zastávkou 44. apoštolské cesty papeže Františka. Římský biskup se zde v pátek 22. září odpoledne setkal s kněžími, řeholníky a řeholnicemi marseilleské diecéze, promluvil k nim a pomodlil se s nimi k patronce a ochránkyni jejich města.

Draží bratři a sestry, bon après-midi!

Jsem rád, že mohu začít svou návštěvu tím, že se s vámi budu sdílet tuto chvíli modlitby. Děkuji kardinálu Jeanu-Marcu Avelinovi za jeho slova na uvítanou a zdravím J. E. mons. Erica de Moulins-Beaufort, své bratry biskupy, otce rektory a vás všechny, kněze, jáhny a seminaristy, zasvěcené muže a ženy, kteří v této arcidiecézi velkoryse a s nasazením pracujete na budování civilizace setkání s Bohem a bližním. Děkuji vám za vaši přítomnost a službu a za vaše modlitby!

Po příjezdu do Marseille jsem se připojil k několika velikánům: svaté Terezii od Dítěte Ježíše, svatému Karlu de Foucauld, svatému Janu Pavlu II. (Karol Wojtyła navštívil Marseille jako mladý kněz v roce 1947, František je první novodobý papež, který město

navštěvuje, pozn. red.) a mnoha dalším, kteří sem přišli jako poutníci, aby se svěřili Panně Marii Strážkyni, Notre Dame de la Garde. Pod její plášť vkládáme plody Středomořských setkání spolu s očekáváním a nadějemi vašich srdcí.

V biblickém čtení nás prorok Sofoniáš nabádal k radosti a důvěře a připomínal nám, že Hospodin, náš Bůh, není daleko, je zde, blízko nás, aby nás zachránil (srov. 3,17). Je to poselství, které nám svým způsobem připomíná historii této baziliky a to, co představuje. Nebyla totiž založena na památku nějakého zázraku nebo konkrétního zjevení, ale prostě proto, že od 13. století zde, na vrchu La Garde, svatý Boží lid hledal a nacházel přítomnost Pána očima jeho svaté Matky. Proto se sem po staletí chodili modlit obyvatelé Marseille, zejména ti, kteří se plaví na vlnách Středoziemního moře. Svatý Boží věřící lid „pomazal“ – použijte toto slovo – tuto svatyni, toto místo modlitby. Svatý Boží lid, který, jak říká koncil, je neomylný *in credendo*.

Ještě dnes je Dobrá Matka, *Bonne Mère*, pro všechny protagonistkou velmi něžného „křížení pohledů“: na jedné straně Ježíše, na kterého nám vždy ukazuje a jehož láska se odráží v jejích očích – nejryzejší Mariino gesto je: „Udělejte, co vám řekne“, kterým ukazuje na Ježíše, na druhé straně mnoha mužů a žen všech věkových

kategorií a stavů, které shromažďuje a přivádí k Bohu, jak jsme si připomněli na začátku této modlitby, když jsme jí k nohám položili zapálenou svíci. Na křižovatce národů, kterou je Marseille, bych se tedy s vámi rád zamyslel právě nad tímto křížením pohledů, protože se mi zdá, že dobře vyjadřuje mariánský rozměr naší služby. I my, kněží, jáhni a zasvěcené osoby, jsme totiž povoláni k tomu, abychom lidem dávali pocítit Ježíšův pohled a zároveň abychom k Ježíši přiváděli pohledy našich bratří a sester. Je to výměna pohledů. V prvním případě jsme nástroji milosrdenství, v druhém nástroji prostředníky přímluvy.

První pohled je pohled Ježíše, který hladí člověka. Je to pohled, který směřuje shora dolů, ale nikoli proto, aby soudil, nýbrž aby pozvedl ty, kdo jsou na dně. Je to pohled plný něhy, který se zračí v Mariiných očích. A my, kteří jsme povoláni předávat tento pohled dál, jsme povinni snížit se, soucítit – toto slovo zdůrazňuji: soucítit. Nezapomínejme, že Božím stylem je blízkost, soucítit a něha – a osvojit si „trpělivou a povzbuzující laskavost Dobrého pastýře, který ztracenou ovci nekárá, ale nese ji na ramenu a raduje se z jejího návratu do ovčince“ (srov. *Lk 15,4-7, Kongregace pro klérus, Direktář pro službu a život kněží, 41*). Rád přemýšlím o tom, že Bůh nedokáže ukazovat prstem, aby soudil, ale umí podat ruku, aby pozvedl.

Bratři, sestry, učme se z tohoto pohledu, nenechme uplynout jediný den, aniž bychom si vzpomněli, kdy jsme ho na sebe přijali, a učiňme ho svým vlastním, abychom byli muži a ženami soucítu. Blízkost, soucítit, laskavost. Nezapomínejme. Soucítit znamená být nablízku a být vlídní. Otvírejme dveře kostelů a far, ale především dveře srdce, abychom

svou mírností, laskavostí a vstřícností ukázali tvář našeho Boha. Kéž kdokoli, kdo se k vám přiblíží, nenajde odstup a odsudek, ale svědectví pokorné radosti, plodnější než jakákoli okázalá schopnost. Kéž zranění životem najdou bezpečný přístav a přijetí ve vašem pohledu, povzbuzení ve vašem objetí, pohlazení ve vašich rukou, schopných setřít slzy. Ani v mnoha povinnostech každého dne prosím nedopustíte, aby vás opustila vřelost Božího otcovského a mateřského pohledu. A vás kněze, prosím, ve svátosti smíření stále odpouštějte, odpouštějte! Buďte velkorysí jako Bůh je velkorysý vůči nám. Odpouštějte! S Božím odpuštěním se otevírají mnohé životní cesty. Je krásné štědře rozdávat Boží odpuštění, vždy, stále, aby skrze milost uvolnilo lidi z pout hříchu a osvobodilo je od blokad, výčitek svědomí, zášti a strachu, proti nimž sami nemohou zvítězit. Je krásné v každém věku s úžasem znovu objevovat radost z toho, že svátostmi osvětlujeme život ve šťastných i smutných chvílích a že ve jménu Boha předáváme nečekané naděje: jeho blízkost, která utěšuje, jeho soucit, který uzdravuje, jeho něhu, která dojíká. Blízkost, soucit, vlídnost. Buďte nablízku všem, zvláště těm křehkým a méně šťastným, a nikdy nedopustíte, aby trpícím chyběla vaše pozorná a diskrétní blízkost. Tak v nich, ale i ve vás poroste víra, která oživuje přítomnost, naděje, která se otevírá budoucnosti, a láska, která trvá navěky. Zde je první krok: přineste Ježíšův pohled svým bratřím a sestrám. V životě existuje jediná situace, kdy je povoleno pohlížet na druhého člověka shora: když se jej snažíme vzít za ruku, abychom jej pozvedli. V jiných situacích se jedná o hřích – pýchu. Pohlédněte na lidi, kteří jsou na dně a kteří vás – vědomě či nevědomky – žádají, abyste je pozvedli. Berte je za ruku a pozvedněte je: je to velmi krásné gesto, které nelze učinit bez laskavosti.

A pak je tu druhý pohled: pohled mužů a žen, kteří se obracejí k Ježíši. Podobně jako Maria, která v Káně přednesla před Bohem starosti mladých manželů (srov. Jan 2,3), jste i vy povoláni být hlasem, který se přimlouvá za druhé (srov. Řím 8,34). Buďte muži a ženami pro druhé. Pak bude modlitba breviáře, každodenní rozjímání slova, růženec a každá další modlitba – doporučuji zejména adoraci. Trochu jsme pozbyli smyslu pro adoraci, měli bychom se k němu vrátit, doporučuji vám to. Všechny tyto modlitby budou pak oplývat tvářemi těch, které vám Prozřetelnost staví do cesty. Budete s sebou nosit jejich oči, jejich hlasy, jejich otázky: u eucharistického stolu, před svatostánkem nebo v tichu svého pokoje, kam Otec vidí (srov. Mt 6,6). Budete je věrně opakovat jako přimlůvci, jako „andělé na zemi“, poslové, kteří všechno přinášejí „před Hospodinu slávu“ (Tb 12,12).

A tuto krátkou meditaci bych rád shrnul tím, že vás upozorním na tři Mariina zobrazení, která jsou v této bazilice uctívána. Prvním z nich je velká socha, která stojí na vrcholu baziliky a zobrazuje Marii, jak drží v ruce žehnající Dítě Ježíše: Hle, jako Maria přinášíme Ježíšovo požehnání a pokoj všude, do každé rodiny a do každého srdce. Rozségejte pokoj! Je to pohled milosrdenství. Druhý obraz je pod námi, v kryptě: je to *Vierge au bouquet*, dar od štědrého laika. I ona

nese na jedné ruce Dítě Ježíše a ukazuje nám ho, ale v druhé ruce drží místo žezla kytici květin. Nutí nás to přemýšlet o tom, jak nám Maria, vzor církve, představuje svého Syna, ale také mu představuje nás jako kytici květů, v níž je každý člověk jedinečný, krásný a vzácný v Otcových očích. Je to pohled přímlyvy. Přímlyva je velice důležité. Ten první Mariin pohled byl pohledem milosrdenství, tento je pohledem přímlyvným.

A konečně třetím obrazem je ten, který vidíme zde uprostřed, na oltáři, a který je nápadný svou nádherou, kterou vyzařuje. I my, drazí bratři a sestry, se stáváme živým evangeliem v té míře, v jaké ho dáváme, vycházíme ze sebe, odrážíme jeho světlo a krásu pokorným, radostným životem, bohatým na apoštolskou horlivost. Kéž jsou nám v tom pobídkou mnozí misionáři, kteří se z tohoto vrchu vydali hlásat radostnou zvěst o Ježíši

Kristu do celého světa.

Drazí, přinášíme našim bratřím Boží pohled, přivádíme naše žíznící bratry k Bohu, šíříme radost z evangelia. Takový je náš život a je neuvěřitelně krásný, navzdory těžkostem a pádům i našim hříchům. Modleme se společně k Panně Marii, aby nás provázela a chránila. A vy se, prosím, modlete za mě.

Panno Maria, obracím se k Tobě v modlitbě, k Tobě, kterou zde nazývám Pannou Marií Strážnou. Představuješ mi svého Syna. On mi říká: "Zde je tvá matka." Jsem a chci zůstat

Tvým synem. Chraň zdraví mé duše a těla, i všech mých blízkých. Pomoz nám, abychom byli oddáni víře našeho křtu a respektovat vše, co od nás Tvůj Syn žádá.

Dej nám, abychom milovali všechny ty, kteří nás obklopují. Ať naše láska vyzařuje dobrotu porozumění a shovívavost. Pomoz nám stále lépe sloužit našim bratrům, podpírej nás v našich zkouškách. Ochraňuj všechny, kdo trpí na těle i na duši. Ó Panno Strážná,

Ó Matko nebes, obracím se k tobě se srdcem dítěte. Pros za nás svého Syna Ježíše.

Vypros nám milost, abychom Ho stále více milovali a den ode dne se Mu více podobali.

František během svého prvního dne v Marseille vzdal hold těm, kteří zahynuli ve Středozemním moři. Spolu s náboženskými představiteli u památníku věnovaného námořníkům a migrantům ztraceným ve vlnách apeluje na mezinárodní společenství: "Nebesa nám požehnají, budeme-li se na souši i na

moři umět postarat o ty nejslabší, budeme-li umět překonat paralýzu strachu a nezájmu, která odsuzuje lidi k smrti v sametových rukavičkách."

„Nezmařme naději, složme mozaiku míru!“

Drazí bratři a sestry,

děkuji vám, že jste zde. Před námi je moře, zdroj života, ale toto místo evokuje tragédii ztroskotání lodí, které způsobují smrt. Sešli jsme se zde na památku těch, kteří nepřežili, kteří nebyli zachráněni. Nezvykejme si považovat ztroskotání za události ve zprávách a úmrtí na moři za čísla: nikoli, jsou to jména a příjmení, jsou to tváře a příběhy, jsou to zničené životy a zmařené sny. Myslím na tolik bratrů a sester utopených ve strachu spolu s nadějemi, které nosili ve svých srdcích. Tváří v tvář takovému dramatu není třeba slov, ale činů. Předtím však potřebujeme lidskost: potřebujeme ticho, pláč, soucit a modlitbu. Nyní vás vyzývám k minutě ticha na památku těchto našich bratrů a sester: nechme se pohnout jejich tragédiemi. [chvilu ticha].

Příliš mnoho lidí, kteří prchají před konflikty, chudobou a ekologickými katastrofami, nachází ve vlnách Středozemního moře konečné odmítnutí při hledání lepší budoucnosti. A tak se toto krásné moře stalo obrovským hřbitovem, kde jsou mnozí bratři a sestry zbaveni dokonce i práva na hrob a pohřbena je pouze lidská důstojnost. V knize-svědectví "Bratříček" hlavní hrdina na konci strastiplné cesty, která ho zavede z Guinejské republiky do Evropy, říká: "Když sedíš na břehu moře, jsi na křižovatce. Na jedné straně je život, na druhé smrt. Jiné cesty nejsou." (A. ARZALLUS ANTIA - I. BALDE, Fratellino, Milán 2021, 107). Přátelé, i před námi leží křižovatka: na jedné straně bratrství, které naplňuje lidské společenství dobrem, na druhé straně lhostejnost, která zkrvavuje Středomoří. Nacházíme se na civilizační křižovatce. Buď kultura lidskosti a bratrství, nebo kultura lhostejnosti: ať se každý rozhodne, jak umí.

Nemůžeme se smířit s tím, že s lidskými bytostmi bude zacházeno jako se směnným zbožím, že budou vězněny a mučeny krutými způsoby - to víme; a když je posíláme pryč, je to mnohokrát na mučení a věznění; nemůžeme se dále dívat na tragédie ztroskotaných lodí, způsobené nenávisným obchodováním a fanatismem lhostejnosti. Lhostejnost se stává fanatismem. Lidé, kterým hrozí utonutí, když jsou opuštěni na vlnách, musí být zachráněni. Je to povinnost lidskosti, je to povinnost civilizace!

Nebesa nám požehnají, budeme-li se na souši i na moři umět postarat o ty nejslabší, budeme-li umět překonat paralýzu strachu a nezájmu, která odsuzuje lidi k smrti v sametových rukavičkách. V tom jsme my, představitelé různých náboženství, povolání jít příkladem. Bůh totiž požehnal otci Abrahámovi. Byl povolán, aby opustil svou vlast: "odešel, aniž by věděl, kam jde" (Žd 11,8). Jako host a poutník v cizí zemi přijal počestné, kteří procházeli kolem jeho stanu (srov. Gn 18): "vyhnán ze své vlasti, bez domova, byl sám domovem a vlastní všech" (sv. Petr Chrysolog, Rozpravy, 121). A "jako odměnu za svou pohostinnost obdržel potomstvo" (S. AMBROŽ MILÁNSKÝ, De officiis, II, 21). U kořenů tří středomořských monoteismů je tedy pohostinnost, láska k cizinci ve jménu Boha. A to je životně důležité, pokud stejně jako náš otec Abrahám sníme o prosperující budoucnosti. Nezapomínejme na biblický refrén: "Sirotek, vdova a přistěhovalec", cizinec. Sirotek, vdova a cizinec: to je to, [co] nám Bůh posílá, abychom se toho ujali.

My věřící proto musíme být příkladní ve vzájemném a bratrském přijímání. Vztahy mezi náboženskými skupinami nejsou často jednoduché, reálný život společenství rozleptává červ extremismu a ideologický mor fundamentalismu. Rád bych však v této souvislosti zopakoval, co napsal jeden Boží muž, který žil nedaleko odsud: "Ať nikdo nechová ve svém srdci pocity nenávisti k bližnímu, ale lásku, protože kdo nenávidí být jen jednoho člověka, nebude moci klidně stát před Bohem. Bůh nevyslyší jeho modlitbu, dokud si v srdci uchovává hněv" (sv. KESÁRIUS Z ARLESU, Rozpravy, XIV, 2).

Také Marseille, která se vyznačuje pestrou náboženskou pluralitou, dnes stojí na křižovatce: setkání, nebo střet. A já děkuji vám všem, kteří stojíte na cestě setkání: děkuji vám za vaši solidaritu a konkrétní nasazení pro podporu a integraci lidí: Marseille je vzorem integrace. Je hezké, že zde spolu s různými subjekty pracujícími s migranty existuje Marseille-Espérance, orgán pro mezináboženský dialog, který podporuje bratrství a mírové soužití. Vzhlížíme k průkopníkům a svědkům dialogu, jako byl Jules Isaac, který žil nedaleko a jehož 60. výročí úmrtí jsme si nedávno připomněli. Vy jste Marseille budoucnosti. Jděte bez skrupulí vpřed, aby se toto město stalo pro Francii, Evropu a svět mozaikou naděje.

Na závěr bych rád jako přání citoval několik slov, která David Sassoli pronesl v Bari při příležitosti předchozího setkání o Středomoří: "V Bagdádu, v Domě moudrosti chalífy Al Ma'mun, se scházeli židé, křesťané a muslimové, aby četli posvátné knihy a řecké filozofy. Dnes všichni cítíme, věřící i sekulární lidé, potřebu tento dům obnovit, abychom společně pokračovali v boji proti modlám, bořili zdi, stavěli mosty a dali obsah novému humanismu. Při hlubokém pohledu na naši dobu a při ještě větší lásce k ní, když je těžké ji milovat, věřím, že právě toto je semeno zaseté v těchto dnech, tak pozorných k našemu osudu. Přestaňme se bát problémů, které nám Středomoří předkládá! [...] Pro Evropskou unii a pro nás všechny na tom závisí naše přežití." (Projev u příležitosti setkání k reflexi a duchovnosti "Středomořská hranice míru", 22. února 2020).

Bratři, sestry, postavme se společně problémům, nezmařme naději, složme mozaiku míru! A těší mě, když tu vidím tolik z vás, kteří se vydáváte na moře, abyste zachraňovali, zachraňovali migranty, a přitom vám někteří mnohokrát brání v cestě, protože lodi něco chybí, že chybí to či ono... To jsou projevy nenávisti vůči bratrovi, maskované jako "vyváženost". Děkuji vám za všechno, co děláte.

Nejprve se konalo neformální uvítání na terase auditoria pod Palais du Pharo v Marseille, kde se papež zúčastnil závěrečného zasedání Rencontres Méditerranéennes, a poté soukromé setkání v Salon d'honneur du Maire. František se dnes dopoledne dvakrát setkal s

prezidentem Francouzské republiky Emmanuelem Macronem, který ho s manželkou

Brigitte přišel přivítat do města zvoleného za cíl jeho 44. apoštolské cesty. Macron seděl v první řadě velkého sálu, kde papež přednesl svůj projev na závěr "Středomořských setkání", na jehož konci papež zmínil svou vzpomínku: "Prezident mě jednou pozval na návštěvu Francie a řekl mi toto: Důležité je, aby jste přijel do Marseille". Kolem půl dvanácté dopoledne se pak papež a prezident setkali v soukromí v Čestném sále. Jak informovala vatikánská tisková kancelář, po oficiální fotografii se uskutečnil důvěrný rozhovor, po němž následovalo představení rodiny a výměna darů. Současně se ve vedlejší místnosti uskutečnilo krátké setkání kardinála státního sekretáře Pietra Parolina s premiérkou Élisabeth Borneovou za přítomnosti zástupce státního sekretariátu monsignora Edgara Peña Parry, apoštolského nuncia ve Francii arcibiskupa Celestina Miglioreho a nunciaturního rady, uvádí se rovněž ve vatikánské nótě. Po skončení setkání s prezidentem republiky se papež vrátil autem na arcibiskupství, kde absolvoval soukromý oběd.

Na závěrečném zasedání Středomořských setkání (Rencontres Méditerranéennes), Palais du Pharo, Marseille, 23. září 2023, pronesl papež tuto historickou řeč:

Bud'te mořem dobra, pohostinným přístavem, majákem míru

Pane prezidente republiky, drazí bratři biskupové,
vážení starostové a představitelé měst a území omývaných Středozezemním mořem,
přátelé a přítelkyně!

Srdečně vás zdravím a děkuji každému z vás, že jste přijali pozvání kardinála Avelina k účasti na těchto setkáních. Děkuji vám za vaši práci a za cenné úvahy, o které jste se podělili. Po setkáních v Bari a Florencii pokračuje cesta ve službě středomořským národům: i zde jsou církevní a občanskí představitelé spolu nikoli

proto, aby řešili vzájemné zájmy, ale podněcuje je touha ujmout se člověka. Děkuji vám, že tak činíte společně s mladými lidmi, přítomností a budoucností církve a společnosti.

Město Marseille je velmi staré. Založili je řečtí mořeplavci, kteří se připravili z Malé Asie, a mýty o jeho zrodu vyprávějí příběh lásky mezi emigrujícím námořníkem a domorodou princeznou. Od svých počátků má město kosmopolitní charakter, v němž se jednotlivé prvky skládají v celek: přijímá bohatství z moře a poskytuje vlast těm, kteří už žádnou nemají. Marseille nám říká, že navzdory obtížím je soužití možné a je zdrojem radosti. Na mapě mezi Nice a Montpellier se zdá, že Marseille téměř vykresluje úsměv; a

já o ní rád přemyslím tímto způsobem, protože Marseille je „úsměv Středomoří“. Rád bych vám tedy nabídl několik myšlenek, týkajících se třech skutečností, jimiž se Marseille vyznačuje: moře, přístav a maják. Jsou to tři symboly.

1. *Moře*. Příliv národů učinil z tohoto města mozaiku naděje, s jeho velkou multietnickou a multikulturní tradicí, kterou reprezentuje více než šedesát konzulátů přítomných na jeho území. Marseille je současně pluralitní i výjimečné město, neboť právě jeho pluralita, která je výsledkem setkávání se světem, činí jeho historii výjimečnou. Dnes často slyšíme, že středomořské dějiny jsou spleť konfliktů mezi různými civilizacemi, náboženstvími a vizemi. Nepřehlížejme problémy, protože existují, ale nenechme se zmást: výměna, k níž mezi národy docházelo, učinila ze Středomoří kolébkou civilizace, moře překypující poklady, a to do té míry, že, jak napsal jeden velký francouzský historik, Středomoří „není jedna krajina, ale nespočet krajin. Není to jedno moře, ale sled moří, do kterého po tisíciletí vše proudí, aby tak komplikovalo a obohacovalo jeho dějiny“ (F. BRAUDEL, *La Méditerranée, Paris 1985, 16*). Středozevní moře (*Mare nostrum*) je prostorem setkávání: mezi abrahámovskými náboženstvími; mezi řeckým, latinským a arabským myšlením; mezi vědou, filozofií a právem a mezi mnoha dalšími skutečnostmi. Zprostředkovává světu vysokou hodnotu člověka, obdařeného svobodou, otevřeného pravdě a potřebujícího spásu. Člověka, který vidí svět jako zázrak, který je třeba objevit, a zahradu, kterou je třeba obývat, ve znamení Boha, který uzavírá spojenectví s lidmi.

Jeden významný starosta nespátroval ve Středomoří otázku konfliktu, ale mírovou odpověď, a sice „počátek a základ míru mezi všemi národy světa“ (G. LA PIRA, *Závěrečný proslov na prvním Středomořském kolokviu, 6. října 1958*). Řekl totiž: „Taková reakce [...] je možná, pokud vezmeme v úvahu společné historické a takřkajíc trvalé poslání, které Prozřetelnost přidělila v minulosti, přiděluje v současnosti a v jistém smyslu přidělí v budoucnosti lidem a národům, kteří žijí na březích tohoto tajemného, rozšířeného Tiberiánského jezera, jímž je Středozevní moře“ (*Úvodní projev na prvním Středomořském kolokviu, 3. října 1958*). Tiberiánské, tedy Galilejské jezero, či moře (*Mare Galilaeae*) je místo, kde se v době Kristově soustředilo velké množství národů, kultů a tradic. Právě tam, v „Galileji pohanské“ (srov. *Mt 4,15*), kterou protíná *Via Maris* („Mořská cesta“), se odehrávala většina Ježíšova veřejného života. Mnohotvárný a v mnoha ohledech nestabilní kontext byl místem všeobecného hlásání blahoslavenství ve jménu Boha Otce všech, který „dává vycházet svému slunci pro zlé i pro dobré a sesílá déšť spravedlivým i nespravedlivým“ (*Mt 5,45*). Byla to také výzva k rozšíření hranic srdce, k překonání etnických a kulturních bariér. Zde je tedy odpověď, která vychází ze Středozevního moře: toto věčné *Galilejské moře* vyzývá k tomu, aby se proti rozdělujícím střetům postavila „družnost rozdílů“ (T. BELLO, *Benedette inquietudini, Milano 2001, 73*). *Mare nostrum* na křižovatce mezi Severem a Jihem, Východem a Západem soustřeďuje výzvy celého světa, jak o tom svědčí jeho „pět břehů“, nad kterými jste se zamýšleli: severní Afrika, Blízký východ, Černé a Egejské moře, Balkán a románská Evropa. Je to výspa výzev, které se dotýkají všech: pomysleme na klimatickou výzvu, kde Středomoří představuje *hotspot*, kde se změny projevují nejrychleji; jak důležité je zachovat středozevní vegetaci (*makchii*), pokladnici biologické rozmanitosti! Stručně řečeno, toto moře, prostředí, které nabízí jedinečný přístup ke komplexnosti, je „zrcadlem světa“ a nese v sobě globální povolání k bratrství, jedinečné povolání, které je jediným způsobem, jak předcházet konfliktům a překonávat je.

Bratři a sestry, v dnešním moři konfliktů, jsme tu proto, abychom posílili přínos Středomoří a umožnili mu znovu se stát laboratoří míru. Protože to je jeho posláním, být místem, kde se setkávají různé země a reality na základě lidskosti, kterou všichni sdílíme, nikoliv na základě protichůdných ideologií. Ano, Středomoří nevyjadřuje uniformní a ideologické myšlení, ale myšlení mnohostranné a lnoucí ke skutečnosti; myšlení vitální, otevřené a smířlivé, zkrátka myšlení pospolité: to je to slovo. Jak moc je potřebujeme v současné době, kdy zastaralé a bojovné nacionalismy chtějí zničit sen o společenství národů! Ale, nezapomeňme, zbraněmi válčíme, nevytváříme mír, a chtivostí po moci se vždy vracíme do minulosti, a nebudujeme budoucnost.

Kde bychom tedy měli začít, aby mír zapustil kořeny? Na břehu Galilejského jezera Ježíš začal tím, že dal naději chudým a prohlásil je za blahoslavené: vyslechl jejich žádosti, uzdravil jejich rány, jim především hlásal radostnou zvěst o Království. Odtud je třeba začít znovu, od často tichého volání těch posledních, nikoli od těch prvních ve třídě, kteří, ač jsou na tom dobře, pozvedají hlas. Začněme znovu, jako církvev a občanské společenství, od naslouchání chudým, které „je nutno objímat, a ne je sčítat“ (P. MAZZOLARI, *La parola ai poveri*, Bologna 2016, 39), protože jsou to tváře, nikoli čísla. Změna tempa v našich společenstvích spočívá v tom, že s nimi budeme jednat jako s bratry, jejichž příběhy bychom měli znát, a nikoli jako s obtížnými problémy, které máme vyhánět a posílat je domů. Spočívá v tom, že je přijmeme a nebudeme je skrývat, že je integrujeme a nebudeme je odklízet; že jim dáme důstojnost. A Marseille, jak chci zopakovat, je hlavním městem integrace národů. To je vaše pýcha! Dnes je moře lidského soužití zamořeno nejistotou, která zraňuje i nádhernou Marseille. A kde je nejistota, tam je zločin: kde je materiální, vzdělanostní, pracovní, kulturní a náboženská nouze, tam se dláždí půda mafiím a nelegálnímu obchodu. Pouhá angažovanost institucí nestačí, potřebujeme otřást svědomím, abychom odmítli ilegalitu a přitakali solidaritě, která není kapkou v moři, ale nezbytným prvkem k pročištění jeho vod.

Skutečným společenským zlem totiž není ani tak nárůst problémů jako úpadek péče. Kdo se dnes stará o mladé lidi, kteří jsou ponecháni sami sobě a snadno se stávají kořistí kriminality a prostituce? Kdo si je vezme na svědomí? Kdo je nablízku lidem zotročeným prací, která by je měla učinit svobodnějšími? Kdo se stará o rodiny, které se obávají budoucnosti a bojí se přivádět děti na svět? Kdo naslouchá nářkům osamělých starých lidí, kteří jsou namísto úcty odsouváni s falešně důstojnou vyhlídkou na „sladkou smrt“, ve skutečnosti slanejší než mořské vody? Kdo myslí na nenarozené děti, odmítané ve jménu klamného práva na pokrok, který je naopak regresí v individuálních potřebách? Dnes dramaticky zaměňujeme děti za pejsky... Můj sekretář mi vyprávěl, že když procházel Svatopetrským náměstím, viděl nějaké ženy, které vezly děti... ale nebyly to děti, v kočárku byli pejsci... Tento zmatek vypovídá o čemsi špatném... Kdo se soucitně podívá za vlastní břehy, aby naslouchal výkřikům bolesti, které se ozývají ze severní Afriky a Blízkého východu? Kolik lidí žije ponořeno do násilí a trpí situacemi nespravedlnosti a pronásledování! A mám na mysli mnoho křesťanů, kteří jsou často nuceni opustit své země nebo tam žít, aniž by jim byla uznána jejich práva, aniž by se těšili plnému občanství. Prosím, zasadme se o to, aby se ti, kdo jsou součástí společnosti, mohli stát jejími plnoprávními občany. A pak je tu bolestné volání, které rezonuje ze všech nejvíce a které mění *mare nostrum* v *mare mortuum*, mění Středomoří z kolébky civilizace v hrob, kde byla pochována lidská důstojnost. Je to potlačovaný křik migrujících bratrů a sester,

jemuž bych rád věnoval pozornost zamyšlením nad druhým obrazem, který nám Marseille skýtá, nad obrazem jejího přístavu. Prvním obrazem bylo moře, druhým přístav.

2. Marseillský přístav je po staletí branou dokořán otevřenou k moři, do Francie a do Evropy. Mnoho lidí odtud odjíždělo za prací a budoucností do zahraničí a mnoho lidí tudy vešlo na (evropský) kontinent se zavazadly plnými naděje. Marseille má velký přístav a je velkou branou, kterou nelze zavřít. Naproti tomu několik středomořských přístavů se zavřelo. A zazněla dvě slova, přiživující obavy lidí: „invaze“ a „nouzový stav“. A přístavy se zavírají... Ale ti, kdo riskují své životy na moři, neorganizují invazi, hledají přijetí, hledají život. Co se týče nouzové situace, fenomén migrace není ani tak momentální naléhavostí, vždy vhodnou k vyvolání poplašné propagandy, ale skutečností naší doby, procesem, který zahrnuje tři kontinenty kolem Středozemního moře a který musí být řízen s moudrou prozíravostí: s *evropskou odpovědností* schopnou řešit objektivní obtíže. A já se dívám zde, na této mapě, na privilegované přístavy pro migranty... Kypr, Řecko, Malta, Itálie a Španělsko... Jsou obráceny ke Středozemnímu moři a přijímají migranty. *Mare nostrum* volá po spravedlnosti, jeho břehy na jedné straně kypí bohatstvím, konzumem a plýtváním, zatímco na druhé straně je chudoba a nejistota. I zde Středozemní moře zrcadlí svět, kde se Jih obrací k Severu, kde mnoho rozvojových zemí sužovaných nestabilitou, režimy, válkami a rozšiřováním pouští vzhlíží k bohatým, v tomto globalizovaném světě, v němž jsme všichni propojeni, ale v kterém rozdíly nikdy nebyly tak propastné. A přitom tato situace není novinkou posledních let a není to tento papež, který přišel z druhého konce světa, kdo na ni jako první naléhavě a se znepokojením upozorňuje. Církev o ní se zármutkem hovoří již více než padesát let.

Krátce po zakončení II. Vatikánského koncilu svatý Pavel VI. v encyklice *Populorum progressio* napsal: „Národy trpící hladem volají s nářkem o pomoc k národům, které mají blahobyť. Církev se chvěje dojetím před tímto úzkostlivým voláním a obrací se na každého jednotlivce, aby s láskou konečně popřáli sluchu svým bratřím, kteří snažně prosí o pomoc“ (č. 3). Papež Montini vyjmenoval „tři povinnosti rozvinutějších národů, které tkví v přirozeném a nadpřirozeném bratrství lidí a projevují se trojím způsobem: nejprve povinností k solidaritě, pomoci, kterou bohaté národy musí poskytovat rozvojovým zemím; povinností sociální spravedlnosti, která záleží v odstranění toho, co je na hospodářských vztazích mezi národy bohatšími a slabými nesprávné; konečně povinností k lásce vůči všem, k vytváření lidštějšího světa pro všechny, kde všichni mají dávat i přijímat, aniž by pokrok jedněch byl překážkou rozvoje druhých“ (č.44). Ve světle evangelia a těchto úvah Pavel VI. v roce 1967 zdůraznil „povinnost pohostinnosti“, již, jak napsal, „nikdy nepřestaneme zdůrazňovat“ (č. 67). O patnáct let dříve k tomu vybízel Pius XII., když napsal, že „nazaretská rodina ve vyhnanství, Ježíš, Maria a Josef emigrující do Egypta [...] jsou vzorem, příkladem a oporou všem emigrantům a poutníkům všech věků a ze všech zemí, všem uprchlíkům jakéhokoli stavu, kteří jsou pod tlakem pronásledování nebo nouze nuceni opustit svou vlast, opustit své milované příbuzné [...] a odejít do cizí země“ (*Apoštolská konstituce Exsul Familia de spirituali emigrantium cura*, 1. srpna 1952).

Jistě, obtíže při přijímání máme všichni na očích. Migranty je třeba přijmout, chránit, doprovázet, podporovat a integrovat. Pokud se to plně nepodaří, migrant skončí v soukolí společnosti. Přijetí, doprovod, podpora a integrace: to je potřebný styl. Je pravda, že není snadné mít tento styl nebo integrovat lidi, kteří nejsou očekáváni, ale hlavním kritériem nemůže být zachování vlastního blahobytu, ale obhajoba lidské důstojnosti. Na ty, kdo se

k nám uchylují, bychom neměli pohlížet jako na břemeno, které je třeba nést: pokud je budeme vnímat jako bratry, budou se nám jevit především jako dar. Zítra budeme slavit Světový den migrantů a uprchlíků. Nechme se oslovit příběhem mnoha našich bratrů a sester v nouzi, kteří mají právo migrovat i nemigrovat, a neuzavírejme se do lhostejnosti. Dějiny nás vyzývají k prudkému otřesu svědomí, abychom zabránili ztroskotání civilizace. Budoucnost totiž nespočívá v uzavřenosti, která je návratem do minulosti, zpětným chodem na cestě dějin. Proti strašlivé ráně, jíž je vykořisťování lidských bytostí, není řešením je odmítnout, ale zajistit, každý podle vlastních možností, velký počet legálních a regulérních vstupů, udržitelných díky rovnému přijetí celým evropským kontinentem v rámci spolupráce se zeměmi původu. Na druhou stranu říci „dost“ znamená zavírat oči. Snaha o vlastní záchranu se zítra promění v tragédii, až nám jednou příští generace budou děkovat, že jsme dokázali vytvořit podmínky pro nevyhnutelnou integraci, anebo nám budou vyčítat, že jsme jen podpořili neplodnou asimilaci. *Integrace*, a to též integrace migrantů, je pracná, ale prozíravá: připravuje budoucnost, která, ať se nám to líbí, nebo ne, bude společná, nebo nebude – buď bude společná, nebo nebude. Asimilace, která nebere v úvahu rozdíly a zůstává strnulá ve svých paradigmatech, naopak způsobuje, že idea převládá nad realitou a ohrožuje budoucnost, zvětšuje vzdálenosti a vyvolává ghettizaci, která způsobuje vzplanutí nepřátelství a nesnášenlivosti. Bratrství potřebujeme jako chléb. Samotné slovo „bratr“ se odvozuje od indoevropského kořene, který souvisí s výživou a obživou. Udržíme se jen tehdy, budeme-li sytit ty nejslabší nadějí, budeme-li je přijímat jako bratry. „Nezapomínejte na pohostinnost“ (Žid 13,2), říká nám Písmo. A již od Starého zákona se opakuje: vdova, sirotek a cizinec. Tři povinnosti milosrdné lásky: pomáhat vdově, pomáhat sirotkovi a pomáhat cizinci, přistěhovalci.

V tomto ohledu je marseillský přístav také „branou k víře“. Podle tradice zde přistáli svatá Marta, Marie a Lazar a šířili v těchto končinách evangelium. Víra přichází z moře, jak na Hromnice připomíná sugestivní marseillská tradice procesí, konajících se na moři. Lazar je v evangeliu Ježíšův přítel, ale je to také jméno hlavního hrdiny velmi aktuálního podobenství, které nám otevírá oči, abychom zahlédli nerovnost, jež rozkládá bratrství, a hovoří k nám o Božím zalíbení v chudých. My, křesťané, kteří věříme v našeho Boha, který se stal člověkem, v jediného a nenapodobitelného Člověka, který se na břehu Středozemního moře nazval cestou, pravdou a životem (srov. *Jan 14,6*), tudíž nemůžeme připustit, aby se cesty k setkání uzavřely... Nezávěrejme, prosím, cesty vedoucí k setkávání! Nemůžeme přijmout, aby pravda peněz, učiněných bohem, zvítězila nad důstojností člověka, aby se život změnil ve smrt! Církev, která vyznává, že Bůh se v Ježíši Kristu „jistým způsobem spojil s každým člověkem“ (*Gaudium et spes*, 22), věří spolu se svatým Janem Pavlem II., že její cestou je člověk (srov. encyklika *Redemptor hominis*, 14). Klaní se Bohu a slouží těm nejkřehčím, kteří jsou jejími poklady. Klanět se Bohu a sloužit bližnímu, to je to, na čem záleží: nikoli na společenském významu anebo početní soudržnosti, ale na věrnosti Bohu a člověku!

Toto je křesťanské svědectví – už chybí jen kousek do konce, promiňte... ale aby se vám trochu ulevilo – toto je křesťanské svědectví a mnohdy je dokonce hrdinské; mám na mysli například svatého Charlese de Foucauld, „univerzálního bratra“, mučedníky z Alžírka, ale také tolik dnešních charitativních pracovníků. V tomto pohoršlivě evangelijním způsobu života nachází církev bezpečný přístav, v němž může zakotvit a z něhož může odplout, aby sprádala vazby s lidmi všech národů, všude hledala stopy Ducha a nabízela to, co z milosti přijala. Zde spočívá čirá skutečnost církve, zde je, jak napsal

Bernanos, „církve svatých“ a dodal, že „celý ten velký aparát moudrosti, síly, pružné kázně, velkoleposti a majestátu není sám o sobě ničím, pokud ho neoživuje láska“ (*Jeanne relapse et sainte, Paris 1994, 74*). Rád vyzdvihuje tuto francouzskou duchaplnost, věřícího a tvůrčího génia, který tyto pravdy stvrzoval množstvím gest a spisů. Svatý Cézarius z Arles řekl: „Máte-li lásku, máte Boha, a máte-li Boha, co vám chybí?“ (*Sermo 22,2*). Pascal uznával, že „jediným předmětem Písma je láska“ (*Myšlenky, č. 301*) a že „pravda mimo lásku není Bůh, ale je jeho obrazem a modlou, kterou člověk nesmí ani milovat, ani uctívat“ (*Myšlenky, č. 767*). A svatý Jan Kassián, který zde zemřel, napsal, že „všechno, i to, co se považuje za užitečné a potřebné, má menší cenu než to dobro, kterým je pokoj a láska“ (*Duchovní rozmluvy XVI, 6*).

Je tedy krásné, když křesťané v lásce nejsou za nikým pozadu a když se evangelium lásky stává Velkou listinou (*Magna charta*) pastorační péče. Nejsme povoláni k tomu, abychom oplakávali minulé časy nebo nově definovali význam církve, jsme povoláni ke *svědectví*: nikoli abychom vyšivali evangelium slovy, ale abychom je vtělovali; nikoli abychom měřili svou viditelnost, ale abychom se nezištně vydávali a věřili, že „Ježíšovou mírou je láska bez míry“ (*Homilie, 23. února 2020*). Svatý Pavel, apoštol národů, který strávil velkou část svého života na cestách po Středozezemní moři, z jednoho přístavu do druhého, učil, že k naplnění Kristova zákona musíme nést břemena jedni druhých (srov. *Gal 6,2*). Drazí bratři biskupové, nezatěžujme prosím lidi břemeny, ale ulevujme jim v jejich námaze ve jménu evangelia milosrdenství, abychom s radostí rozdávali Ježíšovu úlevu unavenému a zraněnému lidstvu. Ať církev není shromaždištěm předpisů, ať je přístavem naděje pro sklíčené. Rozšiřte svá srdce, prosím! Ať je církev přístavem, kde lidé najdou občerstvení, kde se cítí povzbuzeni k tomu, aby se chopili života s nesrovnatelnou silou Kristovy radosti. Ať církev není celnicí. Pamatujme na Boha: všichni, všichni, všichni jsou zváni.

3. A tak se krátce dostávám k poslednímu obrazu, obrazu *majáku*. Maják vrhá světlo, osvětluje moře a ukazuje na přístav. Jaké světelné stopy mohou usměřňovat plavbu církvi ve Středozezemní moři, kladu si otázku? Když přemýšlíme o moři, které spojuje tolik různých věřících společenství, myslím, že můžeme uvažovat o dalších synergických cestách, možná dokonce uvažovat o možnosti Středomořské církevní konference, jak řekl pan kardinál, která by umožnila výměnu a dala regionu větší církevní reprezentativnost. Také s ohledem na přístav a problematiku migrace by mohlo být prospěšné pracovat na ještě více propojené specifické pastoraci, aby nejexponovanější diecéze mohly poskytovat lepší duchovní a lidskou pomoc svým sestrám a bratřím, kteří do nich v nouzi přicházejí.

A konečně, maják v této prestižní budově, která nese jeho jméno, mě nutí myslet především na mladé lidi: oni jsou světlem, které ukazuje cestu vpřed. Marseille je velké univerzitní město, kde se nacházejí čtyři univerzitní kampusy; z přibližně 35 000 studentů, kteří je navštěvují, je 5 000 cizinců. Kde jinde začít sprádat vztahy mezi kulturami než na univerzitě? Tam mladé lidi neoslňuje svůdná moc, ale sen o utváření budoucnosti. Kéz jsou středomořské univerzity laboratořemi na sny a staveništi budoucnosti, kde by mladí lidé dozrávali setkáváním, vzájemným poznáváním a objevováním blízkých a zároveň odlišných kultur a souvislostí. To je způsob, jak odbourat předsudky, zahojit rány a odvrátit fundamentalistickou rétoriku. Pozor na hlásání řady fundamentalismů, které jsou dnes v módě. Dobře vzdělaní mladí lidé, směřující ke sbratření, mohou otevřít nečekané dveře dialogu. Chceme-li, aby se věnovali evangeliu a vysoké službě v politice, je třeba, abychom sami nejprve byli věrohodní: zapomínali na sebe, zbavili se autoreferenčnosti,

věnovali se neúnavně druhým. Nejdůležitější výzvou je však výchova, která se týká každého formativního věku: již v dětství lze „promísením“ s druhými překonat mnohé bariéry a předsudky a rozvíjet vlastní identitu v kontextu vzájemného obohacování. Církev k tomu může dobře přispět tím, že dá své formační sítě do služeb a oživí „tvořivost bratrství“.

Bratři a sestry, výzvou je také rozvoj středomořské teologie, která má být zakořeněna v životě, laboratorní teologie totiž nefunguje. A to je výzva: středomořská teologie, která by rozvíjela myšlení lnoucí k realitě, která by byla „domovem“ všeho lidského, a nikoli pouhých odborných údajů, byla by schopna spojovat generace propojením paměti a budoucnosti a originálně podporovat ekumenickou cestu mezi křesťany a dialog mezi věřícími různých náboženství. Je dobré pustit se do filosofického a teologického bádání, které by na základě středomořských kulturních zdrojů navracelo člověku naději, tajemství svobody, jež potřebuje Boha a druhého člověka, aby dalo smysl jeho existenci. A je také třeba uvažovat o tajemství Boha, o němž nikdo nemůže tvrdit, že ho vlastní nebo ovládá, a které je naopak třeba vymanit z jakéhokoli násilného a manipulativního použití s vědomím, že vyznání jeho velikosti předpokládá pokoru nás, hledajících.

Drazí bratři a sestry, jsem šťastný, že jsem zde v Marseille! Pan prezident mě kdysi pozval na návštěvu Francie a řekl mi: „Ale je důležité, abyste přijel do Marseille!“ A tak jsem to učinil... Děkuji vám za vaši trpělivost, za trpělivé naslouchání a za vaše úsilí. Jen tak dál a buďte odvážní! Buďte *mořem dobra*, abyste součinně a solidárně čelili dnešní chudobě; buďte *pohostinným přístavem*, abyste přijali ty, kdo hledají lepší budoucnost; buďte *majákem míru*, abyste prostřednictvím kultury setkávání rozštěpili temné propasti násilí a války. Mnohokrát vám děkuji.

Na závěr svého pobytu ve francouzském městě Marseille předsedal papež votivní bohoslužbě na stadionu Velodrome, při které přednesl homilii.

„Notre Dame de la Garde, at' bdí nad vašimi životy, střeží Francii a celou Evropu“

V Písmu svatém se vypráví, že král David se po založení svého království rozhodl převést Archu úmluvy do Jeruzaléma. Po svolání lidu tedy vstal a vydal se pro ni; cestou pak sám před ní spolu s lidem tančil a jásal radostí nad Hospodinovou přítomností (srov. 2 Sam 6,1-15). Právě na pozadí této scény nám evangelista Lukáš vypráví o Mariině návštěvě u její sestřenice Alžběty: Marie totiž také vstane a vydá se do jeruzalémského kraje, a když vstoupí do Alžbětina domu, dítě, které nosí v lůně, poznávajíc příchod Mesiáše, poskočí radostí a začne tančit jako David před archou (srov. Lk 1,39-45).

Maria je tedy představena jako skutečná Archa úmluvy, která uvádí vtěleného Boha na svět. Je to mladá Panna, která jde vstříc neplodné stařeně a nesením Ježíše se stává znamením Boží návštěvy, která překonává veškerou neplodnost. Je to Matka, která se vydává na judské hory, aby nám sdělila, že Bůh nám vychází vstříc, aby nás vyhledal svou láskou a přiměl nás jásat radostí. Je to Bůh, kdo se vydává na cestu.

V těchto dvou ženách, Marii a Alžbětě, se zjevuje Boží návštěva lidstva: jedna je mladá a druhá stará, jedna je panna a druhá neplodná, obě však "nemožným" způsobem otěhotní.

Obě. Takové je Boží působení v našich životech: Bůh umožňuje i to, co se zdá nemožné, plodí život i v neplodnosti.

Bratři a sestry, ptejte se s upřímností srdce: věříme, že Bůh působí v našich životech? Věříme tomu? Věříme, že Pán skrytým a často nepředvídatelným způsobem působí v dějinách, koná zázraky a působí i v naší společnosti poznamenané světáckým sekularismem a jistou náboženskou lhostejností?

Existuje způsob, jak rozpoznat, zda máme tuto důvěru v Hospodina. Jaký je to způsob? Evangelium říká, že "jakmile Alžběta uslyšela Mariin pozdrav, dítě v jejím lůně se pohnulo radostí" (v. 41). To je znamení: pohnutí radostí. Ti, kdo věří, ti, kdo se modlí, ti, kdo přijímají Hospodina, poskakují v Duchu, cítí, jak se v nich něco hýbe, "tančí" radostí. A u toho bych se rád zastavil: u radostného pohnutí víry.

Zkušenost víry vytváří především radostné pohnutí před samotným životem. Zachvět se radostným pohnutím znamená být "vnitřně dotčen", mít vnitřní chvění, cítit, že se v našem srdci něco hýbe. Je to opak plochého, chladného srdce, přizpůsobeného klidnému životu, které se obrní: obrní se lhostejností a stane se neprostupným, zatvrdí se, je necitlivé ke všemu a ke všem, dokonce i k tragickému plýtvání lidským životem, které je dnes odmítáno v tolika lidech, kteří emigrují, stejně jako v tolika nenarozených dětech a v tolika opuštěných starých lidech. Chladné, ploché srdce vleče život mechanicky, bez vášně, bez podnětů, bez touhy. A z toho všeho může člověk v naší evropské společnosti onemocnět: cynismem, rozčarováním, rezignací, nejistotou, všeobecným pocitem smutku. Všechno dohromady je pak smutek, ten smutek skrytý v srdcích. Někteří je nazývají "smutné vášně": je to život bez radostného pohnutí.

Ti, kdo se narodili k víře, naopak rozpoznávají přítomnost Boží jako dítě v Alžbětině lůně. Poznává jeho dílo v klíčení dnů a dostává nové oči, aby se mohl dívat na skutečnost; i uprostřed únavy, problémů a utrpení vidí každodenní Boží navštívení a cítí se jím doprovázen a podporován. Tváří v tvář tajemství osobního života a výzvám společnosti mají věřící radostné pohnutí, vášně, sen, který chtějí pěstovat, zájem, který je pohání k osobnímu nasazení. Nyní se každý z nás může sám sebe zeptat: Cítím tyto věci? Mám tyto věci? Ti, kdo jsou takoví, vědí, že ve všem je přítomen Bůh, volá, zve nás, abychom vydávali svědectví evangeliu, abychom s mírností, prostřednictvím přijatých darů a charismat budovali: co? Nový svět.

Zkušenost víry kromě radostného pohnutí tváří v tvář životu vyvolává také radostné pohnutí tváří v tvář bližnímu. V tajemství Navštívení totiž vidíme, že Boží navštívení se neodehrává prostřednictvím mimořádných nebeských událostí, ale v prostotě setkání. Bůh přichází na práh rodinného domu, v něžném objetí dvou žen, v setkání dvou těhotenství plných úžasů a naděje. A v tomto setkání je Mariina starostlivost, Alžbětin údiv, radost ze sdílení.

Mějme to stále na paměti, a to i v církvi: Bůh je vztah a často nás navštěvuje skrze lidská setkání, když umíme být otevření druhému, když se v nás probouzí pohnutí pro život těch, kteří nás denně míjejí, a když naše srdce nezůstávají netečná a necitlivá k ranám těch, kteří jsou nejkřehčí. Naše velkoměsta a mnohé evropské země, jako je Francie, kde vedle sebe existují různé kultury a náboženství, jsou v tomto smyslu velkou výzvou proti rozjitřenému individualismu, proti sobectví a uzavřenosti, které plodí samotu a utrpení. Učme se od Ježíše mít radostné pohnutí pro ty, kdo žijí vedle nás, učme se od toho, který před unavenými a vyčerpanými zástupy cítí soucit a je dojatý (srov. Mk 6,34),

má pohnutí milosrdenství před zraněným tělem těch, které potkává. Jak říká jeden z vašich velkých světců, Vincenc de Paul, "musíme se snažit obměkčit svá srdce, učinit je citlivými na bolesti a bídu bližních a modlit se k Bohu, aby nám dal pravého ducha milosrdenství, který je právě jeho vlastním duchem", a to až do té míry, že uznáme, že chudí jsou "našimi pány a vládci" (Correspondance, entretiens, documents, Paris 1920-25, 341; 392-393).

Bratři, sestry, mám na mysli mnohé "radostné pohnutí" Francie, dějiny bohaté na svatost, kulturu, umělce a myslitele, kteří nadchli tolik generací. I dnes to náš život, život církve, Francie, Evropy potřebuje: milost radostného pohnutí, nového radostné pohnutí víry, lásky a naděje. Potřebujeme znovu objevit vášeň a nadšení, znovu objevit chuť k angažovanosti pro bratrství, znovu se odvážit riskovat lásku v rodinách a vůči nejslabším a najít v evangeliu milost, která proměňuje a činí život krásným.

Podívejme se na Marii, která se nepohodlně vydává na cestu a učí nás, že Bůh je právě takový: působí nám nepohodlí, uvádí nás do pohybu, nutí nás "trást se", jako se to stalo Alžbětě. A my chceme být křesťany, kteří se setkávají s Bohem modlitbou a s našimi bratry a sestrami s láskou; křesťany, kteří se chvějí, kteří vibrují, kteří přijímají oheň Ducha a pak se nechávají spalovat dnešními otázkami, výzvami Středomoří, křikem chudých, "svatými utopii" bratrství a míru, které čekají na uskutečnění.

Bratři a sestry, spolu s vámi se modlím k Panně Marii, Notre Dame de la Garde, aby bděla nad vašimi životy, aby střežila Francii, aby střežila celou Evropu a aby nás rozechvěla v Duchu. A rád bych tak učinil slovy Paula Claudela: "Vidím otevřený kostel. [...] / Nemám co obětovat ani o co prosit. / Přicházím jen, matko, podívat se na tebe. / Podívat se na tebe, plakat štěstím, vědět toto: / že jsem tvůj syn a že ty jsi tu. [...] Být s tebou, Maria, na tomto místě, kde jsi. [...] / Protože jsi tam navždy, / prostě proto, že jsi Maria, / prostě proto, že existuješ, / Matko Ježíše Krista, budiž ti díky!" ("La Vierge à midi", Poèmes de Guerre 1914-1916, Paříž, 1922).

TISKOVÁ KONFERENCE NA PALUBĚ LETADLA

Matteo Bruni, tiskový mluvčí Svatého stolce. Dobrý večer, Vaše Svatosti, dobrý večer všem. Děkuji vám za tento čas při zpátečním letu. Byla to výjimečná cesta, při níž jste mohl pocítit i náklonnost Francouzů, kteří se s vámi, jak řekl pan kardinál, přišli modlit. Ale jsou tu ještě, myslím, témata nebo dotazy, které vám novináři chtěli položit, nebo kdybyste nám chtěl něco dodat.

Matteo Bruni. První otázka je od Raphaële Schapira - France Télévisions.

Raphaële Schapira - France Télévisions

Vaše Svatosti, dobrý večer. Svůj pontifikát jste zahájil na Lampeduse, kde jste kritizoval lhostejnost. O deset let později žádáte Evropu o solidaritu. Již deset let opakujete stejné poselství. Znamená to, že jste selhal?

Papež František Řekl bych, že ne. Řekl bych, že vývoj byl pomalý. Dnes už existuje povědomí o problému migrace. Je tu toto vědomí. A také je tu vědomí, že je to něco, co dospělo do stavu... jako "horký brambor", že člověk neví, jak s ním naložit. Angela Merkelová jednou řekla, že se to vyřeší tak, že se půjde do Afriky a vyřeší se to v Africe, že se zvýší úroveň afrických národů.

Ale byly případy, které jsou špatné, velmi špatné případy, kdy byli migranti jako 'ping pong' posíláni zpátky... A víte, kolikrát skončí v lágrech, skončí hůř než předtím.

Sledoval jsem život jednoho chlapce, Mahmúda, který se z toho snažil dostat, protože šel... a nakonec se oběsil; nezvládl to, protože neunesl to týrání.

Říkal jsem vám, abyste si přečetl tu knihu "Bratříček", "Hermanito"... Víte, ty lidi, co přijdou, jsou nejdřív prodáni, pak jim seberou peníze na zaplacení... pak je nutí, aby telefonovali rodině, aby jim poslala další peníze. Chudáci lidé... hrozný život.

Slyšel jsem jednoho, který byl svědkem, že když v noci, v okamžiku nalodění, viděl tu loď tak prostou, bez zabezpečení, nechtěl se nalodit. "Pal pal" [zastřelili ho]... Konec příběhu. To je vláda hrůzy! Trpí nejen proto, že se potřebují dostat ven, ale trpí proto, že tam panuje hrůza. Jsou to otroci. A my je nemůžeme, aniž bychom věc nahlédli, poslat zpátky jako pingpongový míček. Ne.

Proto se vracím k zásadě: migranty je třeba přijímat, doprovázet, podporovat a integrovat. Pokud je nemůžete integrovat ve své zemi, pak ale, doprovodte je a integrujte je v jejich zemi, ale nenechávejte je v rukou těchto krutých překupníků lidí.

Drama dnešních migrantů spočívá v tom, že je posíláme zpět a oni se dostávají do rukou těchto ničemů, kteří páchají tolik zla. Prodávají je, vykořisťují je. Tito lidé se snaží utéct. Existují skupiny lidí, které se věnují záchraně lidí na moři. Jednoho z nich jsem pozval na synodu, jednoho, který stojí v čele organizace Mediterranea Saving Humans. A ti vám vyprávějí strašné příběhy.

Při první cestě, jak jste říkala, jsem jel na Lampedusu. Situace se zlepšila, opravdu, dnes je větší povědomí. Tehdy jsme to nevěděli. Také nám neříkali pravdu. Vzpomínám si, že v Santa Martě [dům ve Vatikánu, kde papež bydlí] byla recepční, která byla Etiopanka, dcera Etiopanů, uměla jazyk a sledovala moji cestu v televizi. A byl tam jeden, který mi něco vykládal, chudák Etiopan mi vysvětloval mučení a tyhle věci, a ten překladatel - řekla mi - lhal, říkal to, co ten druhý neříkal, "oslazoval" situaci. Je těžké mít důvěru.

Tolik dramata... Ten den, co jsem tam byl, mi řekli: "Podívejte se na tu ženu" - byl to lékař - "podívejte se na tu ženu": chodila mezi mrtvoly a prohlížela si jejich tváře, protože hledala svou dceru, kterou nemohla najít.

Tato dramata... Je dobré, abychom to brali vážně: udělá nás to lidštějšími, lidštějšími, a proto také božštějšími. To je výzva. Chtěl bych, aby zněla jako výkřik: "Buďme pozorní! Dělejme něco!". Nevím...

Vědomí se změnilo, opravdu, dnes je více vědomí [o těchto věcech]. Tak to bylo i pro mě... ne proto, že jsem promluvil, ale proto, že si to lidé začali uvědomovat, ten problém... A hodně lidí o tom mluví.

Byla to moje první cesta a zde jsem slyšel něco uvnitř. Ani jsem nevěděl, kde Lampedusa je, ani to ne, ale slyšel jsem ty příběhy, něco jsem si přečetl a v modlitbě jsem uslyšel: "Musíš tam jet." Jako by mě tam zavedl Hospodin. To byla má první cesta. Děkuji.

Matteo Bruni. Děkuji Vám, Vaše Svatosti. Druhá otázka je od Clémenta Melkiho z Agence France-Presse (AFP).

Clément Melki z agentury Agence France-Presse (AFP)

Dobrý večer, Svatý otče, dnes ráno jste se setkal s Emmanuelem Macronem poté, co jste vyslovil nesouhlas s eutanazií. Francouzská vláda se chystá přijmout kontroverzní zákon o ukončení života, mohl byste nám laskavě říci, co jste o tom francouzskému prezidentovi řekl? A zda si myslíte, že můžete změnit jeho názor? Děkuji.

Papež František Dnes jsme o tom nemluvili, ale mluvili jsme o tom při jiné návštěvě, když přijel do Vatikánu, kde jsme se setkali a mluvil jsem jasně: řekl jsem mu svůj názor, jasný: se životem se nehraje, ani na začátku, ani na konci, nehraje s ním. A nejde o můj názor, jde o ochranu života, víte?! Protože jinak skončíte u té politiky ne-bolesti, humanistické eutanazie...

K tomu chci znovu zopakovat jednu knihu, přečtete si ji, je z roku 1903 [1907], je to román, jmenuje se "Pán světa" Pán světa nebo Pán země, má to dva názvy, napsal to spisovatel Benson, je to autor, který píše o budoucnosti, ukazuje, jak to nakonec bude. A všechno je takto... odstraní rozdíly, všechny, a také odstraní bolesti, všechny, a eutanazie je jednou z těchto věcí... sladká smrt, selekce před narozením... To nám přiblíží, jak tento člověk viděl současné konflikty.

Dnes si dávejme pozor na ideologické kolonizace, které ničí lidský život, které jdou proti lidskému životu. Dnes je vymazáván život prarodičů, například když lidské bohatství vstupuje do dialogu vnoučat s prarodiči: je vymazáno, jsou staří, nejsou k ničemu. Se životem si člověk nemá hrát.

Tentokrát jsem [o tom]s panem prezidentem nemluvil, ale mluvil jsem s ním minule, když přijel, a řekl jsem svůj názor: se životem se nehraje. Ať už je to zákon o tom, že se dítěti nedovolí růst v matčině lůně, zákon o eutanazii v nemoci nebo ve stáří... neříkám, že je to věc víry, ne: je to záležitost lidskosti.

Lidskost. Máme tu soucit, který je špatný. Dnes věda zašla tak daleko, že některé bolestivé nemoci činí méně bolestivými a ošetřuje je spoustou léků. Ale se životem si člověk hrát nemá. Se životem se nehraje.

Matteo Bruni. Děkuji vám, Vaše Svatosti. Třetí otázka je od Javiera Martíneze-Brocala z ABC.

Javier Martínez-Brocal, z ABC

Svatý otče, děkuji vám za odpovědi na otázky, děkuji vám za tento čas, děkuji vám za tuto cestu, která byla velmi intenzivní a velmi obsahově bohatá. Až do samého konce jste také hovořil o Ukrajině, o situaci na Ukrajině: kardinál Zuppi se právě vrátil z Pekingu. Došlo v této misi k nějakému pokroku, alespoň v humanitární otázce návratu dětí? Pak ale poněkud drsná otázka: jak vy osobně vnímáte skutečnost, že se této misi zatím nepodařilo dosáhnout žádné konkrétní výsledky? Myslím tím, že jste při jedné audienci mluvil o frustraci: cítíte frustraci? Děkuji.

Papež František To je pravda, určitá frustrace je cítit, protože státní sekretariát dělá všechno pro to, aby tomu pomohl, dokonce i Zuppiho mise je na to cílená... je tam něco s těmi dětmi, co se daří.

Ale ta válka - připadá mi, že je to také trochu ovlivněno, nejen rusko-ukrajinským problémem, ale prodejem zbraní, víte, obchodem se zbraněmi. Někdo mi před několika

měsíci řekl, že dnes jsou nejvýnosnější investice do továren na zbraně: to znamená továrny na smrt.

Ukrajinský lid je mučednický národ s velmi trýznivou historií, historií, která ho nechává trpět. Není to poprvé: za Stalina trpěl hodně, hodně. Je to mučený národ. Nesmíme si však s mučednictvím tohoto lidu zahrávat, musíme pomoci věci řešit realistickým a možným způsobem.

Ve válkách je realistické to, co je možné: nedělejte si iluze, že zítra půjdou oba válčící vůdci společně na večeři. Ale podle možností budeme dělat, co bude možné. Pokorně, ale udělejme to, co je možné. Teď jsem viděl, že některé země začínají obracet, že nebudou poskytovat zbraně: tím začíná proces, kde tím, kdo bude trpět, bude určitě ukrajinský lid. A to je špatně. Ještě... protože jste změnil téma, proto se chci vrátit k prvnímu tématu, k cestě. Marseille je civilizace mnoha kultur, mnoha kultur. Je to přístav migrantů. Kdysi to byli migranti do Cayenne, odtud vycházeli odsouzení, kteří šli do vězení v Cayenne: arcibiskup mi dal "Manon Lescaut", aby mi ten příběh připomněl. Ale Marseille je kultura setkávání. Včera jsem byl na setkání se zástupci různých náboženství: koexistují, muslimové, židé, křesťané. Je to kultura pomoci, je to tvůrčí mozaika, Marseille, a to je ta kultura tvořivosti. Je to přístav, který je poselstvím v Evropě: Marseille přijímá. Marseille přijímá, respektuje a vytváří syntézu, aniž by popírala identitu kteréhokoli z národů. Musíme se nad tímto problémem znovu zamyslet, pro ostatní oblasti: nad touto schopností... A když se vrátím k migrantům, je pět zemí, které trpí množstvím migrantů, ale v některých z těchto zemí jsou vesnice, které jsou prázdné! Napadá mě konkrétní případ, který znám: existuje malá vesnice, kde žije méně než 20 starších lidí a jinak nikdo! Prosím, ať se tyto malé vesničky snaží integrovat [migranty]. Potřebujeme pracovní sílu, Evropa ji potřebuje! Dobře vedená migrace je přínosem, je posilou. Zamysleme se trochu nad migrační politikou, aby byla plodnější, a tak nám pomohla.

[Dnes to bylo] krátké, teď přijde večeře, ... Skončíme tedy u tohoto. Moc vám děkuji: děkuji vám za vaši práci a za vaše otázky. Jdeme dál. Na viděnou do příštího letu!

Apoštolská cesta do Marseille

(katecheze papeže Františka při generální audienci, za účasti novojičinského pěveckého sboru Ondrášek, náměstí sv. Petra, Vatikán, 27. září 2023)

Když Ježíš uslyšel, že byl Jan (Křtitel) uvězněn, odebral se do Galileje. Opustil Nazaret, šel a usadil se v Kafarnau při moři v území Zabulonově a Neftalimově, aby se naplnilo, co bylo řečeno ústy proroka Izaiáše: 'Země Zabulonova a země Neftalimova, u moře, za Jordánem, Galilea pohanská, lid, který žil v temnotě, uviděl veliké světlo; světlo vzešlo těm, kdo sídlili v krajině a ve stínu smrti.' (Mt 4,12-16)

Drazí bratři a sestry, dobrý den!

Koncem minulého týdne jsem odcestoval do Marseille, abych se zúčastnil závěru Středomořské konference (*Rencontres Méditerranéennes*), do které se zapojili biskupové a starostové z oblasti Středomoří spolu s četnými mladými lidmi, s cílem otevřít pohled do

budoucnosti. Setkání v Marseille totiž neslo název „Mozaika naděje“. Toto je sen, toto je výzva: aby Středomoří znovu nabylo svého poslání, aby se stalo dílnou civilizace a míru.

Víme, že Středomoří je kolébkou civilizace, a kolébka je určena pro život! Není přípustné, aby se stala hrobkou ani místem sporů. Středozevní moře je pravým opakem střetu civilizací, války, obchodu s lidmi. Je to přesný opak, protože Středozevní moře spojuje Afriku, Asii a Evropu; sever a jih, východ a západ; lidi a kultury, národy a jazyky, filozofie a náboženství. Moře je samozřejmě vždycky nějakým způsobem propast, kterou je třeba překonat, a může se stát i nebezpečným. Jeho vody však skrývají poklady života, jeho vlny a větry nesou plavidla všeho druhu.

Z východního břehu Středozevního moře před dvěma tisíci lety vyšlo evangelium Ježíše Krista, jehož hlásání se přirozeně neděje jakýmsi kouzlem a jednou provždy. Je plodem pouti, na níž je každá generace povolána projít určitý úsek a vykládat znamení doby, v níž žije.

Setkání v Marseille následovalo po podobných setkáních, která se konala v roce 2020 v Bari a loni ve Florencii. Nejednalo se o izolovanou událost, ale o další krok v rámci směřování, které započalo na „Středomořských kolokviích“ organizovaných starostou Giorgiem La Pirou ve Florencii na konci padesátých let minulého století. Je to krok vpřed, který má dnes odpovědět na výzvu sv. Pavla VI. v encyklice *Populorum progressio*, aby se prosazoval „lidštější svět pro všechny, kde by všichni měli co dávat i přijímat, aniž by pokrok jedněch byl překážkou rozvoje druhých“ (44).

Co vyplynulo z marseillského setkání? Vyšel z něj pohled na Středomoří, který bych definoval jako jednoduše lidský, neideologický, nikoli strategický, či politicky korektní ani manipulativní, nikoli, lidský, to znamená schopný vše vztahovat k primární hodnotě člověka a jeho nedotknutelné důstojnosti. A pak se zároveň objevil pohled plný naděje. To je dnes velmi překvapivé: když nasloucháte svědkům, kteří prošli nelidskými situacemi nebo je sdíleli, a právě od nich se vám dostane „vyznání naděje“. A byl to také pohled bratrství.

Bratři a sestry, tato naděje, toto bratrství se nesmí vytratit, naopak, musí se *organizovat*, konkretizovat v dlouhodobých, střednědobých a krátkodobých akcích, aby se lidé mohli v plné důstojnosti rozhodnout, zda emigrovat, nebo neemigrovat. Středomoří musí být poselstvím naděje. Je tu však ještě jeden doplňující aspekt: musíme našim evropským společnostem, zejména novým generacím, *vrátit naději*. Jak totiž můžeme přijímat ostatní, když sami nemáme horizont otevřený do budoucnosti? Jak se mohou mladí lidé, kteří postrádají naději, uzavírají se ve svém soukromém životě a zabývají se zvládáním své nejisté situace, otevřít setkání a sdílení? Naše společnosti, tak často nemocné individualismem, konzumem a únikem do prázdna, se potřebují otevřít, okysličit své duše a ducha, a pak budou schopny vykládat krizi jako příležitost a pozitivně jí čelit.

Evropa potřebuje znovu objevit *vášeň a nadšení*. Mohu říci, že v Marseille jsem je našel: v jejím pastýři, kardinálu Avelinovi, v kněžích a zasvěcených osobách, v laických věřících, kteří se věnují charitě, vzdělávání, v Božím lidu, který projevil velkou vřelost při mši na stadionu Vélodrome. Děkuji jim všem i prezidentu (Francouzské) republiky, jehož přítomnost svědčila o pozornosti celé Francie k události v Marseille. Kéž Panna Maria, kterou obyvatelé Marseille uctívají jako Strážkyni (Notre Dame de la Garde), provází cestu národů Středomoří, aby se tento region stal tím, k čemu byl vždy povolán: mozaikou civilizace a naděje.

***"Když jsem šel k Janu Pavlu II.,
vždy jsem musel mít připraveny
aspoň dva vtipy***

**TOMÁŠ KARDINÁL ŠPIDLÍK, S.J.,
čestný občan Pustiměře**

I.

„Pane doktore, mám stále červený nos. Nedá se proti tomu něco dělat?“ - „Je-li červený od narození, tak nic. Jestli je to ale od pití, tak musíte pít dál a on vám časem zfialoví.“

II.

„Průjem a Alzheimer je velmi nepřijemná kombinace. ...Utíkáš, a nevíš kam...“

III.

Pacient: „Pane doktore, ta choroba, co mám, je hodně zřídka?“ Lékař: „Ale vůbec ne. Hřbitovy jsou toho plné.“

IV.

„Pane doktore, jak dlouho může člověk zůstat pod vodou?“ - „Jak dlouho chce. Zrovna včera jsem pitval jednoho a ten tam byl čtrnáct dní!

V.

Lékař se ptá pacienta, místního alkoholika: „Konzumujete i nějakou zeleninu, polévky?“ – „Jasně! Nejraději mám chmelový vývar...!“

VI.

Sestra se ptá pacienta: „Mám vám donést bažanta?“ „Vy jste zlato, sestřičko! Prosím, s hranolkama a dvě deci červeného vína.“

VII.

Nevidím moc dobře do dálky, stěžuje si pacient lékaři. „Pojďte ven,“ vyzve ho optik. Ukáže nahoru a zeptá se: „Co je to tamhle na obloze?“ „Slunce,“ odpoví pacient. „No vidíte,“ řekne optik. „Kam dál, byste ještě chtěl vidět?“

VIII.

Doktor mi doporučil malou šampri slivovice před spaním... Co vám budu povídat, dnes jsem si šel lehnout už dvanáctkrát...!“

POŘAD BOHOSLUŽEB: 8. - 15. října 2023

DEN	LITURGIE	FARNOST	ÚMYSL MŠE SV.
NEDĚLE 8. října	27. NEDĚLE V MEZIDOBÍ	PUSTIMĚŘ 8.00	za +Marii a Oldřicha HOLUBOVY, rodiče z obou stran a Boží požehnání pro živou rodinu
		DRYSICE 9.30	za +Vlastu a Jana RYŠÁNKOVY, rodiče a zemřelou rodinu
		PODIVICE 11.00	za +Andělu a Petra ŠMEHLÍ- KOVY, snachu a Boží požehnání pro živou rodinu
		TOPOLANY 18.00	za + Evženií a Oldřicha MARISCHLEROVY a dceru Danu
PONDĚLÍ 9. října	SV. DIONÝSIUS, BISKUP A DRUHOVÉ, MUČEDNÍCI SV. JAN LEONARDI, KNĚZ	PUSTIMĚŘ 18.00	za + rodiče PITELOVY, živou a +rodinu PITELOVU a HLADKOU
ÚTERÝ 10. října	ÚTERÝ 27. TÝDNE V MEZIDOBÍ	PODIVICE 8.00	za + Bohumilu a Jana CHARVÁTOVY, rodiče, živou a +rodinu VELECKOU, MAHDALOVU a ŠUSTKOVU
STŘEDA 11. října	SV. JAN XXIII., PAPEŽ	DRYSICE 18.00	za + Marii KNAPOVOU, rodiče, přátele a duše v očistci
ČTVRTEK 12. října	SV. RADIM, BISKUP	PODIVICE 8.00	za + Josefa MANA, manželku Zdeňku a syna Petra
PÁTEK 13. října	PÁTEK 27. TÝDNE V MEZIDOBÍ	PUSTIMĚŘ 18.00	za + rodinu POHLODKOVU a SMEJKALOVU a Boží požehnání pro rodinu
SOBOTA 14. října	SV. KALIST I., PAPEŽ		
NEDĚLE 15. října	28. NEDĚLE V MEZIDOBÍ	PUSTIMĚŘ 8.00	za + Víta POSPÍŠILA, rodiče a sourozence, s prosbou o dar zdraví a Boží požehnání pro rodinu
		DRYSICE 9.30	na poděkování Nejsvětější Trojici a Panně Marii za 94 let života s prosbou o Boží požehnání pro rodinu POLÁCHOVU
		PODIVICE 11.00	za + Jiřinu SVOBODOVOU, + rodiče a Boží požehnání pro živou rodinu
		TOPOLANY 18.00	za uzdravení nemocné osoby, dar zdraví a Boží požehnání pro naše rodiny
	SV. TEREZIE OD JEŽÍŠE, PANNA A UČITELKA CÍRKVE		

POŘAD BOHOSLUŽEB: 15. - 22. října 2023

DEN	LITURGIE	FARNOST	ÚMYSL MŠE SV.
NEDĚLE 15. října	28. NEDĚLE V MEZIDOBÍ SV. TEREZIE OD JEŽÍŠE, PANNA A UČITELKA CÍRKVE	PUSTIMĚŘ 8.00	za + Víta POSPÍŠILA, rodiče a sourozence, s prosbou o dar zdraví a Boží požehnání pro rodinu
		DRYSICE 9.30	na poděkování Nejsvětější Trojici a Panně Marii za 94 let života s prosbou o Boží požehnání pro rodinu POLÁCHOVU
		PODIVICE 11.00	za + Jiřinu SVOBODOVOU, + rodiče a Boží požehnání pro živou rodinu
		TOPOLANY 18.00	za uzdravení nemocné osoby, dar zdraví a Boží požehnání pro naše rodiny
PONDĚLÍ 16. října	SV. HEDVIKA, ŘEHOLNICE SV. MARKÉTA MARIE ALACOQUE, PANNA	PUSTIMĚŘ 18.00	za dary Ducha Svatého pro syna a dceru
ÚTERÝ 17. října	SV. IGNÁC Z ANTIOCHIE, BISKUP A MUČEDNÍK	PODIVICE 8.00	za + rodinu MENŠÍKOVU, NAVRÁTILOVU a duše v očistci
STŘEDA 18. října	SVÁTEK SV. LUKÁŠ, EVANGELISTA	DRYSICE 18.00	za +rodinu JANSKOU s prosbou o Boží pomoc a dar zdraví pro těžce nemocného syna a duše v očistci
ČTVRTEK 19. října	SV. PAVEL O KŘÍŽE. KNĚZ	PODIVICE 8.00	za dar zdraví a Boží požehnání pro rodinu ZELENKOVU a BENÍČKOVU
PÁTEK 20. října	PÁTEK 28. TÝDNE V MEZIDOBÍ	PUSTIMĚŘ 18.00	za + Annu a Michala GÁBOROVY, dceru, rodiče, sourozence a duše v očistci
SOBOTA 21. října	BL. KAREL I. RAKOUSKÝ CÍSAŘ A APOŠTOLSKÝ KRÁL		
NEDĚLE 22. října	29. NEDĚLE V MEZIDOBÍ SVĚTOVÝ DEN MISÍÍ SBÍRKA NA MISIE SV. JAN PAVEL II., PAPEŽ	PUSTIMĚŘ 8.00	za + Karla a Annu SMEJKALOVY, sourozence a rodiče z obou stran
		DRYSICE 9.30	za + Dominika GAŠPARÍKA, bratry, švagry a rodiče
		PODIVICE 11.00	za + Miroslava a Františku HUDEČKOVY, Jana a Oldřišku NAVRÁTILOVY a Marii KONEČNOU
		TOPOLANY 18.00	za farnosti Topolany, Pustiměř, Drysice a Podivice